

LIKKUTEI TORAH • THE CHASSIDISHE PARSHA

פרשת כי תצא

Parshas Ki Seitzei

The 8 maamarim of Likkutei Torah on the parsha.

The Hebrew and the translation

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok

LikuteiTorah.com

THE CHASSIDISHE PARSHA

likuteitorah.com/likutei-torah/ki-seitzei/

Contents

PARSHAS KI SEITZEI

Maamar 1	כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלהיך...	3
When You Go Out to War against Your Enemies		
Maamar 2	כי תצא למלחמה על אויביך וגו'	21
"When you go out to war against your enemies," etc.		
Maamar 3	ביאור כי תצא	42
An Explanation of "When You Go Out"		
Maamar 4	כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת...	63
"If a man has two wives, the one loved and the other hated"		
Maamar 5	ולא אבה הוי' אלהיך לשמוע אל בלעם ויהפוך...	74
"But Havayah your G-d was not willing to listen to Bilam"		
Maamar 6	ביאור ולא אבה	89
An Explanation of "But He Did Not Want"		
Maamar 7	כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא...	103
"For the mountains shall depart and the hills shall totter, but My kindness..."		
Maamar 8	ביאור הדברים בענין בחי' בע"ת דמשכין ליה בחילא יתיר	127
An explanation of the level of baalei teshuvah, who "draw Him down with greater strength"		

כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלהיך...

When You Go Out to War against Your Enemies

1 כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלהיך בידך ושבת שביו וגו'. הנה איתא בזהר שעת צלותא שעת קרבא וכתוב אשר לקחת מיד האמורי בחרבי ובקשתי ות"א [ותרגום אונקלוס] בצלותי ובבעותי.

"When you go out to war against your enemies, and Havayah your G-d delivers him into your hand, and you take his captives captive," etc. Now, it is stated in the Zohar: "The time of prayer is the time of battle." And it is written, "which I took from the hand of the Amorite with my sword and with my bow," and Targum Onkelos renders: "with my prayer and with my supplication."

2 ולהבין מה ענין המלחמה בתפלה וגם למה מתפללים בכל יום. הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] תפלות כנגד תמידין תקנום.

To understand what the battle in prayer is, and also why we pray every day: our Sages, of blessed memory, said, "The prayers were instituted to correspond to the daily offerings (temidin)."

והענין כדכתיב את קרבני לחמי לאשי שהיו מקריבין הקרבן בזמן בית המקדש לעולה ע"ג [על גבי] המזבח ממין הבהמה כדי שתירד אש מן השמים ותאכל את העולה.

The explanation is as it is written, "My offering, My bread for My fires": in the time of the Holy Temple they would offer the sacrifice as a burnt-offering upon the altar, from a species of animal, so that fire would descend from heaven and consume the burnt-offering.

כי חיות נפש הבהמית היא יסודה מיסוד האש כי ד' בחי' דצח"מ [דומם צומח חי מדבר] הם כנגד ד' בחי' ארמ"ע [אש רוח מים עפר] ובחי' אש הוא בחי' נפש החי ובחי' רוח הוא בחי' מדבר

For the life-force of the animal soul has its basis in the element of fire. For the four levels of inanimate, vegetative, animal and speaking correspond to the four elements of fire, air, water and earth: fire is the level of the soul of the animal (nefesh hachai), and air (ruach) is the level of the speaking [being],

כדכתיב ויהי האדם לנפש חיה ות"א [ותרגום אונקלוס] לרוח ממללא וכשהיה יורד אש מן השמים היה נכלל אש שלמטה באש שלמעלה ובחיי אש שלמעלה ג"כ הוא בחיי בהמה וחיה ושרשן במרכבה העליונה פני אריה פני שור כו'.

as it is written, "And man became a living soul," and Targum Onkelos renders it "a speaking spirit." And when fire would descend from heaven, the fire below would be absorbed into the fire above. And the fire above is also of the level of the domestic animal and the wild beast (behemah vechayah), whose root is in the supernal Chariot: "the face of a lion, the face of an ox," etc.

3 וזהו אריה דאכיל קרבנין כו'. ומשחרב בית המקדש תקנו אנשי כנסת הגדולה התפלה שיקריב כ"א [כל

אחד / כל אחת] נפשו הבהמית להעלותה ולקשרה בשרשה

This is [the meaning of] "the lion that consumes the offerings," etc. And from the time the Holy Temple was destroyed, the Men of the Great Assembly instituted prayer, so that each person would offer his animal soul, to raise it up and bind it to its root,

שהיא ג"כ מיסוד האש ומקור חוצבה ויסודתה בהררי קדש מרכבה העליונה פני אריה פני שור כו'

for it too is from the element of fire, and the source from which it was hewn and its foundation are "in the holy mountains": the supernal Chariot, "the face of a lion, the face of an ox," etc.

אלא שלאחר ירידת והשתלשלות והתלבשות בע"ש [בעי שרים] שמרי האופנים נמשך תענוגי העולם הזה והכח המתאווה שהוא ג"כ בחיי חמימות האש וגם היצה"ר [היצר הרע] הוא אש זר דולק

Only, after the descent, the chaining down and the enclothing in the seventy princes, the dregs of the Ofanim, there issued the pleasures of this world and the power of desire, which is also a kind of heat of fire; and the evil inclination, too, is a strange fire burning.

וצריך להעלות נפש הבהמית לשרשה בחיי אש שלמעלה ולהתכלל בבחיי מרכבה העליונה בחיי אש

אוכלת אש לכלות ולשרוף כח המתאווה והאש שלמטה בתענוגות בני אדם בעוה"ז שלא לילך בהם

So one must raise the animal soul to its root, the fire above, and [for it] to be absorbed into the supernal Chariot, the level of "fire that consumes fire," to consume and burn up the power of desire and the fire below in the pleasures of people in this world, so as not to pursue them

אלא בקרירות ולהפך מהיפך להיפך להיות כח המתאווה ברשפי אש שלהבת לדבקה באלהים חיים (ועמ"ש מזה בד"ה בפי נסכים בפי שלח).

except with coolness; and to turn [it] from one extreme to its opposite, so that the power of desire become fiery flashes of flame, to cleave to the living G-d. (See what is written about this in the discourse beginning "In the portion of the libations," in Parshas Shelach.)

והנה בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו וצריך בכל יום להמשיך בחי' אש שלמעלה.

Now, every day a person's inclination overpowers him, and so every day one must draw down the fire above.

כי הנה כתיב ימים יוצרו שיש מספר וקצבה לשני חיי האדם ימי שנותינו בהם שבעים שנה כו'

For it is written, "Days were fashioned": there is a number and a fixed measure to the years of a person's life, "The days of our years are seventy years," etc.

ולא נתנו לנפשו האלהית שבקרבנו כי הנשמה אינה צריכה תיקון לעצמה הואיל והיא נצחית ואינה מתלבשת בבחי' זמן

And they were not given for the G-dly soul within him, for the soul (neshamah) needs no rectification for itself, since it is eternal and is not clothed in time;

אלא מתאחדת במקור חוצבה באור א"ס ב"ה כמ"ש (ד"ה [דברי הימים] א' ס"ד ד' כ"ג) עם המלך במלאכתו ישבו שם ועיין ברבות בראשית פרשה ח' ובמדרש רות פ"ב [פרק ב']

rather, it is united with the source from which it was hewn, in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, as it is written (I Chronicles, chapter 4, [verse] 23), "With the King, in His work, they dwelt there"; and see [Midrash] Rabbah on Bereishis, section 8, and Midrash Ruth, chapter 2;

כי היא לא נלקחה מבחי' פני אריה ושור כו' כנפש הבהמית שבאדם אלא מבחי' ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו'

for it was not taken from the level of the face of a lion and an ox, etc., like the animal soul in a person, but from the level of "and upon the likeness of the throne, a likeness like the appearance of a man," etc.

ורוח האדם היא העולה למעלה כו' ורוח הבהמה יורדת למטה לארץ שהוא מבחי' הארץ העליונה כמ"ש
והארץ הדום רגלי

And "the spirit of man is that which goes upward," etc., "and the spirit of the beast goes down below to the earth," for it is from the level of the supernal earth, as it is written, "and the earth is My footstool"

(עמ"ש בד"ה וספרתם לכם בענין עומר שעורים מאכל בהמה ועיין ברכות ס"פ האזינו ובבראשית פי"ד
[פרק י"ד / פרשה י"ד])

(see what is written in the discourse beginning "And you shall count for yourselves," on the subject of the Omer of barley, which is animal food; and see [Midrash] Rabbah at the end of Parshas Ha'azinu, and on Bereishis, section 14),

משא"כ רוח האדם היא בבלי' מלעה מעלה וגבוה מעל גבוה כו' ועי' מ"ש בענין והרוח תשוב בד"ה
האזינו השמים

whereas the spirit of man is of the level of "higher and higher," and "one higher than the high," etc. And see what is written on the subject of "and the spirit shall return" in the discourse beginning "Give ear, O heavens."

אלא מספר חיי האדם ניתן להתלבש בו נפשו הבהמית ושניו קצובים לו במספר ששערה חכמתו
יתברך

Rather, the number of a person's [days of] life is given for his animal soul to be clothed in it, and his years are allotted to him by a number that His wisdom, blessed be He, has measured,

שיוכל לשאת בנפשו להעלות ממנה כ"כ [כל כך] כחות וניצוצים שנפלו שמה בשבירת הכלים ובכל יום
נתעלה נצוץ וכח חדש (ועמ"ש מזה בפי' בחקותי בד"ה מבוואר בע"ח [בעץ חיים]):

according to what he is able to bear in his soul, to raise up from it so many powers and sparks that fell there in the breaking of the vessels; and each day a new spark and power is raised up. (See what is written about this in Parshas Bechukosai, in the discourse beginning "It is explained in Etz Chaim.")

4 ב והנה כדי שתדע ותמשך בחי' אש שלמעלה מצוה להביא מן ההדיוט ע"י אתערותא דלתתא

2. Now, in order that the fire above descend and be drawn down, "it is a mitzvah to bring [fire] from an ordinary [source]," through an arousal from below;

והיינו ע"י התבוננות במקור חוצבה ושרשה במרכבה העליונה שממנה נלקח הכח המתאווה שבנפשו הבהמית כנ"ל.

that is, through contemplating the source from which it was hewn and its root in the supernal Chariot, from which the power of desire in his animal soul was taken, as mentioned above:

איך שהם בטלים בבחי' מרכבה וכסא לגבי דמות אדם שעל הכסא וזעים וחלים מחיל כסא ומתלהבים ומתלהטים בלהבת ושללהבת רשפי אש ליבטל ולהכלל באור ה' השופע

how they are nullified, as a chariot and a throne, before the likeness of a man that is upon the throne, and they quake and tremble with the trembling of the throne, and are aflame and ablaze with flame and blaze of fiery flashes, to be nullified and absorbed into the light of G-d that flows

עליהם וממילא יאיר אור האהבה גם על כח המתאווה שבנפשו הבהמית שנלקח משם לעורר לבו להיות נעתק מתענוגים גשמיים אשר נשקע בהם ולהיות נמשך אחר שרשו להבטל ולהכלל באור ה'

upon them. And as a matter of course, the light of love will shine also upon the power of desire in his animal soul, which was taken from there, to arouse his heart to be torn away from the physical pleasures in which he is sunk, and to be drawn after its root, to be nullified and absorbed into the light of G-d.

ולכן תקנו אכנה"ג [אנשי כנסת הגדולה] ברכות ק"ש [קריאת שמע] שתים לפנייה ברכת יוצר אור ששם נאמר ונשנה באריכות סדר המלאכים ושרפים וחיות איך השם בטלים לאורו ית' ויוצר משרתים ואש משרתיו כו'.

Therefore the Men of the Great Assembly instituted the blessings of the Shema, two before it: the blessing Yotzer Or, where the order of the angels, Seraphim and Chayos is stated and repeated at length, how they are nullified there to His light, blessed be He: "And He forms ministering [angels]," and "whose ministers," etc.

יוצר משרתים שכמה אלף ורבוא רבבות נבראים בכל יום ומחמת תוקף אהבתם כאש בוערת כלים ונשרפים וחוזרים ומתחדשים ואשר משרתיו מששת ימי בראשית כמה אלף ורבוא רבבות בגדוד א' ולגדודיו אין מספר

"He forms ministering [angels]": many thousands and myriads of myriads are created every day, and through the intensity of their love, like a burning fire, they expire and are burned up, and are renewed again. "And whose ministers": [those] from the six days of creation, many thousands and myriads of myriads in a single troop, and to His troops there is no number,

כדכתיב היש מספר לגדודיו כדמשני בגמרא וכולם מעריצים ומקדישים כו' מחמת השגתם שידועים ומשיגים שחיותם וקיומם הנמשך להם מאתו ית' הוא מבחי' שמו לבד

as it is written, "Is there any number to His troops?", as the Gemara resolves it. And all of them "extol and sanctify," etc., because of their comprehension: they know and comprehend that their life-force and existence, drawn to them from Him, blessed be He, is from the level of His Name alone,

כמו עד"מ שמו של אדם שאינו עצם מעצמותו כלל אלא איזה בחי' הארה והתפשטות ממנו

just as, by way of analogy, a person's name is not at all part of his essence, but only some glimmer and extension from him,

כדי שיוכל זולתו לקרוא לו בשמו ונקרא אור א"ס ב"ה כלומר הארה ממנו בלבד כאור וזיו המתפשט מן השמש וכמ"ש במ"א ואומרים קדוש כלומר שהוא מובדל מהם ואינו מתלבש בהם בבחי' גילוי כי

so that another can call him by his name. And it is called "the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He," meaning only a glimmer from Him, like the light and radiance that spreads from the sun, as explained elsewhere. And they say "Holy," meaning that He is separate from them and is not clothed in them in a revealed way. For

הנה כתיב מלכותך מלכות כל עולמים שכל חיות המתפשט מאור א"ס ב"ה להחיות כל הנבראים להיות ממלא כל עלמין אינו כדרך הנשמה המחיה וממלא כל הגוף

behold, it is written, "Your kingship is a kingship over all worlds": all the life-force that spreads from the Infinite Light, blessed be He, to give life to all created beings, to be [the light that] fills all worlds (memalei kol almin), is not like the soul that gives life to and fills the whole body,

שהיא מתלבשת בתוכו והיא מתפעלת ממקרי הגוף משא"כ בו ית' אני ה' לא שניתי כתיב ואתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא כו'

for [the soul] is clothed within it and is affected by what befalls the body. This is not so with Him, blessed be He: "I, Havayah, have not changed," it is written; and "You are He before the world was created, and You are He," etc.

אלא שכל העולמות מקבלים חיותם ושפעם וקיומם מבחי' מלכותו בלבד שהוא בחי' התפשטות והארה ממנו ולחוף.

Rather, all the worlds receive their life-force, their flow and their existence only from the level of His sovereignty (Malchus), which is the level of an extension and glimmer from Him outward.

5 וכמו למשל מבשרי אחזה אלוה שגם באדם התחתון הנה השכל והמדות הם עצמותו ומהותו ובחי' התנשאות שבו אינו

And as in the analogy of "From my flesh I behold G-d": even in man below, the intellect and the emotive attributes (middos) are his essence and being, while the quality of self-elevation in him is

אלא ממנו ולחוץ שאינו נוגע אל עצמותו אלא להתנשא על זולתו והוא בחי' ומדרגה אחרונה שבו כך only from him outward: it does not touch his essence, but [serves only] to raise himself above another, and it is the last level and rank in him. So too,

הנה התפשטות בחי' מלכותו ית' אינה אלא זיו והארה ממנו ית' אל הנבראים ואין מלך בלא עם. the extension of the level of His sovereignty, blessed be He, is only a radiance and glimmer from Him, blessed be He, to the created beings; and "there is no king without a people."

6 וזהו בורא קדושים ישתבח שמך לעד מלכנו. פ"י שכל השבח וההילול מחמת איזה השגה אינו This is [the meaning of] "Creator of holy beings; may Your Name be praised forever (la'ad), our King." The meaning is that all the praise and acclaim that comes from some comprehension is אלא בחי' שמך ששמו נקרא על הנבראים והוא בבחי' לעד שאינו מתלבש ומתגלה בהם אלא עומדים בריחוק מקום

only [of] the level of "Your Name," for His Name is called upon the created beings; and it is in the mode of "la'ad," for it is not clothed and revealed in them, but they stand at a distance.

וכדכתיב כי הוא צוה ונבראו ויעמידם לעד לעולם ופ"י צוה ונבראו כאלו הם מעצמם נבראו ממילא מאין ליש ע"י צויו שאין חיותו ית' המחיה ומהוה אותם מאין ליש מתפשט ומתלבש בתוכם בבחי' גילוי

As it is written, "For He commanded and they were created, and He established them forever (la'ad), for all time." And the meaning of "He commanded and they were created" is: as if they had been created of themselves, as a matter of course, from nothing to something, through His command; for His life-force, blessed be He, which gives them life and brings them into being from nothing to something, does not spread and become clothed within them in a revealed way.

כי מ"ש וברוח פיו כל צבאם לא שיהיה כח הפועל מתלבש ממש בנפעל אלא שהוא כח השופע עליהם בלבד (ועמ"ש בד"ה קול דודי ובד"ה מי מנה עפר יעקב בפ"י והים עליהם מלמעלה).

For what is written, "and by the breath of His mouth all their host," does not mean that the power of the Actor is actually clothed in what is acted upon, but that it is a power that only flows upon them. (See what is written in the discourse beginning "The voice of my Beloved," and in the discourse beginning "Who can count the dust of Jacob," on the explanation of "and the Sea was upon them, above.")

וזהו ג"כ וברוח פיו דהיינו עד"מ בחי' ההבל היוצא מן הפה ולחוץ שגם שהוא יוצא מתוכו ופנימיותו נראה כאלו הוא דבר נפרד מתוכו להיות דבר בפ"ע [בפני עצמו] ואינו מתלבש בהם

This is also [the meaning of] "by the breath of His mouth": by way of analogy, the breath that goes out from the mouth outward; even though it goes out from within him, from his inwardness, it seems as if it is a thing separate from his inside, a thing in its own right; and it is not clothed in them,

אלא בחי' מלכנו להיות מלך שמו נקרא עליהם ואותה אנו מבקשים שישתבח דהיינו להיות בבחי' זו שבה ותוספת בתוקף אור וגילוי

but [is only] the level of "our King," to be a King whose Name is called upon them. And it is this that we ask be praised (yishtabach), that is, that in this level there be praise and increase in the intensity of light and revelation.

(ועמ"ש סד"ה ביום השמיני שלח את העם) אבל הקב"ה בעצמו ובכבודו הוא קדוש ומובדל כו' כנ"ל:

(See what is written at the end of the discourse beginning "On the eighth day he sent the people away.") But the Holy One, blessed be He, in His own Self and His glory, is holy and separate, etc., as mentioned above.

7 ג והנה המלאכים מחמת גודל עוצם השגתם ששפען וחיותן נמשך מבחי' שמו לבד שהוא קדוש ומובדל

3. Now the angels, because of the great intensity of their comprehension that their flow and life-force are drawn from the level of His Name alone, for He is holy and separate,

לכן הם בבחי' רצוא ושוב ברשפי אש שלהבת מתלהטת להכליל באורו ית' ושוב ביראה שמחמת היראה הם חוזרים ונרתעים

are therefore in a state of “running and returning” (ratzo vashov): running, in fiery flashes of blazing flame, to be absorbed into His light, blessed be He; and returning, in awe, for out of awe they draw back and recoil

לאחוריהם כענין שנאמר וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק ואומרים ברוך כבוד ה' ממקומו שיבורך ויומשך למטה ג"כ בבחי' גילוי

backward, as it is said, “And the people saw, and they trembled and stood at a distance.” And they say, “Blessed be the glory of Havayah from His place,” that it be blessed and drawn down below as well, in a revealed way,

כמו שהוא למעלה ומזה יתבונן המשכיל להיות ג"כ בבחי' רצוא ושוב באהבה וחשיקה וחפיצה להיות נמשך אחר שרשו להתכלל באור ה' שהוא קדוש ומובדל כו'

as it is above. From this the thoughtful person will contemplate, so as also to be in a state of running and returning: with love, longing and desire, to be drawn after his root, to be absorbed into the light of G-d, who is holy and separate, etc.;

ושוב ביראה להיות מקבל עול מלכות שמים למטה כמ"ש שום תשים עליך מלך וכמארו"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אם רץ לבך שוב לאחד שיעשה מכון לשבתו ולהיות ה' אחד שורה למטה

and returning, with awe, to accept the yoke of the kingdom of Heaven below, as it is written, “You shall surely set a king over yourself,” and as our Sages, of blessed memory, said: “If your heart runs, return to the One”; so that he make a resting-place for His dwelling, and that “Havayah is One” rest below

כמו למעלה ועד"ז תקנו ג"כ פסוד"ז [פסוקי דזמרה] ששם נאמר הודו לה' קראו בשמו כו' הודו על ארץ ושמים כו'

as above. Along these lines they also instituted Pesukei deZimra (the Verses of Praise), where it is said, “Give thanks to Havayah, call upon His Name,” etc., “His majesty is over earth and heaven,” etc.,

לך ה' הגדולה כו' וצבא השמים לך משתחווים אלא שהוא בבחי' ומדרגות העולמות שלמטה בחי' דומם וצומחו ושם ג"כ יש בחי' רצוא ושוב.

"Yours, Havayah, is the greatness," etc., "and the host of heaven bow down to You." Only, this is in the levels and ranks of the lower worlds, the levels of the inanimate and the vegetative; and there too there is running and returning.

8 ולכן יש פסוקים מדבר באהבתו ית' ויש ביראתו ומשניהם נולדה מדת הרחמנות שיש פסוקים מדברים בזה כמו והוא רחום כו'.

Therefore there are verses that speak of the love of Him, blessed be He, and some of the awe of Him; and from the two of them the attribute of compassion is born, for there are verses that speak of this, such as "And He, being compassionate," etc.;

אתה הוי' לא תכלא רחמיך כו' ושלשה בחי' אלו הם בחי' אברהם יצחק ויעקב ובחי' הרחמנות זו היא מדתו של יעקב.

"You, Havayah, will not withhold Your compassion," etc. These three levels are the levels of Abraham, Isaac and Jacob, and this level of compassion is the attribute of Jacob.

9 וז"ש [וזהו שכתוב] רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] תפלות אבות תקנום ומזה יבא ויגיע לבחי' ומעלת ומדרגות ביטול גדול מזה בק"ש [בקריאת שמע] להכליל בבחי' אדם שעל הכסא בחי' פנימית

This is [the meaning of] what our Sages, of blessed memory, said: "The prayers were instituted by the Patriarchs." And from this he will come and reach the level, rank and degree of a self-nullification (bittul) greater than this, in the Shema: to be absorbed into the level of the man upon the throne, the inner level.

וזהו שמע ישראל שמע לשון הבנה כי הוי' שהוא בחי' עצמותו ומהותו כביכול בחי' ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו'

This is "Hear, O Israel": "hear" means understanding. For Havayah, which is the level of His essence and being, so to speak, the level of "and upon the likeness of the throne, a likeness like the appearance of a man," etc.,

הוא אלהינו שהוא בחי' אחד ד' וד' רבתי שהוא בחי' דבר ה' חיות הכללי של כל העולמות is our G-d (Elokeinu), which is the level of "One" (Echad): alef-ches and dalet, and the large dalet, which is the level of "the word of G-d," the general life-force of all the worlds.

כי בעשרה מאמרות נברא העולם ובמאמר אחד יכול להבראות והוא בחי' מחשבה אחת וכמ"ש בזהר במחשבה אחת ברא את העולם ע"ד שכתוב צופה ומביט עד סוף כל הדורות וקורא הדורות מראש כו'

For "the world was created with ten utterances," yet it "could have been created with one utterance," and that is the level of one thought, as it is written in the Zohar: "With one thought He created the world," in the manner of what is written, "He looks and gazes to the end of all the generations," and "He calls the generations from the beginning," etc.,

וכמ"ש במ"א ובחי' מחשבה הוא בחי' הדיבור לפי שהוא מקור לגילוי העולמות וכמו עד"מ באדם יש כמה מחשבות שמחשב שאינן באין לכלל גילוי הדיבור ונקראו מחשבות

as is explained elsewhere. And the level of thought is the level of speech, since it is the source of the revelation of the worlds. Just as, by way of analogy, in a person there are many thoughts that he thinks that do not come to the point of being revealed in speech, and these are called thoughts;

ויש מחשבות שמחשב ומהרהר איך להוציא הדברים מפיו הרי מחשבה זו נכללה בבחי' הדבור ממש. כך הנה כתיב מאד עמקו מחשבותיך שהם בחי' מחשבתין סתימין כו'.

and there are thoughts that he thinks and ponders, how to bring the words out of his mouth, and this thought is actually included in the level of speech. So too, it is written, "Your thoughts are very deep," which are the level of "hidden thoughts," etc.

10 ועמ"ש מזה בד"ה באתי לגני. אך הנה המחשבה שהוא מקור ושרש לעלמא דאתגליא היא נקראת ועולה בשם בחי' הדבור והגילוי וזוהי בחי' ד' רבתי דאחד

(See what is written about this in the discourse beginning "I have come into My garden.") But the thought that is the source and root of the revealed world (alma de'isgalya) is called by, and counted under, the name of speech and revelation; and this is the level of the large dalet of Echad,

שהוא המאמר א' שבו נכללו כל העשרה מאמרות שהוא בחי' אור א"ס הנמשך ומתפשט בעשרה מאמרות להוות כל הנבראים מאין ליש ולפי שאין שם עדיין בחי' ריבוי והתחלקות עשרה מאמרות

which is the one utterance in which all ten utterances are included, the Infinite Light (Or Ein Sof) that is drawn down and spreads into the ten utterances to bring all created beings into being from nothing to something. And because there is not yet any multiplicity and division into ten utterances there,

לכן נקי מחשבה אחת ועיניי יגיע למדריגות ואהבת ככל לבבך בשני יצריך שגם היצה"ר [היצר הרע] וכח המתאווה שבנפשו יוכלל בשרשו ואתהפכא מחשוכא לנהורא.

it is called "one thought." And through this he will reach the levels of "You shall love ... with all your heart," "with both your inclinations," so that the evil inclination and the power of desire in his soul too will be absorbed into its root, and be transformed from darkness to light.

11 וזהו כי תצא למלחמה על אויבך. פ"י כי תצא למלחמה זו לנצח כח המתאווה שבנפשו לקררה בתענוגי עוה"י הגשמים ולאתהפכא לאהבת ה' תהיה בבחי' על אויבך

This is [the meaning of] "When you go out to war against (al) your enemies." The meaning is: when you go out to this war, to conquer the power of desire in one's soul, to cool it toward the physical pleasures of this world and to transform it into love of G-d, be in the mode of "al oyvecha," above your enemies;

דהיינו בבחי' שרשם למעלה כי אין רע יורד מלמעלה ושרשם הוא טוב שהוא מבחי' מרכבה עליונה שבקדושה (ועמ"ש בדי"ה ונתתי לך מהלכים).

that is, at the level of their root above. For "no evil descends from above," and their root is good, for it is from the level of the supernal Chariot, which is of holiness. (See what is written in the discourse beginning "And I will give you places to walk.")

אלא שלאחר ירידת והשתלשלות המדרגות נעשו שמרי האופנים ומשם נמשכו הע"ש שמהם נמשכו כל תענוגי עוה"י והכח המתאווה כנ"ל. וכשנתעלה ונכלל בשרשו מתהפך מרע לטוב:

Only, after the descent and chaining down of the levels, the dregs of the Ofanim came into being, and from there the seventy princes issued, from whom all the pleasures of this world and the power of desire issued, as mentioned above. And when it is raised up and absorbed into its root, it is transformed from evil to good.

12 ד אך א"א להתהפך טבעית מדתו לשנותה לגמרי בלתי עזר וסיוע אלקי' כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אלמלא הקב"ה עוזרו כו'

4. But it is impossible for the nature of one's trait to be transformed, to change it entirely, without G-dly help and assistance, as our Sages, of blessed memory, said: "Were it not that the Holy One, blessed be He, helps him," etc.

דהיינו שאין כח בנפשו לבד להיות עולה ונכלל בשרשו רק אחר שיומשך הארה מאור אי"ס ב"ה על נפשו

That is, his soul alone has no power to rise and be absorbed into its root, except after a glimmer from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is drawn down upon his soul.

והוא הארת אור התורה והמצוות מבחי' דמות אדם שעל הכסא רמ"ח אברים דמלכא ושס"ה גידים שהם מעבר להדם הוא הנפש והחיות המפשט לכל האברים ע"י קיום ושמירת מל"ת [מצות לא תעשה] ועי"ז נותן כח באש שלמעלה

And this is the glimmer of the light of the Torah and the mitzvos, from the level of the likeness of a man that is upon the throne: the 248 limbs of the King, and the 365 sinews, which are the passage for the blood, which is the soul and the life-force that spreads to all the limbs, through the fulfilling and keeping of the prohibitive commandments. And through this, he gives power to the fire above,

שהוא בבחי' כסא להמשיך ולירד למטה לכלות ולשרוף את כח נפש המתאווה הבהמית ולהעלותו לשרשו כנ"ל

which is at the level of the throne, to draw down and descend below, to consume and burn up the power of the desiring animal soul and to raise it to its root, as mentioned above.

ואזי יאירו בו מדותיו של הקב"ה ולא מדות טבעי' [טבעיים] שבנפשו (ועמ"ש מזה ע"פ בהעלותך כפי' שירד על פי מדותיו)

And then the attributes of the Holy One, blessed be He, will shine in him, and not the natural traits of his soul. (See what is written about this on the verse "When you kindle [the lamps]," on the explanation of "that runs down over the edge of his garments (al pi midosav).")

וזהו ונתנו ה' אלהיך בידך הוי' הוא בחי' התורה שהיא רצונו וחכמתו ית' ואורייתא וקוב"ה [וקודשא בריך הוא] כולא חד ואלהיך בחי' המצוות רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא ושרש ב' בחי' אלו הם נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן

This is [the meaning of] "and Havayah your G-d (Elokecha) delivers him into your hand." Havayah is the level of the Torah, which is His will and wisdom, blessed be He, and "the Torah and the Holy One, blessed be He, are all one"; and "Elokecha" is the level of the mitzvos, "the 248 commandments, the 248 limbs of the King." And the root of these two levels is: "their beginning is wedged in their end, and their end in their beginning."

כי בחי' התורה הוא בחי' מלך כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] מתניתא מלכתא שהמשנה הוא עד"מ כמו מלך שהוא גוזר ואומר שאם יטעון ראובן כך כו'

For the level of the Torah is the level of a king, as our Sages, of blessed memory, said, "The Mishnah is a queen"; for the Mishnah is, by way of analogy, like a king who decrees and says: if Reuven claims thus, etc.,

יהיה פסק כך וכך וכן בדיני איסור והיתר ובחי' המצות הם בחינת עבד לשמוע בקולו וכדכתיב כי חי בני ישראל עבדים.

the ruling will be such and such; and likewise in the laws of the forbidden and the permitted. And the level of the mitzvos is the level of a servant, to obey His voice, as it is written, "For the children of Israel are servants to Me."

13 והנה בחינת מלוכת התורה שבה מלכים ימלוכו הוא מחמת שכל העוסק בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו.

Now, the kingship of the Torah, "through which kings reign," is because whoever occupies himself with the Torah, the Holy One, blessed be He, reads and studies opposite him.

וכמ"ש ואשים דברי בפיך ויעקב חבל נחלתו כמו למשל באדם המנענע בחבל למטה מתנענע גם למעלה בראש החבל ולזה נמשלה התורה למים שיורדין ממקום גבוה למקום נמוך

As it is written, "And I have put My words in your mouth," and "Jacob is the cord of His inheritance": as in the analogy of a person who shakes a cord below, and it moves above as well, at the top of the cord. And for this reason the Torah is likened to water, which descends from a high place to a low place.

וזוהו נעוץ תחלתן בסופן ובחי' המצות הם סופן בתחלתן כי סוף מעשה במחשבה תחלה (ועמ"ש ע"פ השמים כסאי והארץ כו' וע"פ עלי באר בפי מעין גנים באר מים חיים וסד"ה קול דודי גבי מדלג ומקפץ)

And this is "their beginning is wedged in their end." And the level of the mitzvos is "their end in their beginning," for "last in deed, first in thought." (See what is written on the verse "The heavens are My throne, and the earth," etc.; and on the verse "Spring up, O well," on the explanation of "a fountain of gardens, a well of living waters"; and at the end of the discourse beginning "The voice of my Beloved," regarding "leaping ... skipping.")

ולכן פעם ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] גדול תלמוד שמביא לידי מעשה אלמא מעשה עדיפא ופעם אמרו ותלמוד תורה כנגד כולם כי שניהם אמת שבבחי' נעוץ תחלתן בסופן תלמוד תורה גדול.

Therefore, at one time our Sages, of blessed memory, said, "Study is great, for it leads to deed," which shows that deed is superior; and at another time they said, "And the study of Torah is equal to them all." For both are true: in the respect of "their beginning is wedged in their end," the study of Torah is greater;

ובבחי' סופן בתחלתן מעשה גדול ושניהם צריכים להיות באדם כי ההמשכות שאדם ממשיך בבחי' התורה הוא להיות בחי' רצוא מחמת התבוננות בתחלתן ובשרשן

and in the respect of "their end in their beginning," deed is greater. And both must be present in a person. For the drawing-down that a person draws through the Torah is to bring about the state of "running" (ratzo), through contemplating their beginning and their root,

כי אורייתא מחכמה נפקת והוא וחכמתו הכל א' וכשהוא עוסק בה הקב"ה קורא ושונה כו'

for "the Torah issues from Chochmah," and "He and His wisdom are all one," and when one occupies himself with it, the Holy One, blessed be He, reads and studies, etc.

ואם רץ לבך שוב לאחד היינו ע"י מעשה המצות שסופן בתחלתן ומתעלה ונכלל בשרשם למעלה מעלה עד רום המעלות אור א"ס ב"ה ועי"ז יומשך ויתפשט למטה כח האש שלמעלה במרכבה עליונה ונגעה עד נפש הבהמית

And "if your heart runs, return to the One": that is, through the performance of the mitzvos, whose end is in their beginning; and it rises and is absorbed into their root, higher and higher, up to the loftiest heights, the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He. And through this, the power of the fire above, in the supernal Chariot, will be drawn and spread below, and reach as far as the animal soul.

כי החיות נושאות ומנושאות עם הכסא שהרוכב על הכסא נושא את נושאו וזהו בחי' אדם בגימטריא מ"ה שהוא בחי' חכמה כ"ה מ"ה [מה] בחי' ביטול כו'

For the Chayos carry and are carried along with the throne: the Rider upon the throne carries those who carry Him. And this is the level of Adam ("man"), whose numerical value is Mah (45), which is the level of Chochmah, koach mah ("the power of 'what'"), the level of self-nullification (bittul), etc.,

כנזכר במ"א כי לפי שבח"י גילוי ית' בעולמות הוא במדות וראשיתן בח"י חסד כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה.

as mentioned elsewhere. For since His revelation, blessed be He, in the worlds is through the attributes (middos), and the first of them is the level of Chesed (kindness), as it is written, "For I said, the world is built with kindness,"

ולכן א"א להפך המדות שבעולמות כ"א בהמשכות חכמה עילאה שהוא מקור התורה והמצוות כנ"ל (ועמ"ש מזה בפ' וישב בד"ה בכ"ה בכסלו בענין המנורה כו')

therefore it is impossible to transform the attributes in the worlds except through drawing down supernal Chochmah, which is the source of the Torah and the mitzvos, as mentioned above. (See what is written about this in Parshas Vayeshev, in the discourse beginning "On the twenty-fifth of Kislev," on the subject of the Menorah, etc.)

ואח"כ ושבית שביו דהיינו מה שה"י [שהיה] בשביה אצל כח המתאווה ע"י שהמשיך את עצמו ברעות העולם הזה ותענוגיו

And afterwards, "and you take his captives captive": that is, what was held captive by the power of desire, because he drew himself after the evils of this world and its pleasures,

הנה חיל בלע ויקיאנו להיות עולה ונכלל ג"כ בקדושה (ועמ"ש בד"ה כנשר יעיר) ועד"ז תקנו בתפלות ש"ע [שמונה עשרה] סלח לנו כי חטאנו שעד שלא הי' [היה] לו אתערותא דלתתא הי' [היה] בבחי' אוילים מדרך פשעם כו'

behold, "he swallowed wealth, and he will vomit it up," so that it rise and be absorbed into holiness too. (See what is written in the discourse beginning "As an eagle stirs up its nest.") And along these lines they instituted in the prayers of the Shemoneh Esreh, "Forgive us, for we have sinned": for until he had an arousal from below, he was in the state of "fools, because of the way of their transgression," etc.,

כמ"ש במ"א ע"פ בהעלותך את הנרות ועכשיו שרואה שחטא צריך שיחזיר הניצוצים שנפלו בשבירה בחטאיו וע"ז תיקנו לומר והחזירנו בתשובה שלימה לפניך.

as is explained elsewhere on the verse "When you kindle the lamps." And now that he sees that he has sinned, he must restore the sparks that fell in the breaking, through his sins; and for this they instituted the words, "and bring us back in complete teshuvah before You."

פ"י שיהיה בבחי' לפניך כמכו שהם בשרשן שיכללו ויתאחדו החיות שלהם במקור חוצכם באור א"ס ב"ה ומשם יושפע שפע חדש והארה חדשה.

The meaning is that it be in the state of "before You," as they are in their root: that their life-force be absorbed and united in the source from which they were hewn, in the Infinite Light, blessed be He; and from there a new flow and a new glimmer will be bestowed.

14 וזהו ענין כל הברכות שבש"ע [שבשמונה עשרה] ברוך אתה שיוברך ויומשך המשכה והארה חדשה מאור א"ס ב"ה לבחינת דעת ותשובה וסליחה כו'.

This is the meaning of all the blessings in the Shemoneh Esreh, "Blessed are You": that a new drawing-down and glimmer be blessed and drawn down from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to the level of knowledge, teshuvah, forgiveness, etc.

וזהו ענין שנאמר ריח ניחוחי לשון נחות דרגא ופ"י שעל ידי שיקריב לחמי לאשי היא עולה לריח

And this is the meaning of what is said, "My pleasing aroma" (rei'ach nichochi), an expression of "descending a level" (nechos darga). And the meaning is that through offering "My bread for My fires," it ascends as an aroma,

שיהיה נחת רוח לפניו ית' כמאן דאריח ריחא ואזי יהיה בבחינת ניחוחי דהיינו להיות נחות דרגא לתתא להשפיע שפע טובו ואורו כנ"ל.

so that there be satisfaction (nachas ruach) before Him, blessed be He, like one who smells a fragrance; and then it will be in the state of "nichochi," that is, to descend a level, downward, to bestow the flow of His goodness and His light, as mentioned above.

וזהו ניחוחי ניחוח שלישי כאלו ממשיכין אותו כביכול בעצמו למטה להיות שורה ומתגלה בתחתונים בבחינת גילוי כו'.

And this is "nichochi": [that is,] "My" nichoach, as if one draws Him Himself, so to speak, down below, to dwell and be revealed among the lower beings in a revealed way, etc.

(ובזה יובן ג"כ מ"ש אדם כי יקריב מכם קרבן כו' דהל"ל [דהוה ליה למימר] אדם מכם כי יקריב כו' וכמ"ש במ"א אלא כי פ"י אדם קאי על התורה רמ"ח מ"ע [מצות עשה] הם בחינת רמ"ח אברין כו'

(With this we can also understand what is written, "A man (adam), when he brings of you an offering," etc.; for it should have said, "A man of you, when he brings," etc., as is explained elsewhere. But the meaning is that "adam" refers to the Torah: the 248 positive commandments are the 248 limbs, etc.;

ועל ידי זה כי יקריב מכם מן הבהמה כו' שעל ידי זה נמשך הכח לברר נה"ב [נפש הבהמית] כי אדם בחינת
תורה שם מ"ה [שם מ"ה] מברר ב"ן [שם ב"ן] בחי' בהמה כו'

and through this, "when he brings of you, from the animals," etc.: that through this the power is drawn down to refine the animal soul. For adam is the level of the Torah, the Name Mah (45), which refines Ban (52), the level of the animal, etc.,

וכדלעיל בפ"י ונתנו ה' אלקיך בידך ועמ"ש בפ' יתרו בד"ה בחדש השלישי ולכן כל הקרבנות היו
במשכן או במקדש דוקא שבו השראת אור א"ס שם מ"ה [שם מ"ה] מברר ב"ן [שם ב"ן] כו':

as above, on the explanation of "and Havayah your G-d delivers him into your hand"; and see what is written in Parshas Yisro, in the discourse beginning "In the third month." And therefore all the offerings were specifically in the Tabernacle or the Temple, in which the Infinite Light rests: the Name Mah refining Ban, etc.)

כי תצא למלחמה על אויביך וגו'

“When you go out to war against your enemies,” etc.

1 כי תצא למלחמה על אויביך וגו'. הנה איתא בזוהר שעת צלותא שעת קרבא ומלחמה זו היא מה שכתוב מלחמה לה' בעמלק מדור דור.

“When you go out to war against your enemies,” etc. Now, it is stated in the Zohar: “The time of prayer is the time of battle.” And this war is that of which it is written, “Havayah has war with Amalek from generation to generation.”

שבכל דור ודור ובכל יום ויום צריך להיות מלחמה זו בנפש האדם כי זה לעומת זה עשה אלהים נפש דקדושה מעשה דבור ומחשבה מדות ושכל דקדושה וכנגדה נפש החיונית הבהמיות כו' ולאום מלאום יאמץ.

For in each and every generation, and on each and every day, this war must take place in a person's soul. For “G-d has made the one opposite the other”: a soul of holiness, [with] action, speech and thought, emotive attributes (middos) and intellect of holiness; and opposite it, the vital, animal soul, etc. And “one nation shall be stronger than the other nation.”

וצריך האדם להגביר נפש דקדושה ושעת מלחמה היא שעת התפלה שאז הוא שעת הכושר למעלה וכו' And a person must make the soul of holiness prevail. And the time of war is the time of prayer, for then is the opportune time above, etc.

(עיי' בפרשה ויחי ע"פ יהודה אתה שבי' פרשיות דק"ש [דקריאת שמע] שמע והיה הם בחינת ראובן ושמעון ואמת ויציב הוא בחינת לוי ושמון"ע [ושמונה עשרה] הוא בחי' יהודה אתה ביטול כו')

(See in Parshas Vayechi, on the verse “Yehudah, you,” that the two sections of the Shema, “Shema” and “Vehayah,” are the levels of Reuven and Shimon; “Emes Veyatziv” is the level of Levi; and the Shemoneh Esreh is the level of “Yehudah, you”: self-nullification (bittul), etc.

וי"ל [ויש לומר] דלכן זמן ק"ש [קריאת שמע] והזכרת יצ"מ [יציאת מצרים] שהוא ענין אמת ויציב הוא עד סוף שלשה שעות נגד ג' בחינות דראובן שמעון ולוי ותפלת שמו"ע [שמונה עשרה] עד ארבע שעות בחינה הרביעית דיהודה).

And it may be said that this is why the time for the Shema and for mentioning the Exodus from Egypt, which is the content of "Emes Veyatziv," is until the end of three hours, corresponding to the three levels of Reuven, Shimon and Levi; and the Shemoneh Esreh prayer is until four hours, the fourth level, that of Yehudah.)

והנה איתא בזהר מאן דקטיל לחויא יהבין ליה ברתא דמלכא חויא הוא נחש הקדמוני בחינת עמלק ומאן דקטיל לחויא שנצח המלחמה יהבין ליה מלעילא בחינת ברתא דמלכא.

Now, it is stated in the Zohar: "Whoever kills the serpent is given the King's daughter." The serpent is the primordial serpent, the level of Amalek; and whoever kills the serpent, who has won the war, is given from above the level of "the King's daughter."

והענין כי הנה במלחמה זו יש בה ב' בחינות האחת היא מצד כח הנפש האלהית שהיא שכל ומדות כו' ויש לה כח דקדושה להתגבר ולנצח המלחמה.

The explanation is that this war has two aspects. The first is from the side of the power of the G-dly soul, which is intellect and emotive attributes, etc.; and it has a power of holiness to prevail and to win the war.

2 וע"ז אמרו מאן דקטיל לחויא כו'. והב' היא מה שאין בכח הנפש מצד עצמה להתגבר. ועל זה אמרו יהבין ליה מלעילא הוא בחינת מלחמה לה' בעמלק.

About this they said, "Whoever kills the serpent," etc. The second is what is not within the soul's power, of itself, to overcome. And about this they said, "He is given from above": this is the level of "Havayah has war with Amalek."

וביאר ענין זה הנה ברתא דמלכא הוא נקודת ציון וכנסת ישראל שכונסת ואוספת לתוכה הארת ישראל דלעילא

The explanation of this matter: "The King's daughter" is the point of Zion and the Community of Israel (Knesses Yisrael), which gathers (koneses) and collects into itself the illumination of the supernal Yisrael.

(ע' [עיינ] מענין זה בפ' תצוה בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק ועיין בזח"ב [בוהר חלק ב'] ר"פ מששפטים צ"ד ב')

(On this matter, see in Parshas Tetzaveh, in the discourse beginning "Remember what Amalek did to you"; and see the Zohar, Part II, at the beginning of Parshas Mishpatim, [folio] 94b.)

והיא בחינת נקודת הלב ופנימיותו המתגלה בכללות נשמות ישראל בבחי' רעותא דליבא וכמ"ש בכל לבבך שיש ב' לבבות חיצוניות הלב.

And it is the level of the point of the heart and its inner dimension, which is revealed in the souls of Israel as a whole as the desire of the heart (re'usa deliba). As it is written, "with all your heart (lev-avecha)," for there are two hearts: the outer dimension of the heart

ופנימיות הלב (ע' [עיינ] מזה בד"ה מי מנה ובד"ה אתם נצבים ועמ"ש בד"ה ששים המה כו' מש"ש [מה שכתוב שם] בשם המ"ח).

and the inner dimension of the heart. (See on this in the discourse beginning "Who has counted," and in the discourse beginning "You are standing"; and see what is written in the discourse beginning "There are sixty," etc., what is written there in the name of Mishnas Chassidim.)

חיצוניות הלב היא למטה מן הדעת שממנה לוקחה והיא התגברות הנפש בכח השגתה והשכלתה שמשכלת ומתכוננת שאין לך עשב מלמטה שאין לו מהל כו'

The outer dimension of the heart is below Daas (knowledge), from which it was taken. It is the soul's prevailing by the power of its comprehension and intellect, as it reasons and contemplates that "there is no blade of grass below that does not have a mazal (constellation)," etc.,

וגבוה מעל גבוה וגומר עד רום המעלות ומקור וראשית כל ההשתלשלות והתהוות החיות הוא וברוח פיו כל צבאם ואתה מחיה את כולם.

and "one higher than the high," and so on, up to the loftiest heights; and the source and beginning of the entire chain of descending worlds (hishtalshelus) and of the coming into being of the life-force is "and by the breath of His mouth, all their host," and "You give life to them all."

3 וכתוב ראה נתתי לפניך היום את החיים וגו' שבכל דבר נברא יש בו בחינת מות וחיים שהמות הוא גשמיות הדבר וחומריותו והחיים היינו הרוחניות שבו שע"י זה ובחרת בחיים לאהבה את ה' כי הוא חייך וגו'.

And it is written, "See, I have set before you today life," etc. For in every created thing there is an aspect of death and of life: the death is the thing's physicality and materiality, and the life is the spirituality within it. Through this, "you shall choose life," "to love Havayah, for He is your life," etc.

שהוא חיי החיים ב"ה ומקורא וראשיתה דכולא והכל נגדו בחי מות וזהו רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם לעשות וגו'

For He, blessed be He, is the Life of all life, and the source and beginning of everything, and everything, compared to Him, is the level of death. And this is [the meaning of] "The exaltations of G-d are in their throat, and a double-edged sword in their hand, to execute," etc.

ור"ל [ורוצה לומר] גוים הם המעשים ודיבורים ומחשבות אשר לא לה' המה והם נמשכים מבחינת עמלק והנקמה

That is to say, the "nations" are the deeds, words and thoughts that are not for G-d, and they are drawn from the level of Amalek. And the "vengeance,"

שהיא ביטולן ושכירתן הוא ע"י וחרב פיפיות שמבחי' רוממות אל דהיינו כשמתבונן האדם שהוא מקור ושרש ההשתלשלות וחיי החיים ב"ה.

which is their nullification and breaking, comes through "and a double-edged sword," which is from the level of "the exaltations of G-d": that is, when a person contemplates that He, blessed be He, is the source and root of the chain of descending worlds and the Life of all life.

4 וזהו שכתוב בחרבי ובקשתי ותרגום אונקלוס בצלותי ובעותי שע"י התפלה שבה נזכר רוממותו וסידור שבחיו של מקום נעשה מזה בחי חרב וקשת לבטל הרע שבנפשו.

And this is what is written, "with my sword and with my bow," which Targum Onkelos renders "with my prayer and with my supplication." For through prayer, in which His exaltedness and the ordering of the praises of the Omnipresent are recalled, this becomes the level of a sword and a bow, to nullify the evil in his soul.

והנה התבוננות זו היא מבחי' מלכותו ית' הממלא כל עלמין כי מלכותך מלכות כל עולמים כתיב ושם עלו השגת הנשמות ומלאכים (ע' [עיינן] מענין זה בד"ה רני ושמחי בפ' וצדקתך ירננו)

Now, this contemplation is from the level of His Malchus (sovereignty), may He be blessed, which fills all worlds (memalei kol almin), for it is written, "Your kingship is the kingship of all worlds"; and it is there that the comprehension of the souls and the angels rises. (On this matter, see the discourse beginning "Sing and rejoice," on the explanation of "and they shall sing of Your righteousness.")

ואשר משרתיו כולם עומדים כו' ומקדישים וממליכים את שם כו' דהיינו בחי' ומדת מלכותו שאינו אלא בחי' שם

And "whose ministers all stand," etc., "and they sanctify and proclaim the sovereignty of the Name," etc.: that is, the level and attribute of His Malchus, which is only the level of a "name."

כי הוא לבדו יתברך מרום וקדוש שמרומם ומתנשא ומובדל וכו' ושם הוא דביקת הנפש המשכלת ומתבוננת בשרשה באלהים חיים בחי' מלכותו ית' וכמאמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ואהבת כו':

For He alone, may He be blessed, is exalted and holy: He is exalted, uplifted and set apart, etc. And it is there that the soul that understands and contemplates cleaves to its root in the living G-d: the level of His Malchus, may He be blessed. As in the saying, "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever," "And you shall love," etc.

5 ב אך בחי' פנימיות הלב היא רעותא דליבא ותעלומות לב (עיינן סד"ה ושמתי כדכד בפ' וכל גבולך לאבני חפץ ובד"ה ראה אנכי בפ' וענין נחל איתן וע"פ ביום השמיני שלח ובד"ה כי המצוה הזאת גבי תשובה תשוב ה' במילוי יו"ד כו')

2. But the level of the inner dimension of the heart is the desire of the heart (re'usa deliba) and "the secrets of the heart." (See at the end of the discourse beginning "And I will make [your windows] of kadkod," on the explanation of "and all your borders of precious stones"; and in the discourse beginning "See, I," on the explanation of the matter of "nachal eisan"; and on the verse "On the eighth day he sent"; and in the discourse beginning "For this commandment," regarding teshuvah: "tashuv hei" (the hei returns), spelled out with a yud, etc.)

אשר למעלה מעלה מן הטעם ודעת המושג ומושכל בכח השגת הנפש והשכלתה והיא בחי' אלהות שבנפש המתגלה בבחי' יחידה שבה להשתפך נפשה אל חיק אביה ממש בבחי' ביטול כו'

which is far, far above the reason and knowledge that are grasped and understood by the power of the soul's comprehension and intellect. And it is the level of G-dliness within the soul, which is revealed in the level of yechidah within it, so that it pours out its soul into the very bosom of its Father, in a state of self-nullification (bittul), etc.

והארה זו היא מבחי' סובב כל עלמין כי הנה ממלא כל עלמין היינו חיות ואור א"ס ב"ה שיורד ומשתלשל בהשתלשלות המדרגות מעילה לעילה הארה והארה דהארה כו'

And this illumination is from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). For the light that fills all worlds (memalei kol almin) is the life-force and the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which descends and is drawn down through the descending chain of levels, from cause to cause, an illumination and an illumination of an illumination, etc.

וסובב כל עלמין היינו שהוא לבדו ית' כמו קודם שנברא העולם כו' ואינו בגדר עלמין כלל ולא שיין לפניו ית' בחינת השתלשלות כלל וכמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא שמים וארץ שוה

And the light that encompasses all worlds means that He, may He be blessed, is alone, as before the world was created, etc., and is not within the bounds of worlds at all, and the aspect of a chain of descent does not apply before Him, may He be blessed, at all. As it is written, "The heavens and the earth I fill," for heaven and earth are equal;

וכמאמר והקדוש בשמים ובארץ שהוא קדוש ומובדל בשמים ממעל כמו על הארץ מתחת שגם הרוחניות

and as in the saying, "and holy in heaven and on earth": that He is holy and set apart in the heavens above just as on the earth below; for even the spiritual

כמו גמשיות יחשב לפניו ית' ולכן המלאכים אומרים איה מקום כבודו ואומרים מלא כל הארץ כבודו.

is considered like the physical before Him, may He be blessed. Therefore the angels say, "Where is the place of His glory?" and they say, "The whole earth is full of His glory."

6 והנה כוכבים וכל צבא השמים וגו'. אשר חלק כו' כוכבים הם המזלות שמקבלים מע"ש והם מקבלים חיות משמרי האופנים וגבוה מעל גבוה עד שמקבלים מרוח פיו ית' שהוא בדרך וסדר השתלשלות ממדריגה למדריגה.

Now, "the stars and all the host of heaven," etc., "which [He] apportioned," etc. The stars are the mazalos (constellations), which receive from the seventy princes; and these receive life-force from the guardians of the Ofanim, and "one higher than the high," until they receive from the breath of His mouth, may He be blessed. This is by way of the order of the chain of descent, from level to level.

7 והנה אמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] אין מזל לישראל כו' וכדכתיב כי חלק הוי' עמו ואתם תהיו לי וגו' Now, our Sages, of blessed memory, said, "Israel has no mazal," etc.; as it is written, "For Havayah's portion is His people," and "You shall be Mine," etc.

שהם מקבלים מבחי קדוש ומוכדל שאינו בגדר ההשתלשלות בחי סובב כל עלמין ושם הוא שרש נקודת פנימיות הלב להיות האהבה לה' למעלה מבחי טעם ודעת בבחי רעותא דליבא.

For they receive from the level that is holy and set apart, which is not within the bounds of the chain of descent: the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). And there is the root of the point of the inner dimension of the heart, so that the love for G-d be above the level of reason and knowledge, as the desire of the heart (re'usa deliba).

וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי צור לבבי וחלקי כו' (ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] ובד"ה אם לא תדעי כו').

As it is written, "Whom have I in heaven? And besides You I desire nothing on earth. My flesh and my heart yearn; the Rock of my heart and my portion," etc. (And see what is written in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly," and in the discourse beginning "If you do not know," etc.)

והנה אהבה זו בנפש היא מסותרת ומכוסה בלבוש שק בבחי גלות בתוך הגוף ונפש הבהמית וכענין מאמר רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] גלו לאדום שכינה עמהם.

Now, this love in the soul is hidden and covered in a garment of sackcloth, in a state of exile within the body and the animal soul; as in the saying of our Sages, of blessed memory, "They were exiled to Edom: the Shechinah (Divine Presence) is with them."

דשכינה היא ניצוץ אלהות שבנפש (ע' [עיינן] בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג']) שהוא בבחי' גלות ושעבוד דאגת הפרנסה שמקפת ומלכשת את פנימיות הלב והנפש כי בנפשו יביא לחמו וטרוד לכו ברכות מחשבות כו'

For the Shechinah is the spark of G-dliness in the soul (see Etz Chaim, Sha'ar 41, chapter 3), which is in a state of exile and enslavement to the worry of earning a livelihood, which surrounds and clothes the inner dimension of the heart and the soul; for "he brings his bread at the peril of his soul," and his heart is preoccupied with "many thoughts," etc.

וע"ז נאמר מאן דקטיל לחויא בהתגברות הנפש בחיצוניות הלב במלחמה המסורה בידה בכח שכלה והשגתה יהבין ליה מלעילא ברתא דמלכא היא בחינת גילוי נקודת פנימיות הלב בנפש והיא מלחמה לה' בעמלק להוציאה מההעלם אל הגילוי

And about this it is said, "Whoever kills the serpent" — through the soul's prevailing in the outer dimension of the heart, in the war that is given into its hands, by the power of its intellect and comprehension — "is given from above the King's daughter": this is the level of the revelation of the point of the inner dimension of the heart in the soul. And this is "Havayah has war with Amalek": to bring it out of concealment into revelation.

(ועמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] ע"פ תספרו חמשים יום ובענין פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם בביאור ע"פ אני ישנה).

(And see what is written along these lines on the verse "You shall count fifty days," and on the matter of "Open for Me like the point of a needle, and I will open for you like the doorway of a hall," in the explanation on the verse "I am asleep.")

וזהו כי תצא למלחמה דהיינו מלחמת הנפש בזה לעומת זה אזי תהיה על אויביך היא בחי' גילוי נקודת הלב

And this is [the meaning of] "When you go out to war": that is, the war of the soul with "the one opposite the other." Then you will be "over (al) your enemies": this is the level of the revelation of the point of the heart,

שהוא מבחי' סובב כל עלמין למעלה מאויביך שאין לאויב שלמטה שליטה ואחיזה שם וכמ"ש אשר חלק וגו'.

which is from the level of the light that encompasses all worlds, above your enemies, for the enemy below has no dominion and no hold there; as it is written, "which [He] apportioned," etc.

ואזי ושביית שביו שנתהפך הרע לטוב בהסרת הבגדים הצואים כו'. (וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] בשם הזהר הובא בסש"ב [בספר של בינונים] סוף פרק ט').

And then, "and you shall capture his captives": the evil is transformed into good, through the removal of the soiled garments, etc. (As is written in Etz Chaim in the name of the Zohar, cited in Sefer Shel Beinonim (Tanya), at the end of chapter 9.)

והיינו בהגלות נגלות אור ה' הסובב כל עלמין בבחי' פנימיות נקודת הלב שהוא למעלה מאויביך דוקא:

That is, when the light of G-d that encompasses all worlds is openly revealed in the inner dimension of the point of the heart, which is specifically "above your enemies."

8 ג והנה גילוי זה שע"י ניצוח המלחמה בכח הנפש שלמטה הוא גילוי הארת נקודת הלב בנפש להפוך לבושי

3. Now, this revelation that comes through winning the war by the power of the soul below is the revelation of an illumination of the point of the heart in the soul, to transform the garments of

מחשבה דיבור ומעשה שבזה לעומת זה ולקבץ כחות הנפש האלהית המפוזרים בפזור הנפש בלבושים ההם שכחותיה והארותיה בלבד הם שמתפשטים בלבושים הללו.

thought, speech and action of "the one opposite the other," and to gather the powers of the G-dly soul that are scattered, through the soul's dispersion, in those garments; for it is only its powers and its illuminations that extend into these garments.

9 ועל זה נאמר אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך כו' שהנדחים הם הארת הכחות המתפשטות מן הנשמה להתפשט ולהתלבש בגוף

And about this it is said, "If your dispersed are at the end of the heavens, from there He will gather you," etc. The dispersed are the illumination of the powers that extend from the soul to spread out and be clothed in the body

ונפש הבהמית ברבות מחשבות הטורדות ומבלבלות ומפילות את האדם להמשך אחריהם וכנודע מענין החלומות וכף הקלע שהם מהלבושים המלבישים את הנפש מראשה ועד רגלה עד

and the animal soul, in the many thoughts that distract, confuse and make a person fall, so that he is drawn after them; as is known from the matter of dreams and of the hollow of the sling, which are of the garments that clothe the soul from its head to its foot, until

שהיא אסורה וקשורה בהם והקבוץ הוא ע"י הארת גילוי נקודת הלב שמבחי' סובב כל עלמין דיהבין ל"י מלעילא ע"י דקטל לחו"א כנ"ל.

it is bound and tied up in them. And the gathering is through the illumination of the revelation of the point of the heart, which is from the level of the light that encompasses all worlds, which "is given him from above" through his having "killed the serpent," as mentioned above.

אך להיות גילוי עצמות נקודת הלב ממש להפך עצמיות המדות מרע לטוב ע"י נאמר וראית בשביה אשת יפ"ת [יפת תאר] וגו'

But for there to be a revelation of the very essence of the point of the heart, to transform the very essence of the emotive attributes from evil to good, about this it is said, "and you see among the captives a woman of beautiful form (eshes yefas to'ar)," etc.

(ועמ"ש בד"ה אם לא תדעי בענין ורחל היתה יפ"ת [יפת תאר] והנה להבין קצת מהו שרש ענין גילוי עצמות נקודת הלב ממש וגילוי הארת נקודת הלב כו')

(And see what is written in the discourse beginning "If you do not know," on the matter of "And Rachel was beautiful of form (yefas to'ar)." Now, to understand somewhat what the root is of the revelation of the very essence of the point of the heart, and of the revelation of an illumination of the point of the heart, etc.:

דלכאורה אינו מובן כ"כ [כל כך] ההפרש מאחר שגם ההארת נקודת הלב היא מבחי' סוכ"ע כנ"ל. וא"כ מנלן לעשות מדרגות כ"כ [כל כך] בנקודת הלב שבאדם בין עצמיות להארה כו'. אך הענין כמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] ר"פ משפטים)

for at first glance the difference is not so understood, since the illumination of the point of the heart, too, is from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), as mentioned above. If so, from where do we derive [grounds] to make such gradations in the point of the heart in a person, between essence and illumination, etc.? But the matter is as the Ramaz writes at the beginning of Parshas Mishpatim)

(דצ"ד ע"ב) בשם ספר הגלגולים שיש ג' בחינות בנשמות א' היא נר"ן [נפש רוח נשמה] מבחי' ב"ע. בק נר"ן [נפש רוח נשמה] מבחי' אצ"י שבפנימית ב"ע. ג' מסוד אצילות בעצמו.

(folio 94b), in the name of Sefer HaGilgulim: that there are three levels in souls. The first is nefesh, ruach and neshamah from the level of Beriah, Yetzirah and Asiyah. The second is nefesh, ruach and neshamah from the level of the Atzilus that is within the inner dimension of Beriah, Yetzirah and Asiyah. The third is from the mystery of Atzilus itself.

והנה חיצונית הלב שהוא נלקח ונמשך מן הדעת וההתבוננות זהו בחי' הא' דהיינו נר"נ [נפש רוח נשמה]
דבי"ע עצמן כי בינה מקננא בכורסייא שהוא עולם הבריאה כו'

Now, the outer dimension of the heart, which is taken and drawn from Daas (knowledge) and contemplation, is the first level, namely the nefesh, ruach and neshamah of Beriah, Yetzirah and Asiyah themselves; for "Binah (understanding) nests in the Throne," which is the World of Beriah (Creation), etc.

ועצמיות נקודת הלב אשר למעלה מעלה מן הטעם ודעת המושג זהו בחי' הג' שהוא אצילות עצמו כי אצילות בכלל הוא בחי' חכמה ומוחין דאבא הוא מה שלמעלה מהבינה ודעת כו'.

And the essence of the point of the heart, which is far, far above comprehended reason and knowledge, is the third level, which is Atzilus itself; for Atzilus in general is the level of Chochmah (wisdom) and the mochin (intellect) of Abba, which is what is above Binah and Daas, etc.

10 וזהו ענין רובע ישראל הבחינה הרביעית היא בחינת אצילות. ומעתה יובן כ"כ [כל כך] היסוד לעשות מדרגות בנקודת הלב שבאדם בין עצמיות נקודת הלב ממש שזהו בחי' גילוי והמשכה ממלכות דאצילות עצמו העליון.

And this is the meaning of "the fourth part of Israel": the fourth level is the level of Atzilus (Emanation). And now the basis for making gradations in the point of the heart in a person will be well understood: between the very essence of the point of the heart, which is the level of a revelation and drawing down from the Malchus (sovereignty) of the supernal Atzilus itself,

11 ובין הארת נקודת הלב שהוא מבחי' אצילות שבפנימית העשייה או אצילות שבפנימית יצירה ובריאה שהם הארה מאצילות העליון

and an illumination of the point of the heart, which is from the level of the Atzilus within the inner dimension of Asiyah (Action), or the Atzilus within the inner dimension of Yetzirah (Formation) and Beriah (Creation), which are an illumination from the supernal Atzilus.

ולכן נק' הארת נקודת הלב וע"כ פעולת גילוי הארה זו הוא להפך לבושי מחשבה דבור ומעשה שהן הן בחי' בי"ע עצמן כנודע.

Therefore it is called an illumination of the point of the heart; and therefore the effect of revealing this illumination is to transform the garments of thought, speech and action, which are themselves the level of Beriah, Yetzirah and Asiyah, as is known.

12 ומעתה מובן איך שבחיי זו דנקודת הלב ישנו בכל אחד מישראל שהרי גם בנפש שמבחי עשייה מלובש בפנימיותו בחי אצילות כניל ועמ"ש ע"פ מי מנה בענין אף עשיתיו אף מרבה הבחינה הרביעית הנ"ל.

And now it is understood how this level of the point of the heart is present in each and every one of Israel; for even in a soul that is from the level of Asiyah, the level of Atzilus is clothed within its inner dimension, as mentioned above. And see what is written on the verse "Who has counted," on the matter of "I even made him": "even" comes to include the fourth level mentioned above.

13 ועמ"ש ע"פ הרע"מ [הרע"א מהימנא] פ' כי תשא בענין והדל לא ימעט כו' יסוד אבא ארוך שהארת אבא נמשך ומתפשט בכל א' מישראל אף מי שאין לו בינה ודעת

And see what is written on the Raaya Mehemna, Parshas Ki Sisa, on the matter of "and the poor shall not give less," etc.: "The Yesod of Abba is long," for the illumination of Abba is drawn down and extends into every one of Israel, even one who has no Binah (understanding) and Daas (knowledge);

והיינו להיות מס"נ [מסירות נפש] בלי טעם ודעת כלל כו'. והיינו אפילו בנפש דנפש דעשייה שאין בו הארת הבינה והדעת.

that is, to have self-sacrifice (mesirus nefesh) without any reason or knowledge at all, etc. And this is even in the nefesh of the nefesh of Asiyah, which has no illumination of Binah and Daas.

עו"ל [עוד יש לומר] דעצמיות נקודת הלב ממש נמשך מבחינת כנסת ישראל ממש שהוא פרצוף הפנימי דמל' דאצילות והארת נקודת הלב נמשך מבחי' פרצוף החיצון כו'

One may further say that the very essence of the point of the heart is drawn from the level of Knesses Yisrael (the Community of Israel) itself, which is the inner partzuf (configuration) of the Malchus of Atzilus, and the illumination of the point of the heart is drawn from the level of the outer partzuf, etc.

וזה קרוב ג"כ לדרך הא'. וביאור הענין הנה פ"י תואר הוא ענין מ"ש נעשה אדם בצלמנו וגו'.

And this too is close to the first approach. The explanation of the matter: the meaning of to'ar (form) is the matter of what is written, "Let us make man in Our image," etc.

14 והנה כתיב ויבא אלוקים את האדם בצלמו בצלם אלוקים כו' ב' פעמים בצלם כנגד ב' בחינות שיש
בנשמה הא' המתפשטת ומתלבשת בגוף

Now, it is written, "And G-d created man in His image; in the image of G-d," etc.: "in the image" twice, corresponding to two levels that there are in the soul. The first is that which extends and is clothed in the body,

והוא אשר ירדה בדרך וסדר ההשתלשלות מעילה לעילה וכמ"ש ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו
ובחינה הב' היא בחי' הנשמה שעומדת למעלה בבחי' מקיף ואינה מתפשטת

and this is what descended by way of the order of the chain of descent, from cause to cause, as it is written, "For My glory I created him, I formed him, I even made him." And the second level is the level of the soul that stands above, in the manner of a makif (encompassing), and does not extend

ומתלבשת תוך הגוף כלל ונקרא בשם מזל בלשון רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] דאע"ג [דאף על גב] דאיהו לא
חזי מזלי [מזליה] חזי. כי מזל לשון מפעיל שמזיל וממשיך ההארה והשפעה לבחי' הנשמה שבתוך הגוף.

and is not clothed within the body at all. And it is called mazal in the language of our Sages, of blessed memory: "Even though he does not see, his mazal sees." For mazal is a causative term: it makes flow (mazil) and draws down the illumination and the influence to the level of the soul that is within the body.

15 והנה הנשמה שבבחי' מקיף נק' בשם יפת תואר ששרשה מבחי' לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת
שהתפארת הוא ענין יופי הנך יפה דודי וגו'.

Now, the soul that is at the level of makif is called yefas to'ar (beautiful of form), for its root is from the level of "Yours, Havayah, are the greatness and the might and the beauty (tiferes)," for Tiferes is a matter of beauty: "Behold, you are beautiful, my beloved," etc.

ובחי' הנשמה שבתוך הגוף נק' אשת יפת תואר שמקבל מיפת תואר (עיין בזהר ר"פ במדבר דק"ז ע"א
פ' שלח דקנ"ט א' וע' בזה"א [בזהר חלק א] ויחי דרמ"ה סע"א [סוף עמוד א] וע"ב).

And the level of the soul that is within the body is called eshes yefas to'ar (a woman of beautiful form), for it receives from the yefas to'ar. (See the Zohar at the beginning of Parshas Bamidbar, folio 117a; Parshas Shelach, folio 159a; and see the Zohar, Part I, Vayechi, folio 245, end of side a and side b.)

וכדי להוציאה מן השביה בבחי' עצמותה ומהותה דהיינו השכל והמדות עצמן שתהיינה לה' לבדו ולבער הרע מקרב מכל וכל

And in order to bring it out of captivity in its very essence and being, that is, the intellect and the emotive attributes themselves, so that they be for G-d alone, and to eradicate the evil from within him entirely,

והיינו בהתהפכות המדות של הרע לטוב ממש ולהכלל בקדושה וכמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] פרק יו"ד צריך להמשיך גילוי אלהות מבחי' מזל הוא הנשמה שלמעלה מן הגוף.

that is, through the transformation of the emotive attributes of evil into actual good and their inclusion in holiness, as is written in Sefer Shel Beinonim (Tanya), chapter 10, one must draw down a revelation of G-dliness from the level of mazal, which is the soul that is above the body.

וע"ז אמר דוד המלך ע"ה [עליו השלום] בקשו פני פי פנימי [פנימיות / פנימית] שלי היינו עצמיות פנימיות נקודת הלב ורעותא דליבא שהוא בהסתר והעלם

And about this King David, peace be upon him, said, "Seek my face (panai)": the meaning is, my inner dimension, that is, the very essence of the inner dimension of the point of the heart and the desire of the heart (re'usa deliba), which is hidden and concealed;

וצריך לבקשה ולחפש אחריה ולהוציאה מההעלם אל הגילוי (וכענין שנאמר תעיתי כשה אובד בקש עבדך) וכיצד יבקש ויחפש אחריה את פניך ה' אבקש היינו פנימיות הוי' בחי' ויעבור הוי' על פניו וגו'

and one must seek it, search for it and bring it out of concealment into revelation (as in the matter of what is said, "I have strayed like a lost lamb; seek Your servant"). And how is one to seek and search for it? "Your face, Havayah, I will seek": that is, the inner dimension of Havayah, the level of "And Havayah passed before him (al panav)," etc.,

שמשם נמשכים י"ג מדות הרחמים והן נמשכות בימי הסליחות שאז הוא זמן ועת רצון למעלה ובכל השנה נמשך פנימית הוי' בבחי' זו על ידי התורה

from where the Thirteen Attributes of Mercy are drawn. And they are drawn during the days of Selichos, for then is a time, an hour of favor, above. And during the whole year the inner dimension of Havayah is drawn at this level through the Torah

והמצות שהן הן פנימיות רצונו וחכמתו של הקב"ה בכבודו ובעצמו כביכול דלית מחשבה תפיסא ביה שע"י עסק התורה נקרא קורא בתורה שקורא וממשיך חכמתו ית' דאורייתא מחכמה נפקת

and the mitzvos, which are the inner dimension of the will and wisdom of the Holy One, blessed be He, in His glory and in His essence, as it were, whom "no thought can grasp." For through engaging in Torah one is called "one who reads (korei) in the Torah," for he calls forth (korei) and draws down His wisdom, may He be blessed, for "the Torah came forth from Chochmah (wisdom),"

שהיא בחי' הארת פנימיות כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו. (ע' [עיי'] בביאור ע"פ ויכתוב משה את מוצאיהם כו').

which is the level of an illumination of the inner dimension, as it is written, "A man's wisdom makes his face shine." (See the explanation on the verse "And Moshe wrote their goings forth," etc.)

ועי"ז יאר פניו אתנו סלה והמצות הן הם פנימיות רצונו ית' תרי"ג מצות דאורייתא וז'

And through this, "May He make His face shine upon us, Selah." And the mitzvos are the inner dimension of His will, may He be blessed: the 613 mitzvos of the Torah and the seven

מצות דרבנן בגימט' [בגימטריא] תר"ך עמ ודי אור שהן נמשכות למטה ע"י קיום המצות כמאמר אשר קדשנו במצותיו כו וכמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] הקב"ה מניח תפילין כו'.

rabbinic mitzvos, which in gematria are the 620 (tarach) pillars of light, which are drawn down below through the fulfillment of the mitzvos; as in the saying, "who has sanctified us with His mitzvos," etc., and as our Sages, of blessed memory, said, "The Holy One, blessed be He, puts on tefillin," etc.

16 וצדקה כנגד כולם כי ענין הצדקה הוא להיות מדת החסד חנם להחיות רוח שפלים שהן כל המדרגות שבהשתלשלות העולמות דכולא קמ"י [קמיה] כלא חשיב.

And charity is equal to them all; for the matter of charity is that the attribute of Chesed (kindness) be [extended] freely, to revive the spirit of the lowly, which are all the levels in the chain of descending worlds (hishtalshelus), for "all before Him is considered as nothing."

וזהו והיה מעשה הצדקה שלום וכתוב שלום לרחוק ולקרוב לרחוק שנעשה קרוב כי שלום היינו בחי' התקשרות מעלה ומטה שיהיה גם הרחוק בבחי' קרוב כנ"ל.

And this is [the meaning of] "And the work of charity shall be peace." And it is written, "Peace, peace, to the far and to the near": to the far who has become near; for peace is the level of the bond between above and below, so that even the far be at the level of near, as mentioned above.

וכשם שנמשך מלמעלה למטה בחי' את פניך ה' כך נמשך ממטה למעלה בחי' בקשו פני להיות נקודת פנימית הלב עולה ונכלל באור א"ס ב"ה ממש.

And just as the level of "Your face, Havayah," is drawn from above to below, so is the level of "Seek my face" drawn from below to above: that the point of the inner dimension of the heart rise and be included in the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He.

(וע' בד"ה מי מנה ובד"ה ראשי המטות ובד"ה והיה מספר בניי [בני ישראל] ובד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו גבי ואת מצותיו תשמרו ובד"ה אם לא תדעי כו' צאי כו' ע"ש)

(And see in the discourse beginning "Who has counted," and in the discourse beginning "The heads of the tribes," and in the discourse beginning "And the number of the children of Israel shall be," and in the discourse beginning "After Havayah your G-d you shall walk," regarding "and His commandments you shall keep," and in the discourse beginning "If you do not know," etc., "go out," etc.; see there.)

ולא מהעוה"ז לבד שהוא בחי' התקבצות מפיזור הנפש המתפור ומתפשט במחשבה דיבור ומעשה לבושי הגוף הגשמי שנמשכין אחר עוה"ז

And not from this world alone, which is the level of the gathering in from the dispersion of the soul, which is scattered and spread out in thought, speech and action, the garments of the physical body, which are drawn after this world;

אלא אפילו מג"ע [מגן עדן] התחתון ועליון כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי צור לבבי וגו'.

but even from the lower and the upper Gan Eden, as it is written, "Whom have I in heaven? And besides You I desire nothing on earth. My flesh and my heart yearn; the Rock of my heart," etc.

17 ועל זה נאמר מי זאת עולה מן המדבר מתרפקת על דודה על דודה ממש. וזהו ולקחת לך לאשה דהיינו כענין שנאמר ביום ההוא וגו' תקראי לי אישי.

And about this it is said, "Who is this coming up from the desert, leaning upon her beloved?": upon her very beloved. And this is [the meaning of] "and you take her to yourself as a wife": that is, as in what is said, "On that day," etc., "you will call Me Ishi (my husband)."

והיינו ע"י התורה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ביום חתונתו זה מ"ת [מתן תורה] שהתורה היא בחי' חתן וכן נסת ישראל נקי' כלה בחי' כלה שארי ולבבי ממש.

And this is through the Torah, as our Sages, of blessed memory, said, "'On the day of his wedding': this is the Giving of the Torah"; for the Torah is the level of the bridegroom, and Knesses Yisrael is called kallah (bride), the very level of "my flesh and my heart yearn (kalah)."

אך להיות בחי' זו של המשכת התורה והמצות פנימיות רצונו ית' וחכמתו כדי להעלות בחי' פנימיות נקודת הלב בבחי' עצמותה ומהותה ממש צריך להקדים להיות בבחי' וחשקת בה שיהא כל ישעו וחפצו בזה

But for there to be this level of the drawing down of the Torah and the mitzvos, the inner dimension of His will and wisdom, may He be blessed, in order to raise the level of the inner dimension of the point of the heart in its very essence and being, one must first be at the level of "and you desire her," so that all his salvation and all his desire be in this;

כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח אם ישים אליו לבו ורוחו ונשמתו אליו יאסוף. משא"כ אם אינו חושק ומתאוה להעלות פנימית נקודת הלב בודאי לא ימשיך כלום:

for "spirit brings spirit and draws spirit": "If he sets his heart toward Him, his spirit and his soul He will gather to Himself." Whereas if he does not desire and long to raise the inner dimension of the point of the heart, he will certainly not draw down anything.

18 ד והבאתה אל תוך ביתך. והענין כמ"ש בזהר (פ' ויקרא ד"ו סע"א [סוף עמוד א] וע"ב וברע"מ [וברע"א מהימנא] פ' פנחס דרנ"ז סע"א [סוף עמוד א] וע"ב)

4. "And you shall bring her into your house." The matter is as is written in the Zohar (Parshas Vayikra, folio 6, end of side a and side b; and in the Raaya Mehemna, Parshas Pinchas, folio 257, end of side a and side b)

על פסוק נפלה לא תוסיף קום וגוי' (בעמוס רס"י [ריש סימן ה']). שלא תהיה בבחי' קום ממטה למעלה.

on the verse "She has fallen, she shall rise no more," etc. (in Amos, at the beginning of chapter 5): that she will not be in the state of rising from below to above,

רק כמ"ש ביום ההוא אקים וגוי'. שיומשך מלמעלה למטה שהיא לה גם למטה בחי' קימה מעלייתא

but only as it is written, "On that day I will raise up," etc.: that it be drawn from above to below, so that she will have, even below, the level of a superior rising.

(וכענין מ"ש בד"ה ושמתו כדכד בענין חד אמר שהם ועיין בזח"א [בזהר חלק א] ויחי) (דרל"ז ב) פי' בע"א

[באופן אחר] ממ"ש בפי' ויקרא י"ל [יש לומר] זהו כמ"ד [כמה דאת אמר] ישפה

(As in the matter of what is written in the discourse beginning "And I will make [your windows] of kadmah," regarding "one said shoham (onyx)"; and see the Zohar, Part I, Vayechi) (folio 237b), [which] explains it in another way than what is written in Parshas Vayikra; it may be said that this is according to the one who says "yashfeh (jasper)."

והיינו להיות אור פני ה' נמשך למטה להיות כמים הפנים בבחי' והחזירנו בתשובה שלמה לפניך לפניך דייקא בבחינת פנימיות שזו היא שלימות התשובה תשוב ה' כו' והוא בחי' קומה אקים את סוכת דוד הנופלת כו'.

That is, that the light of G-d's face be drawn down below, so that it be "as water [reflects] the face," in the manner of "and bring us back in complete teshuvah before You": "before You" (lefanecha) specifically, at the level of the inner dimension; for this is the completeness of teshuvah, "tashuv hei" (the hei returns), etc. And this is the level of rising: "I will raise up the fallen tabernacle of David," etc.

וזהו בחינת עשרת ימי תשובה כמים הפנים כו' שבסליחות ממשיכין ויעבור הוי' על פניו וגוי' להיות בעשרת ימי תשובה בבחינת והחזירנו בתשובה שלימה לפניך:

And this is the level of the Ten Days of Teshuvah, "as water [reflects] the face," etc.: for during Selichos we draw down "And Havayah passed before him (al panav)," etc., so that during the Ten Days of Teshuvah there be the level of "and bring us back in complete teshuvah before You."

19 וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה. הנה שערות הראש הן מותר המוחין שנפלו במילי דעלמא.

"And she shall shave her head and do her nails." Now, the hairs of the head are the surplus of the mochin (intellect), which have fallen into worldly matters.

וצפרנים הן מותרים מדות חסד דרועא ימינא אברהם שיצא ממנו כו'. וצריך האדם להסיר המותרות

And the nails are the surplus of the emotive attributes of Chesed (kindness), "the right arm," Avraham, from whom came forth, etc. And a person must remove the surplus;

כי מסטרא דקדושה עליונה הנה המותרות הם בחינת קדושה. וכמו י"ג מדות הרחמים שנמשכות מבחי' שערות כו'.

for from the side of the supernal holiness, the surplus is a level of holiness, like the Thirteen Attributes of Mercy, which are drawn from the level of the hairs, etc.

וכענין קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו. (עי' [עיינן] מזה לקמן ע"פ כי כארץ תוציא צמחה ובפ' אמור ע"פ ונקדשתי בתוך).

And as in the matter of "He shall be holy; he shall let the locks of the hair of his head grow long." (See on this below, on the verse "For as the earth brings forth her growth," and in Parshas Emor, on the verse "And I shall be sanctified among.")

אבל כלולים שהם למטה במדריגה מסטרא דדינא קשיא כתיב והעבירו תער וגו' ועיינן בפ' תזריע (דמ"ח סע"ב [סוף עמוד ב]) ושער באשה ערוה ששם יניקת החיצונים.

But regarding the Levites, who are lower in level, from the side of severe judgment, it is written, "and let them pass a razor," etc. And see in Parshas Tazria (folio 48, end of side b). And "a woman's hair is nakedness," for there the external forces draw nourishment.

וזהו ענין אמרם עם הארץ אסור לאכול בשר שהבשר הוא מורידו ומשפילו למטה משא"כ תלמיד חכם כי צדיק אוכל לשובע נפשו כתיב.

And this is the meaning of their saying, "An unlearned person (am ha'aretz) is forbidden to eat meat," for the meat brings him down and lowers him below; which is not so with a Torah scholar, for it is written, "The righteous one eats to the satisfaction of his soul."

וכן אמרו שיחת חולין של תלמידי חכמים כו' דייקא. ולכן הבע"ת [הבעלי תשובה] צריך לסגף א"ע [את עצמו] כדי להרחיק עצמו מהמותרות שלא יורידנו ויחזירנו לסורו ח"ו [חס ושלום]:

And likewise they said, "The mundane conversation of Torah scholars," etc., specifically. Therefore the penitent (baal teshuvah) must afflict himself, in order to distance himself from the surplus, so that it not bring him down and return him to his former ways, G-d forbid.

20 והסירה את שמלת שביה. הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כבואה דכבואה לית להו. אבל כבואה לחודה אית להו גם בזה לעומת זה

“And she shall remove the garment of her captivity.” Now, our Sages, of blessed memory, said, “A reflection of a reflection they do not have; but a reflection alone they do have.” So too in “the one opposite the other,”

דהיינו בחי' מקיף למעלה כענין עבירה גוררת עבירה ומטמאין אותו הרבה וכו' וצריך להסיר גם בחי' המקיף שנמשך מלמעלה מאליו

that is, the level of a makif (encompassing) above, as in the matter of “one transgression draws another transgression” and “they make him very impure,” etc. And one must also remove the level of the makif that is drawn from above of its own accord,

כי עוונותיכם מבדילין כתיב שמבדילין ומפסיקין בין השראת גילוי אלהותו ית' שנמשך ע"י התורה והמצות ובין נקודת פנימיות הלב שאינו נוגע לפנימיות הלב בלתי

for it is written, “Your iniquities separate”: they separate and interpose between the indwelling of the revelation of His G-dliness, may He be blessed, which is drawn through the Torah and the mitzvos, and the point of the inner dimension of the heart, so that it does not touch the inner dimension of the heart unless

אם יסור המכסה והמסתיר לבחי' המקיף שבזה לעומת זה שע"י הסרה זו וישבה בביתך שתהיה בחי' ישיבה וקביעות האהבה שבנקודת הלב כל תמוט עולם ועד

the covering and concealing level of the makif of “the one opposite the other” is removed. And through this removal, “and she shall dwell in your house”: that there be a level of settled dwelling and permanence of the love in the point of the heart, “it shall never be moved, forever and ever.”

ובזה יעלה ויבוא ויגיע לבחי' ומדריגה יותר עליונה היא מדריגת ובכתה את אביה וגו' כי

And through this he will rise, come and reach a higher level and rung, the rung of “and she shall weep for her father,” etc. For

הנה מעלת ומדריגת הבכיה היא בחי' תשובה עילאה הגדולה מכולם שכמה בחי' ומדריגות יש בתשובה עילאה והיא העולה על כולנה וע"ז נאמר לע"ל [לעתיד לבוא] בבכי יבואו וגו'

the virtue and rank of weeping is the level of the higher teshuvah (teshuvah ila'ah), which is greater than all; for there are many levels and rungs in the higher teshuvah, and this one surpasses them all. And about this it is said of the Time to Come, “With weeping they will come,” etc.

וּכְתִיב וְהָנָה נֶעַר בּוֹכָה וּתְחַמּוֹל עָלָיו וְהֵינּוּ עִיד שֶׁאָמְרוּ עַל ר' [רבי] עֲקִיבָא כְּשֶׁאָמַר שִׁיר הַשִּׁירִים

And it is written, “And behold, a boy was weeping, and she had compassion on him.” And this is along the lines of what they said about Rabbi Akiva, that when he recited the Song of Songs

זָלְגוּ עֵינָיו דְּמָעוֹת שֶׁהִבְכִּיהָ הִלְזוּ הִיא מִחֲמַת דְּבִיקוֹת הַנֶּפֶשׁ בְּשֶׁרֶשָׁה לְמַעַלָּה מִכַּדִּי אֲשֶׁר תּוֹכֵל נִפְשׁוֹ שֶׁאֵין שָׂאז אֵין שְׁלִיט בְּרוּחַ לְכֻלּוֹא וְגו'

his eyes shed tears; for this weeping comes from the cleaving of the soul to its root beyond what his soul can bear, for then “there is no one who has power over the spirit to restrain it,” etc.

(וְעַמְשׁ״ל [וְעֵינַי מִה שֶׁכָּתוּב לַעִיל] סִדְּיָהּ וְשִׁמְתִּי כִּדְכָד וּבִפִּי וְיִשְׁלַח עִיִּי וְיִקַּח מִן הַבָּא בִּידוֹ מִנְחָה וְעִיִּי וְקָבַל [הִיהוּדִים])

(And see what is written above, at the end of the discourse beginning “And I will make [your windows] of kadkod,” and in Parshas Vayishlach, on the verse “And he took from what came to his hand a gift,” and on the verse “And the Jews undertook.”)

וְעַל עֵנִין בְּכִיָּה זֶה אֵיתָא בְּשֵׁם הָאֲרִיז״ל [הָאֲרִיז״ל זָכְרוֹנוֹ לְבִרְכָּה] שֶׁכָּל מִי שֶׁאֵינוּ בּוֹכָה בְּרִיָּה [בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה] וְיִוְה״כ [יּוֹם הַכְּפוּרִים] אֵין נִשְׁמָתוֹ שְׁלִימָה שֶׁבְּכִיָּה זֶה הִיא שְׁלִימוֹת הַנִּשְׁמָה וְעִיקְרָהּ בְּיִוְהִכ״פ [בְּיוֹם הַכְּפוּרִים] בְּחִי תִּשׁוּבָה עֵילָאָה לְפָנֵי הוִי תִּטְהַרוּ:

And concerning this weeping it is stated in the name of the Arizal, of blessed memory, that whoever does not weep on Rosh HaShanah and Yom Kippur, his soul is not complete; for this weeping is the completeness of the soul. And its main [time] is on Yom HaKippurim, the level of the higher teshuvah: “before Havayah you shall be purified.”

ביאור כי תצא

An Explanation of “When You Go Out”

1 ביאור כי תצא. ענין שהאדם נברא בצלם אלקי וענין כבואה וכבואה דבבואה הנה כתיב ויברא אלקים

את האדם בצלמו בצלם אלקים וגו'. ומבואר בע"ח [בעץ חיים] ענין צ' דצלם ולמ"ד דצלם מ"ם דצלם.

An explanation of “When you go out”: the matter that man was created in the image of G-d (tzelem Elokim), and the matter of a reflection and a reflection of a reflection (bavu'ah and bavvu'ah dibavu'ah). Now, it is written, “And G-d created man in His image, in the image of G-d,” etc. And the matter of the tzadi of tzelem, and the lamed of tzelem, [and the] mem of tzelem, is explained in Etz Chaim.

2 ובמבוא שער ה' ח"א [חלק א'] פ"ג כ' [כתב] המוחין דז"א הם בחי' נפש וחיות אל הז"א והוא דמות

פרצוף זך ורוחני מאד שלם ב"ס [בי ספירות]

And in Mevo She'arim, Sha'ar 5, Part 1, chapter 13, he wrote: The intellect (mochin) of Z'eir Anpin (the emotive attributes) is the level of a soul and life-force for Z'eir Anpin; it is the likeness of a configuration (partzuf), very pure and spiritual, complete with ten Sefiros,

והוא מתפשט בתוך הכלים של ז"א בתוך גופו להחיותו והוא בחי' צלם א' שיש בו ג' בחי' כנגד ג' אותיות צלם. ל' מ' מקיפים וצ' הוא אור פנימי.

and it spreads within the vessels of Z'eir Anpin, within its body, to give it life. And it is the level of one tzelem (image), which has in it three levels corresponding to the three letters of tzelem: the lamed and mem are makifim (encompassing lights), and the tzadi is inner light (or pnimi).

3 ופ"י שהא"פ [שהאור פנימי] הוא בחי' צ' היינו ט"ס [ט' ספירות] דז"א חב"ד [חכמה בינה ודעת] חג"ת [חסד גבורה

תפארת] נה"י [נצח הוד יסוד] כל אחד כלול מעשר עולה צ'. וכמ"ש במ"ח מסכת הגדלות ז"א פ"ג [פרק ג'].

The explanation: the inner light is the level of the tzadi, that is, the nine Sefiros of Z'eir Anpin (the emotive attributes) — Chochmah (wisdom), Binah (understanding) and Daas (knowledge); Chesed (kindness), Gevurah (restraint) and Tiferes (beauty); Netzach (victory), Hod (splendor) and Yesod (foundation) — each one comprising ten, which comes to tzadi (ninety). As is written in Mishnas Chassidim, the tractate on the Gadlus (maturity) of Z'eir Anpin, chapter 3.

ולמ"ד הוא מקיף היינו ג' מוחין חב"ד [חכמה בינה ודעת] דאצ"י אשר כל א' כלול מעשר עולה למ"ד אשר הוא בחי' מקיף לכללות הא"פ [האור פנימי] דט"ס [דט' ספירות] דז"א שהיא בחי' צ' ועמ"ש בביאור ע"פ ועשית ציץ גבי קדש למ"ד מלמטה.

And the lamed is a makif: that is, the three mochin, Chochmah, Binah and Daas of Atzilus (the World of Emanation), each of which comprises ten, which comes to lamed (thirty); it is the level of a makif to the inner light of the nine Sefiros of Z'eir Anpin as a whole, which is the level of the tzadi. And see what is written in the explanation on the verse "And you shall make a tzitz," regarding "Holy" [and the] lamed below.

והמ"ם הוא בחי' כתר מקיף הכללי כולל כל הדי' בחי' כחב"ד [כחכמה בינה ודעת] (ע' [עייז] בכוונת ברכת כהנים ובקידוש דשבת)

And the mem is the level of Keser (the Crown), the general makif, which includes all four levels, Keser, Chochmah, Binah and Daas (see the kavanah of the Priestly Blessing, and [that] of the Kiddush of Shabbos),

והוא בחי' מקיף למקיף שהמקיף הראשון שהוא בחי' ל' יוכל להתלבש לפעמים ליכנס בתוך הא"פ [האור פנימי] והכלים משא"כ המ' שהוא בחי' מקיף למקיף כו'

and it is the level of a makif to the makif. For the first makif, which is the level of the lamed, can at times be clothed, entering within the inner light and the vessels; whereas the mem, which is the level of a makif to the makif, etc.

ומ"מ ב' מקיפים אלו דלי' מ' הם לבד ענין הכתר דז"א ומאירים עליו מרחוק יותר מבחי' הכתר דז"א כמ"ש במ"ח שם פ"ו

Nevertheless, these two makifim of the lamed and mem are apart from the Keser of Z'eir Anpin, and they shine upon it from afar, farther off than the level of the Keser of Z'eir Anpin, as is written in Mishnas Chassidim, there, chapter 6.

(ועיין מענין מקיף ומקיף למקיף בפ' שמות בביאור ע"פ הבאים ישרש יעקב ובמ"ש במ"א ע"פ חנכת הבית לדוד בענין לבוש ובית כו' וע' לקמן פ' נצבים בפ"י לא בשמים היא ולא מעבר לים היא כו' בחי' מקיף ומקיף דמקיף כו' ע"ש)

(And on the matter of the makif and the makif to the makif, see Parshas Shemos, in the explanation on the verse "Those who come, Yaakov will take root," and what is written elsewhere on the verse "...the dedication of the House, of David," on the matter of a garment and a house, etc. And see below, Parshas Nitzavim, on the meaning of "It is not in heaven... and it is not beyond the sea," etc.: the level of a makif and a makif of a makif, etc.; see there.)

וכן יובן למעלה יותר מריש כל דרגין הנה הא"פ [האור פנימי] הוא בחי' הקו כו' (וע' בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות כו')

And so it is to be understood higher still, above the "Head of all levels": the inner light is the level of the kav (line of light), etc. (And see the explanation on the verse "Let them bring royal garments," etc.)

והנה כמ"כ [כמו כן] בנשמת האדם נאמר ג"כ ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ע"ד הנ"ל.

Now likewise, regarding the soul of man, it is also said, "And G-d created man in His image, in the image of G-d," in the manner described above.

ועיקר ענין הצלם הוא להיות ממוצע בין אלהות לנשמה כי הנשמה הוא בחי' נברא יש מאין ע"י התלבשות האור במלי' דעשי' [דעשיה] בכלים.

And the essential point of the tzelem is to be an intermediary between G-dliness and the soul. For the soul is at the level of a created being, something from nothing, [brought into being] through the light's being clothed in vessels, in Malchus (sovereignty) of Asiyah (Action).

וכ"ז [וכל זה] הוא עדיין אלקות כו' ולהיות התהוות הנשמה שהיא נברא הוא ע"י הצלם אלקים ומתחלק לבי' בחי' צי' דצלם

And all this is still G-dliness, etc. And since the coming into being of the soul, which is a created being, is through the image of G-d (tzelem Elokim), it divides into two levels: the tzadi of tzelem,

היינו בחיי אלקות שבתוך הנשמה (ועי' בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג']) ולמ"ד בחיי מקיף וזהו בחיי מזלא הנז' [הנזכר] בדרז"ל [בדברי רבותינו זכרונם לברכה] מזליה חזי.

that is, the level of G-dliness that is within the soul (and see Etz Chaim, Sha'ar 41, chapter 3); and the lamed, the level of a makif. And this is the level of the mazal mentioned in the words of our Sages, of blessed memory: "his mazal sees."

שמשם נמשך בחיי צי' להתלבש בנשמה וכנודע ממאמר הבעש"ט [הבעל שם טוב] נ"ע [נשמתו עדן] בענין הב"ק [הבת קול] שמכרזת שובו בנים דקשה מי הוא השומע כו'. וא"כ מהו הפעולה מהכרוז.

For from there the level of the tzadi is drawn down to be clothed in the soul. And as is known from the saying of the Baal Shem Tov, whose soul is in Eden, concerning the heavenly voice (bas kol) that proclaims, "Return, O children": for it is difficult — who is it that hears it? etc. And if so, what does the proclamation accomplish?

אלא היינו דמזליה חזי הכרוז ומזה נמשך ג"כ הרגשה בנשמה שבגוף שנמשך לה מלמעלה מבחי' מזליה וע"כ נקי' מזל שממשיך ההזלה וההשפעה

Rather, it is that his mazal sees the proclamation, and from this a feeling is drawn also into the soul that is in the body, which is drawn to it from above, from the level of his mazal. And therefore it is called mazal, for it draws down the flowing (hazalah) and the influence

(ועמ"ש בד"ה האזינו השמים בפירוש ונוזלים מן לבנון כו') והמזל הוא בחיי אלקות שאינו מתלבש בנפש כלל

(and see what is written in the discourse beginning "Listen, O heavens," on the meaning of "and streams (nozlim) from Lebanon," etc.). And the mazal is the level of G-dliness that is not clothed in the soul at all,

שהוא למעלה ממדרגת מלאך וכמ"ש הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] בשער הקדושה והנבואה שהמדרגה הגדולה שבכולם הוא גילוי הנשמה שלו עצמו שהוא למעלה ממדרגת גילוי אליהו והיינו בחיי הנשמה שלמעלה מן הגוף למ"ד דצלם.

for it is higher than the rank of an angel; as Rabbi Chaim Vital wrote in the Gate of Holiness and Prophecy, that the greatest rank of them all is the revelation of one's own soul, which is higher than the rank of the revelation of Eliyahu. And this is the level of the soul that is above the body, the lamed of tzelem.

ונקי בחיי יפת תואר שהוא מז"א עצמו (ר"ל [רוצה לומר] למעלה מבחי' מלי ועי' בזח"א [בוהר חלק א]) (פי' ויחי דרמ"ה) ע"פ שימני כחותם בגין דאיןון אתיין מסטרא דדכורא כו'.

And it is called the level of "beautiful of form" (yefas to'ar), for it is from Z'eir Anpin itself (that is to say, above the level of Malchus; and see the Zohar, Part I) (Parshas Vayechi, folio 245), on the verse "Set me as a seal": "because they come from the side of the male," etc.

ועי' מ"ש לעיל פי' בשלח סד"ה וה' הולך לפניו יומם במש"ש [כמה שכתוב שם] ישראל נעשו אז למעלה מבחי' שכינה כו'

And see what is written above, in Parshas Beshalach, at the end of the discourse beginning "And Havayah went before them by day," in what is written there: Israel then became higher than the level of the Shechinah (Divine Presence), etc.,

ועל דמות הכסא כו' לך הוי' הגדולה והגבורה והתפארת תפארת עיקר שהוא בחי' גוונין ש"ע [ש"ע] (370) נהורין כו'

and "upon the likeness of the throne," etc. "Yours, Havayah, are the greatness and the might and the beauty": Tiferes (beauty) is the principal one, for it is the level of colors, "370 lights," etc.

וזה נמשך מבחי' למד שהוא חב"ד [חכמה בינה ודעת] וכמ"ש חכמת אדם תאיר פניו עד"מ שצהבו פניו מהשכלת שכל חדש שהשכל החדש נמשך מבחי' משכיל שהוא הארת המקיף וזהו ענין יאר הי' פניו תרין תפוחין כו'

And this is drawn from the level of the lamed, which is Chochmah, Binah and Daas; as it is written, "A man's wisdom makes his face shine" — for example, that one's face lit up from grasping a new insight; for the new insight is drawn from the level of the one who conceives it (maskil), which is the radiance of the makif. And this is the meaning of "May Havayah make His face shine": the two apples, etc.

(הנזי' [הנוכח] באד"ר [באדרא רבא] וכמ"ש ג"כ בפע"ח [בפרי עץ חיים] בכוונות ברכת כהנים בפ"י יאר הי' פניו כו' שהוא המשכה מבחי' לי' מי' דצלם כו' ועמ"ש מענין תפארת סד"ה יונתי בחגוי ובד"ה אם בהרת קדמה) והמ"ם הוא מא"א [מאריך אנפין] כו' כנ"ל.

(mentioned in the Idra Rabba; and as is also written in Pri Etz Chaim, in the kavanos of the Priestly Blessing, on the meaning of "May Havayah make His face shine," etc., that it is a drawing down from the level of the lamed and mem of tzelem, etc.; and see what is written on the matter of Tiferes at the end of the discourse beginning "My dove, in the clefts," and in the discourse beginning "If the bright spot preceded"). And the mem is from Arich Anpin, etc., as mentioned above.

והצי' הוא בצי' אשת יפ"ת [יפת תאר] שיורד ומתלבש כוי' ועיקר העבודה להעלות צי' דצלם אשת יפ"ת [יפת תאר].

And the tzadi is the level of “a woman of beautiful form” (eshes yefas to'ar), which descends and is clothed, etc. And the essence of the service is to raise up the tzadi of tzelem, the woman of beautiful form.

וכמ"כ [וכמו כן] למעלה הצי' יורד למטה במלי' ונקי' אשת יפ"ת [יפת תאר] והלמ"ד נשאר למעלה ועל דמות הכסא

And likewise above: the tzadi descends below, into Malchus, and is called “a woman of beautiful form,” while the lamed remains above, and “upon the likeness of the throne” —

וכמו בנשמה שמתחלקת לבי' בחינות הארה שמתפשטת בגוף ומה שנשאר למעלה בבי' מקיף שממנה באין ההשפעות והארות הנשמה כוי' (ועיי' בזהר ר"פ במדבר):

just as in the soul, which divides into two levels: a ray that spreads into the body, and what remains above as a makif, from which come the influences and illuminations of the soul, etc. (And see the Zohar, at the beginning of Parshas Bamidbar.)

4 ב והנה בסדר העלאה זו מתחילה ושבי' דהיינו בהתפשטות הארת הנפש במודומ"ע [במחשבה דבור ומעשה] של הבלי' העולם פיזור הנפש

2. Now, in the order of this ascent, it begins with “and you take his captives captive”: that is, with the spreading of the soul’s radiance into the thought, speech and action of the vanities of the world, the scattering of the soul;

והיינו כחותיה והארותיה שנתפזרו ע"י מודומ"ע [מחשבה דבור ומעשה] דמילין דהדיוטא וכנודע מענין החלומות וכף הקלע שהם התפשטות הארת הנפש במודומ"ע [במחשבה דבור ומעשה] שלא נאבד כוי' והארות אלו נתפזרו בכמה לבושין

that is, its powers and radiances that were scattered through thought, speech and action in mundane matters (milin dehedyota); as is known from the matter of dreams and of the hollow of the sling (kaf hakela), which are [a matter of] the spreading of the soul’s radiance into thought, speech and action, which is not lost, etc. And these radiances were scattered into many garments,

וצריך לקבצם ועל זה נאמר משם יקבצך כו' (ובפי' משם. עיין בד"ה אני לדודי) והקיבוץ היינו ע"י עקירת הרצון וגם ע"י וידוי דברים

and one must gather them. And of this it is said, "From there He will gather you," etc. (And on the meaning of "from there," see the discourse beginning "I am my Beloved's.") And the gathering is through uprooting the will, and also through verbal confession;

שהרי הם בחינת אותיות הנפולין וע"י אותיות אשמנו בגדנו כו' מעלים האותיות. ולכן לא די בעקירת הרצון לבד כ"א ג"כ וידוי דברים.

for they are at the level of fallen letters, and through the letters of "We have trespassed, we have betrayed," etc., one raises up the letters. Therefore uprooting the will alone is not enough; rather, verbal confession too [is needed].

5 ועוד כי הנה מכל עון נברא קטיגור א' ויש בו ג"כ נפש וגוף. הנפש נעשה מן התאוה והרצון שלבו נתאוה לדבר ההוא. והגוף נעשה מהמעשה ההוא או מהדבור כו'.

Furthermore: from every sin one accuser is created, and it too has a soul and a body. The soul is made from the desire and the will, in that his heart desired that thing; and the body is made from that act, or from the speech, etc.

ולכן כדי להיות מחיתי כעב פשעך כו' הוא ג"כ ע"י ב' דברים שע"י עקירת הרצון מוציא הנפש וע"י וידוי דברים נמחה הגוף כו'.

Therefore, for there to be "I have wiped away your transgressions like a cloud," etc., it is likewise through two things: through uprooting the will one takes out the soul, and through verbal confession the body is wiped away, etc.

וההעלאה הוא לבחי' למ, ד צלם בחי' מקיפים שהמקיף מסמא עיני החיצונים שלכן אחיזתם בין פנימי למקיף ואחוריהם למקיף שאין יכולים להסתכל בא"מ [באור מקיף] שהוא מסמא עיניהם. וזהו על אויביך דהיינו למקום שאין האויבים שולטים כו'

And the ascent is to the level of the lamed of tzelem, the level of the makifim (encompassing lights); for the makif blinds the eyes of the external forces (chitzonim). That is why their hold is between the inner [light] and the makif, with their backs to the makif: for they cannot gaze at the encompassing light (or makif), since it blinds their eyes. And this is "above your enemies" (al oyvecha): that is, to a place where the enemies have no dominion, etc.

(ובזה יש לתרץ קושיא במ"ש אסתר למרדכי כל עבדי המלך כו' יודעים אשר כל איש ואשה אשר יבוא אל המלך אל החצר הפנימית אשר לא יקרא כו' ואני לא נקראתי כו'.

(And with this one can resolve a difficulty in what Esther said to Mordechai: "All the king's servants," etc., "know that any man or woman who comes to the king, to the inner court, who is not called," etc., "and I have not been called," etc.

דלכאורה אין זה תירוץ כלל דהרי עכ"פ [על כל פנים] יכלה לבוא אל החצר החיצונה ונערי המלך יגידו אליו מי בחצר וכמ"ש והמן בא לחצר בית המלך החיצונה לאמר למלך כו'.

For seemingly this is no answer at all, since in any case she could have come to the outer court, and the king's attendants would have told him who was in the court; as it is written, "And Haman had come into the outer court of the king's house to speak to the king," etc.

אך אסתר קיימה כמ"ש בתורה כי תצא למלחמה צ"ל על אויביך דהיינו למקום שאין האויבים שולטים והוא בחינת חצר הפנימית משא"כ בבחינת חצר החיצונה הרי שם יש אחיזה למהן ג"כ כמ"ש והמן בא לחצר כו' החיצונה כנ"ל.

But Esther fulfilled what is written in the Torah: "When you go out to war," it must be "above your enemies," that is, to a place where the enemies have no dominion, which is the level of the inner court; whereas at the level of the outer court, Haman too has a hold there, as it is written, "And Haman had come into the court," etc., "the outer," as mentioned above.

כי חצר החיצונה הוא המשכת החיות לחיצוניות העולמות כמ"ש בפ' במדבר ע"פ וארשתוך לי כו' ועי' בד"ה ונתתי לך מהלכים בפ"י תשמור את חצרי כו' דלכך צריך שמירה כו'.

For the outer court is the drawing down of life-force (chayus) to the outer dimension (chitzoniyyus) of the worlds, as is written in Parshas Bamidbar on the verse "And I will betroth you to Me," etc.; and see the discourse beginning "And I will give you places to walk," on the meaning of "you shall guard My courts," etc., that this is why guarding is needed, etc.

אך חצר הפנימית הוא בחי' מפתחות הפנימית וכמ"ש בפ' ראה בד"ה כי תשמע שהוא המשכת אור א"ס ב"ה מבחי' סוכ"ע וז"ש [וזהו שכתוב] שער החצר הפנימית הפונה קדים.

But the inner court is the level of the inner keys, as is written in Parshas Re'eh, in the discourse beginning "If you hear," that it is the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). And this is [the meaning of] what is written, "The gate of the inner court that faces east (kadim),"

שהוא פונה לבחיי קדמונו של עולם. ועי"ז נא' [נאמר] סגור יהיה כו' וכיום השבת יפתח וכמ"ש במ"א ע"פ ויקהל משה כו'.

for it faces toward the level of the Primordial One of the world (Kadmono shel olam). And of this it is said, "shall be closed," etc., "and on the Shabbos day it shall be opened"; as is written elsewhere on the verse "And Moshe assembled," etc.

ולכן הוכרח לבוא דוקא אל החצר הפנימית שהוא בחי' על אויביך אשר משם נמשך נצוח המלחמה לה' בעמלק כו' וכי"ז [וכל זה] הוא בחי' העלאות התפשטות פיזור הנפש במודומ"ע [במחשבה דבור ומעשה] שהן לבושים.

Therefore she had to come specifically to the inner court, which is the level of "above your enemies," from which is drawn the victory of "Havayah's war against Amalek," etc.) And all this is the level of the raising up of the scattered outspreading of the soul into thought, speech and action, which are garments.

אבל להעלות עצמיות הצי' שהוא בחי' חב"ד [חכמה בינה ודעת] חג"ת [חסד גבורה תפארת] נה"י [נצח הוד יסוד] צ"ל תשובה יותר עילאה כי כמה מדרגות יש בתשובה

But to raise up the very essence of the tzadi, which is the level of Chochmah (wisdom), Binah (understanding) and Daas (knowledge), Chesed (kindness), Gevurah (restraint) and Tiferes (beauty), Netzach (victory), Hod (splendor) and Yesod (foundation), a higher teshuvah (return) is needed; for there are many levels in teshuvah

(עיין בד"ה האזינו השמים הנ"ל בענין שבת אותיות תשב ומי שטרח בע"ש [בערב שבת] היינו התפלה שבכל יום כו' שהיא ג"כ בחי' תשובה כו' עי"ז יבוא לבחי' תשובה דשבת.

(see the discourse beginning "Listen, O heavens," mentioned above, on the matter that Shabbos has the letters of tashev ("return"), and that "one who toiled on Erev Shabbos" is the prayer of every day, etc., which is also a level of teshuvah, etc.; through this he will come to the level of the teshuvah of Shabbos.

ויש עוד בחי' שבת שבתון שלמעלה גם מבחי' תשובה דשבת כו' ע"ש ומשם יובן למש"כ [למה שכתוב] והיינו ע"י המשכת למ"ד דצלם בחי' מזל שצריך להתחיל מבחי' מזל

And there is a further level, Shabbos Shabbason, which is higher even than the level of the teshuvah of Shabbos, etc.; see there, and from there what is written [here] will be understood.) And this is through drawing down the lamed of tzelem, the level of mazal: for one must begin from the level of mazal,

והיינו ע"י תורה ומצוות מצות הם כתר ותורה חכמה אורייתא מחכמה נפקת כו' וכתוב חכמת אדם תאיר פניו ועי"ז יאר פניו אתנו סלה להיות גילוי פנימית הלב.

and this is through Torah and mitzvos. The mitzvos are Keser (the Crown), and the Torah is Chochmah — “the Torah issues from Chochmah,” etc. And it is written, “A man’s wisdom makes his face shine”; and through this, “May He make His face shine upon us, selah,” so that there be a revelation of the inner dimension (pnimiyus) of the heart.

6 וז"ש [וזהו שכתוב] לך אמר לבי בקשו פני את פניך ה' אבקש כו'. וע' מ"ש בד"ה וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר גבי אם אין חכמה אין יראה.

And this is [the meaning of] what is written, “For You my heart has said, ‘Seek My face’; Your face, Havayah, I will seek,” etc. And see what is written in the discourse beginning “And G-d spoke all these words, saying,” regarding “If there is no wisdom, there is no awe.”

שזהו ענין יראה עילאה הנמשך מבחי' מזליהו חזי כנזכר גבי חברי דניאל אבל חרדה גדולה נפלה עליהם.

For this is the matter of the higher awe (yirah ila'ah), which is drawn from the level of “their mazal sees,” as mentioned regarding Daniel’s companions: “but a great trembling fell upon them.”

וגילוי זה בבחי' מזליהו נמשך ע"י עסק התורה שע"ז תתעורר שרש נשמתו למעלה בחינת מזליה ולכן אם אין חכמה אין יראה.

And this revelation, at the level of their mazal, is drawn down through occupying oneself with Torah; for through this the root of his soul above, the level of his mazal, is aroused. And therefore, “If there is no wisdom, there is no awe.”

7 והנה עי"ז ולקחת לך לאשה שהצ' דצלם נקרא אשה לגבי תורה שהתורה הוא החתן ביום חתונתו זה מ"ת [מתן תורה].

Now, through this, “and you take her to yourself as a wife”: for the tzadi of tzelem is called a “wife” in relation to the Torah, for the Torah is the bridegroom — “on the day of his wedding: this is the Giving of the Torah.”

ולפעמים נקרא התורה כלה א"ת [אל תקרי] מורשה אלא מאורשה והיינו לגבי מ' דצלם (עיין בביאור ע"פ ששים המה מלכות כו' אחת היא יונתי כו' וע"פ יונתי בחגוי הסלע וצ"ל מ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] נשא)

And sometimes the Torah is called a bride: "Do not read morashah ('inheritance') but me'orasah ('betrothed')"; and that is in relation to the mem of tzelem. (See the explanation on the verse "There are sixty queens," etc., "My dove is one," etc., and on the verse "My dove, in the clefts of the rock." And [so] one must explain what is written in the Zohar, Part III, Nasso)

(קל"ד א') בענין הכל תלוי במזל אפילו ספר תורה בהיכל משמע דהתורה ג"כ יש בה בחי' מקיף הנקרא מזלא

(folio 134a), regarding "Everything depends on mazal, even a Torah scroll in the Heichal (sanctuary)": this implies that the Torah, too, has in it the level of a makif, which is called mazala;

והיינו בחי' מ' שהתורה עצמה היא בחינת חכמה ובפ' בהעלותך (דקנ"ב ע"א) ונשמתא לנשמתא כו' and that is the level of the mem, for the Torah itself is the level of Chochmah (wisdom). And in Parshas Beha'aloscha (folio 152a): "and the soul of the soul," etc.

ועד"ז י"ל [יש לומר] המדרש בשה"ש [בשיר השירים] רבה ע"פ אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאמר ר' [רבין] יוחנן לר' [לרבי] חייא בר אבא שמכרתי דבר שניתן לששת ימים כו'

And along these lines one may explain the Midrash in Shir HaShirim Rabbah on the verse "If a man would give all the wealth of his house for love," where Rabbi Yochanan said to Rabbi Chiya bar Abba, "I sold something that was given in six days," etc.,

שנאמר כי ששת ימים עשה אבל התורה ניתנה לארבעים יום שנאמר ויהי שם עם ה' ארבעים יום. "as it is said, 'For in six days [He] made'; but the Torah was given in forty days, as it is said, 'And he was there with Havayah forty days.'"

דענין ארבעים יום י"ל [יש לומר] כנגד בחי' כחב"ד [כחכמה בינה ודעת] הנקרא מ"ם כנ"ל ועמ"ש במ"א גבי מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ בענין התודה שהיו בה ארבעים חלות כו' ע"ש.

For the matter of the forty days, it may be said, corresponds to the level of Keser, Chochmah, Binah and Daas, which is called mem, as mentioned above. And see what is written elsewhere regarding "A psalm of thanksgiving: Shout to Havayah, all the earth," on the matter of the thanksgiving offering, which had forty loaves, etc.; see there.

8 וא"כ לכאורה אינו מובן מש"כ [מה שכתוב] שהתורה נקרא מאורשה לגבי בחי' מ"ם שכנשמה אך י"ל [יש לומר] דמה שבתורה עצמה יש ג"כ בחי' מ"ם היינו מקור ושרש התורה שמשם ניתנה וכמ"ש במ"א בפי' ומדבר מתנה סד"ה צאינה וראינה.

If so, what was written — that the Torah is called “betrouthed” in relation to the level of the mem in the soul — is seemingly not understood. But it may be said that [the fact] that the Torah itself also has a level of mem refers to the source and root of the Torah, from which it was given; as is written elsewhere, on the meaning of “And from the wilderness, Mattanah (a gift),” at the end of the discourse beginning “Go out and see.”

אבל התורה עצמה היא בבחי' חכמה אורייתא מחכמה נפקת כו'. וזהו ענין ברכו בתורה תחלה שהוא על המשכת אור א"ס בחי' [בחכמה עילאה]:

But the Torah itself is at the level of Chochmah (wisdom) — “the Torah issues from Chochmah,” etc. And this is the matter of blessing over the Torah first, which concerns drawing down the Infinite Light (Or Ein Sof) into the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah).

9 ג וגלחה את ראשה. מותר מוחין כי הנה במדרגות העליונות דקדושה המותר מוחין הוא בחי' קדושה עליונה שהוא בחי' י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] שהן נמשכין מבחי' שערות כו' משא"כ בלויים והעבירו תער כו'.

3. “And she shall shave her head”: [this is] the excess of the intellect (mosarei mochin). For in the supernal levels of holiness, the excess of the intellect is the level of supernal holiness, which is the level of the Thirteen Attributes of Mercy, which are drawn from the level of hairs, etc.; whereas with the Levites, “and they shall pass a razor,” etc.

10 והוא עד"מ כמכו שיחת חולין של ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] כו' והיינו לת"ח [לתלמיד חכם / לתלמידי חכמים] דייקא משא"כ לשארי אנשים הם דברי הבאי

By way of analogy, it is like the mundane conversation of Torah scholars, etc.; and that is for a Torah scholar specifically, whereas for other people these are empty words,

והיינו לפי שהת"ח [שהתלמיד חכם / שהתלמידי חכמים] הוא בבחי' מוחין דגדלות לכך אף השיחת חולין שלו שזהו כמו מותר מוחין ימצא בהם טוב וקדושה

and that is because the Torah scholar is at the level of mature intellect (mochin degadlus). Therefore even his mundane conversation, which is like the excess of the intellect, will be found to contain good and holiness.

וזהו ענין ועלהו לא יכול אפילו בחי העלין שהם אינם עיקר הפרי אעפ"כ [אף על פי כן] כו' שלגודל חכמתו לכך גם בשיחת חולין שלו מלובש חכמה מה שאין כן לשארי אנשים

And this is the matter of “and its leaf shall not wither”: even the level of the leaves, which are not the chief thing, the fruit — nevertheless, etc.; for because of the greatness of his wisdom, wisdom is clothed even in his mundane conversation, which is not so for other people

(והוא קרוב לענין מ"ש במ"א גבי ענין משלי שלמה דדוקא שלמה היה יכול להלביש השכל במשל גשמי וכן ר' [רבי] מאיר ולכן אמרו משמת ר"מ [רבי מאיר] בטלו מושלי משלים כו'. וע' בפרשת לך לך בד"ה והבדילה הפרכת).

(and this is close to what is written elsewhere regarding the proverbs of Shlomo: that specifically Shlomo could clothe the intellect in a physical parable, and so too Rabbi Meir; and therefore they said, “When Rabbi Meir died, the tellers of parables ceased,” etc. And see Parshas Lech Lecha, in the discourse beginning “And the curtain shall divide”).

ולכן עד"ז אמרו ע"ה [עם הארץ] אסור לאכול בשר שהבשר שהוא מותרות מפיל אותו משא"כ צדיק אוכל לשובע נפשו כו' וכן עד"ז בבגדים

Therefore, along the same lines, they said, “An unlearned person (am ha'aretz) is forbidden to eat meat,” for meat, which is an excess, makes him fall; whereas “The righteous man eats to the satisfying of his soul,” etc. And likewise, along these lines, with clothing:

הנה בכה"כ כתיב ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת כי כה"ג [כהן גדול] שהוא מבחי חכמה כח מה בחי ביטול לכך כבוד חכמים ינחלו.

regarding the Kohen Gadol it is written, “And you shall make holy garments for Aharon your brother, for glory and for beauty”; for the Kohen Gadol, who is from the level of Chochmah (wisdom) — koach mah (“the power of ‘what’”), the level of self-nullification (bittul) — therefore “the wise shall inherit honor.”

משא"כ לשארי אנשים הרי התאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם (וכמ"ש בפ' אחרי ע"פ כי ביום הזה יכפר כו') וכה"ג [וכהאי גוונא] הבעל תשובה צריך לסיגופים.

Whereas for other people, “desire and honor remove a person from the world” (as is written in Parshas Acharei on the verse “For on this day He shall atone,” etc.). And likewise, the baal teshuvah (penitent) needs self-mortifications:

תשובת הגדר שלא יפול ח"ו [חס ושלום] משא"כ מי שלא חטא כו'. וזהו וגלחה את ראשה. דהיינו המותרות ולהסתפק בהכרחי:

the teshuvah of a fence (teshuvas hageder), so that he not fall, G-d forbid; whereas one who has not sinned, etc. And this is "and she shall shave her head": that is, the excesses, and being content with what is necessary.

11 ועשתה את צפרניה. היינו מותרי המדות חסד דרועא ימינא אברהם שיצא ממנו כו' שאחזיתם הוא בצפרנים פסולת. אך פי' וגלחה את ראשה.

"And she shall do her nails": this is the excess of the emotive attributes (middos) — Chesed (kindness), "the right arm," Avraham, "from whom came forth," etc. — for their hold is in the nails, the waste. But the meaning of "And she shall shave her head"

דהיינו מותרי מוחין הוא ענין ההתחכמות היתירה במילי דעלמא. והוא ע"ד מ"ש לא לחכמים לחם. כי הגם דכתיב וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה.

— that is, the excess of the intellect (mosarei mochin) — is the matter of excessive cleverness in worldly affairs. This is along the lines of what is written, "Bread is not to the wise." For although it is written, "And Havayah your G-d will bless you in all that you do,"

שהברכה וההמשכה נמשך בכל אשר תעשה דוקא שהוא כלי וסיבה שבזה יומשך לו מה שנקצב לו בר"ה [בראש השנה] ויוה"כ [ויום הכפורים] פרנסה משא"כ אם ישב בטל

[meaning] that the blessing and the flow are drawn down specifically "in all that you do," which is a vessel and a cause through which what was allotted to him on Rosh HaShanah and Yom Kippur, [his] livelihood, will be drawn to him; whereas if he sits idle

ולא יעסוק כלל באיזה פרנסה לא יומשך ההמשכה בגשמיות והיינו משום שבעוה"ז הגשמי נמשך ההשפעה בלבוש והסתר עד שאותותינו לא ראינו

and does not engage at all in any livelihood, the flow will not be drawn down into physical [form]. And this is because in this physical world the influence is drawn down in a garment and in concealment, until "our signs we have not seen"

(וכמ"ש במ"א בד"ה ומרדכי יצא כו' ע"ש ובד"ה וברוך הנ"ל וע' ג"כ בפ' מסעי בד"ה לבאר ענין המסעות במש"ש [במה שכתוב שם] לכן שם אל אדי המחיה עשייה כו')

(as is written elsewhere, in the discourse beginning "And Mordechai went out," etc.; see there; and in the discourse beginning "And He will bless you," mentioned above. And see also Parshas Masei, in the discourse beginning "To explain the matter of the journeys," in what is written there: therefore the Name E-I Ado-nai, which gives life to Asiyah, etc.).

אך מ"מ ההשפעה עצמה נמשך מלמעלה וברוך ה' בכל כו' אלא שהאדם מחויב לעשות כלי שבזה יומשך הברכה לפי שכך הוא סדר ההמשכה כנ"ל.

Nevertheless, the influence itself is drawn from above — "And Havayah will bless you in all," etc. — only that a person is obliged to make a vessel through which the blessing will be drawn down, because such is the order of the flow, as mentioned above.

אך ריבוי ההתחכמות בזה הוא מותר מוחין אשר ע"י נאמר לא לחכמים לחם. כי בזה מראה שעולה על דעתו שהסיבה והלבוש ההוא והתחבולה היא עיקרית בהשפעה זו והוא בחי' נפרד כו'

But much cleverness in this is the excess of the intellect, of which it is said, "Bread is not to the wise." For by this he shows that it occurs to him that that cause and garment and stratagem are the essential thing in this influence; and this is the level of [being] separate, etc.

(וכמ"ש בד"ה שובה ישראל כו' שע"י גורם להיות לו לב האבן כו' ע"ש) והוא כמשל מי שתופר לו לבוש כמדה הצריך הוא טוב

(as is written in the discourse beginning "Return, O Israel," etc., that through this he causes himself to have a heart of stone, etc.; see there). It is like the analogy of one who sews himself a garment: to the measure needed, it is good;

אבל אם מאריך אותו יותר מדאי גורם שיפול מחמתו ח"ו [חס ושלום]. (והא דארז"ל [דאמרו רבותינו זכרונם לברכה] נדה) (דף ע' [שבעים]) מה יעשה אדם ויתעשר ירבה בסחורה כו'

but if he lengthens it too much, it causes him to fall because of it, G-d forbid. And as for what our Sages, of blessed memory, said (Niddah, folio 70): "What should a person do to become rich? Let him increase his commerce," etc. —

זהו כמש"ש [כמה שכתוב שם] כשמבקש רחמים מיי שהעושר שלשו על עושר אז ודאי צריך ג"כ לעשות לבוש וכלי שיוכל לשרות בזה הברכה.

this is as it says there: when he asks for mercy from the One to whom wealth belongs, for wealth, then certainly he also needs to make a garment and a vessel in which the blessing can rest.

וגם זאת רק ירבה בסחורה ולא ריבוי ההתחכמות יותר מדאי וההעמקה דאדרבה לא לחכמים לחם כו'
And even this, only "let him increase his commerce," and not too much cleverness and delving deep, for on the contrary, "Bread is not to the wise," etc.

וכ"ש [וכל שכן] מי שאינו אין להתעשר רק מסתפק בהכרחי או אף אם רוצה להתעשר אלא שלא בקש רחמים ע"ז אז רבוי הסחורה ג"כ ה"ל [הוה ליה] כלבוש ארוך יותר מדאי כו'.

And all the more so one who is not hasty to become rich, but is content with what is necessary; or even if he wants to become rich, but has not asked for mercy for this: then much commerce, too, is like a garment that is too long, etc.

אלא דכשמבקש רחמים ע"ז אז לא סגי בלי שירבה בסחורה כמש"ש [כמה שכתוב שם] בגמ' [בגמרא] דהא בלא הא לא סגי.

But when he asks for mercy for this, then it does not suffice without his increasing his commerce, as it says there in the Gemara, "for this without that does not suffice."

והיינו מטעם הנ"ל שההשפעה בעשייה נמשך על ידי לבוש כו' בכל אשר תעשה. וזהו ענין וגלחה את ראשה המותר מוחין הנ"ל

And this is for the reason mentioned above, that the influence in Asiyah (Action) is drawn down through a garment, etc. — "in all that you do." And this is the matter of "and she shall shave her head": the excess of the intellect mentioned above

(שהם נמשלו לבחינת שערות שמהם יניקת החיצונים ע"ד שער באשה ערוה משא"כ בתורה כתיב סלסלה ותרוממך כי התורה שרשה מח"ע [מחכמה עילאה] וכתר עליון אשר משם ההמשכה דייקא ע"י בחי' שערות כו'.

(which are likened to the level of hairs, from which the external forces draw nurture, in the manner of "a woman's hair is nakedness"; whereas regarding the Torah it is written, "Exalt her (salseleha) and she will raise you up," for the Torah's root is from the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah) and the supernal Keser, from which the flow is specifically through the level of hairs, etc.;

שאל"כ [שאם לא כן] לא יוכלו העולמות לקבל כו'. ועיין מ"ש במ"א ס"פ לך לך בד"ה שרי אשתך והנה למעלה כך היא המדה כו' ע"י צמצום דוקא כו' משא"כ למטה בבחי' שרה כו'

for otherwise the worlds would not be able to receive, etc. And see what is written elsewhere, at the end of Parshas Lech Lecha, in the discourse beginning "Sarai your wife": "Now above, such is the measure," etc., "through tzimtzum (contraction) specifically," etc.; "whereas below, at the level of Sarah," etc.,

הוא להיפך ממש כו' וע' בפ' תצוה בד"ה ועשית בגדי קדש במש"ש [כמה שכתוב שם] אבל בחי' ורב חסד כו' ודרך גילוי זה והמשכה זו כו' הוא כמ"ש כשמן ה טוב על ראש יורד על הזקן כו' ע"ש.

"it is the very opposite," etc. And see Parshas Tetzaveh, in the discourse beginning "And you shall make holy garments," in what is written there: "But the level of 'and abundant in kindness,'" etc., "and the way of this revelation and this flow," etc., "is as it is written, 'Like the good oil upon the head, running down upon the beard,'" etc.; see there.

וע' בפ' אמור בד"ה ונקדשתי בתוך כו' ובפרשת נצבים בביאור על פ' כי כארץ תוציא צמחה כו'):

And see Parshas Emor, in the discourse beginning "And I shall be sanctified in the midst," etc., and Parshas Nitzavim, in the explanation on the verse "For as the earth brings forth its growth," etc.)

12 והסירה את שמלת שביה. שמלה הוא בחי' מקיף ויש מקיף גם בזלעז"ז [בזה לעומת זה] כי בבואה דכבואה לית להו

"And she shall remove the garment of her captivity": a garment is the level of a makif (encompassing light). And there is a makif in the opposing side as well; for "a reflection of a reflection they do not have,"

אבל כבואה לחודא אית להו (ועיין מזה בפע"ח [בפרי עץ חיים] בכוונת הושענא רבה אך שם נת' [נתבאר] ענין כבואה דכבואה באופן אחר)

"but a reflection alone they do have" (and see on this Pri Etz Chaim, in the kavanah of Hoshana Rabbah, though there the matter of a reflection of a reflection is explained in another way);

והיינו כמבואר למעלה שבקדושה יש ב' מקיפים ל' מ' והם בחינת מקיף ומקיף דמקיף והם בחינת חיה יחידה שהם ב' מקיפים ונר"נ [ונפש רוח נשמה] הם פנימים וע' בפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] פנחס (דרי"כ סע"א [סוף עמוד א])

and this is as explained above: that in holiness there are two makifim, the lamed and the mem, and they are the level of a makif and a makif of a makif; and they are the level of chayah and yechidah, which are two makifim, while nefesh, ruach and neshamah are inner [levels]. And see the commentary of the Ramaz on Pinchas (folio 220, end of side a),

גבי העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו ועמ"ש בביאור על פ' כי כאשר השמים החדשים.
regarding one who answers "Amen, may His great Name be blessed" with all his strength; and see what is written in the explanation on the verse "For as the new heavens."

ובקליפה אין להם בחי' בבואה דבבואה שהוא בחי' המקיף למקיף. וז"ש [וזהו שכתוב] ומכפירים יחידתי שהוא יחידה ממש שאין לה לעומת זה בקליפות.

And in kelipah (the husk) they do not have the level of a reflection of a reflection, which is the level of the makif to the makif. And this is [the meaning of] what is written, "and from the young lions, my only one (yechidasi)": for it is truly single, having no counterpart opposite it in the kelipos.

אבל בחי' בבואה לחודא היינו מקיף א' יש להם (ובזה יתורץ איזה דרושים הסותרים לכאורה זא"ז [זה אל זה / זה את זה] דבמ"א נת' [נתבאר] דבחי' אהבה רבה אין כנגדה לעומת זה כמ"ש ע"פ חכלילי עינים כו'

But the level of a reflection alone, that is, one makif, they do have. (And with this, some discourses that seemingly contradict each other are reconciled: for in one place it is explained that the level of great love (ahavah rabbah) has no counterpart opposite it, as is written on the verse "His eyes are red," etc.;

ובמ, א נת' [נתבאר] שכמו כן בקליפה יש מבחי' הרצון שלמעלה מהשכל שהוא עומק ההתקשרות בהבלי העולם כו' וכמ"ש בד"ה ושמתי כדכד כו' בעין ומכפירים יחידתי. ולפמ"ש [ולפי מה שכתוב] א"ש [אתי שפיר] דבחי' מקיף א' יש להם ובחי' מקיף היינו מה שלמעלה מהשכל.

and elsewhere it is explained that likewise in kelipah there is something of the level of the will that is above intellect, which is the depth of attachment to the vanities of the world, etc., as is written in the discourse beginning "And I will make ... of kaddod," etc., on the matter of "and from the young lions, my only one." But according to what has been written [here], it is well: for one makif they do have, and the level of a makif is what is above intellect.

אך בחי' מקיף השני שהוא עיקר בחי' המקיף עליון בחי' יחידה ממש והוא נקרא תעלומות לב לית להו רק בקדושה יש בחי' זו כו')

But the level of the second makif, which is the essence of the level of the supernal makif, the level of yechidah itself, and which is called “the hidden recesses of the heart” — this they do not have; only in holiness is there this level, etc.)

והיינו בחי' למ"ד והוא ענין עבירה גוררת עבירה וענין אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה

And this is the level of the lamed. And it is the matter of “one transgression draws another transgression,” and the matter of “if a person defiles himself a little, he is defiled much”

(עיי' בר"ח [בראשית חכמה] פ' ד' משער הקדושה) והיינו מה שאינו מרגיש בנפשו שזה נמשך לו מבחי' המקיף דקליפה.

(see Reishis Chochmah, chapter 4 of the Gate of Holiness); that is, he does not feel in his soul that this is drawn to him from the level of the makif of kelipah.

וזהו ענין והסירה את שמלת שביה שצ"ל הסרת המקיף דקליפה בכדי שישרה המקיף דקדושה בחי' למ"ד כנ"ל:

And this is the matter of “and she shall remove the garment of her captivity”: there must be a removal of the makif of kelipah, so that the makif of holiness, the level of the lamed, may rest, as mentioned above.

13 וישבה בביתך. בקביעות שתתישב היטב בנפש כל תמוט לעולם ועד. (ועוי"ל [ועוד יש לומר] כפי' והבאתה אל תוך ביתך כו' וישבה בביתך כו'.

“And she shall dwell in your house”: permanently, so that it settles well in the soul, never to be moved, forever and ever. (And one may further say, on the meaning of “and you shall bring her into your house,” etc., [and] “and she shall dwell in your house,” etc.:

היות ב' בחי' מקיפים הנ"ל נקראים ג"כ לבוש ובית אשר הלבוש הוא בחי' מקיף הקרוב ובית הוא מקיף למקיף וענין ב' מקיפים אלו בקדושה מבואר ג"כ לעיל פ' ואתחנן ע"פ וזאת המצוה כו'

since the two levels of makifim (encompassing lights) mentioned above are also called a garment and a house — the garment is the level of the near makif, and the house is the makif to the makif. And the matter of these two makifim in holiness is also explained above, in Parshas Va'eschanan, on the verse “And this is the commandment,” etc.;

ועי' בד"ה השמים כסאי בענין איזה בית כוי ובשאר דוכתי. וז"ש [וזהו שכתוב] כאן על וראית בשביה אשת יפ"ת [יפת תאר] כוי שהוא להפך עצמות המדות בחי' צי' כנ"ל הנה שמירה זו הוא ע"י והבאתה אל תוך ביתך בחי' מקיף העליון כוי

and see the discourse beginning "The heavens are My throne," on the matter of "What house," etc., and in other places. And [regarding] what is written here concerning "and you see among the captives a woman of beautiful form," etc., which is [about] transforming the essence of the emotive attributes (middos), the level of the tzadi, as mentioned above: this guarding is through "and you shall bring her into your house," the level of the supernal makif, etc.;

וגם המקיף דבחי' לי שנקי' לבוש שלכך בלעו"ז [בלעומת זה] נקרא שמלת שביה וצי"ל והסירה שמלת שביה שעיי"ז ישרה הלבוש ומקיף דקדושה כוי מ"מ צריך להיות וישבה בביתך דוקא וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] ע"פ וזאת המצוה כוי לשמר כוי ושמרת כוי ע"ש):

and as for the makif of the level of the lamed, which is called a garment — which is why, on the opposing side, it is called "the garment of her captivity," and there must be "and she shall remove the garment of her captivity," so that through this the garment and makif of holiness will rest, etc. — nevertheless, there must be "and she shall dwell in your house" specifically; and as was explained on the verse "And this is the commandment," etc., "to keep," etc., "and you shall keep," etc.; see there.)

14 ובכתה את אביה. היא בחי' תשובה עילאה יותר וכנודע ממ"ש האריז"ל [האריזי זכרוננו לברכה] מי שאינו

בוכה בר"ה [בראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] אין נשמתו שלימה ואין בכיה זו באה מצד מרה שחורה.

"And she shall weep for her father": this is the level of a still higher teshuvah (return), as is known from what the Arizal, of blessed memory, said: one who does not weep on Rosh HaShanah and Yom Kippur, his soul is not complete. And this weeping does not come from melancholy (marah shechorah),

אלא כענין שאמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] גבי רבי עקיבא שכשהשיג סודות התורה בשיר השירים זלגו עיניו דמעות והיא מעלה האמורה לעתיד לבא בבכי יבואו כוי שהיא מדרגה גדולה כי והנה נער בוכה ותחמול עליו.

but rather like what our Sages, of blessed memory, said concerning Rabbi Akiva: that when he grasped the secrets of the Torah in the Song of Songs, his eyes streamed with tears. And this is the virtue spoken of for the Time to Come — "With weeping they shall come," etc. — which is a great level; for "behold, a lad weeping, and she had compassion on him."

והוא בחי' יוהכ"פ [יום הכפורים]. (ועמ"ש מענין בכייה בפי' וישלח סדי"ה ויקח מן הבא בידו מנחה כו' ובדי"ה וקבל היהודים במש"ש [במה שכתוב שם]. אך לע"ל [לעתיד לבוא] נאמר עין בעין יראו לפי שאז נאמר בבכי יבואו כו' ע"ש).

And this is the level of Yom Kippur. (And see what is written on the matter of weeping in Parshas Vayishlach, at the end of the discourse beginning "And he took from what came into his hand a gift," etc., and in the discourse beginning "And the Jews took upon themselves," in what is written there: but in the Time to Come it is said, "Eye to eye they shall see," because then it is said, "With weeping they shall come," etc.; see there.)

ואח"כ תבא אליה ובעלתה היינו ענין מס"נ [מסירות נפש] והוא ענין נפילת אפים ובחינת נעילה שהוא גמר העליות כמ"ש במ"א

And "afterwards you may come to her and be her husband": this is the matter of self-sacrifice (mesirus nefesh); and it is the matter of falling on the face (nefilas apayim), and the level of Ne'ilah, which is the culmination of the ascents, as is written elsewhere

(וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים] בענין נפילת אפים וע' מ"ש במ"א ע"פ לריח שמניך שכנ"י [שכנסת ישראל] נק' כלה וכשמאיר אור אלקות בנש"י [בנשמות ישראל] בתוך לבו בעומק לבו זה נק' כד קבילת דכר כו' וע' מ"ש במ"א ע"פ עיני כל איך יש בחי' ארוסה ונשואה.

(and see Pri Etz Chaim on the matter of falling on the face; and see what is written elsewhere on the verse "For the fragrance of your oils," that the Community of Israel (Knesses Yisrael) is called a bride, and when the light of G-dliness shines in the souls of Israel, within one's heart, in the depth of one's heart, this is called "when she has received the male," etc. And see what is written elsewhere on the verse "The eyes of all," how there is a level of betrothed and of married:

דהיינו כשהתבוננות נקלט בעומק הלב ע"ד בכל לבי דרשתך זהו הנק' בחי' נשואין וז"ש [וזהו שכתוב] נודע בשערים בעלה כו'. ומזה יובן מש"כ [מה שכתוב] ובעלתה היינו ענין מס"נ [מסירות נפש] כו' וע' בפי' מטות סדי"ה ואשה כי תדר כו'):

that is, when the contemplation is absorbed in the depth of the heart, in the manner of "With all my heart I have sought You," this is what is called the level of marriage; and this is [the meaning of] what is written, "Her husband is known in the gates," etc. And from this will be understood what was written, that "and be her husband" is the matter of self-sacrifice, etc. And see Parshas Matos, at the end of the discourse beginning "And if a woman vows," etc.)

כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת...

“If a man has two wives, the one loved and the other hated”

1 כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה והיה הבן הבכור לשניאה. להבין מאמר והיה כו'

“If a man has two wives, the one loved and the other hated, and the firstborn son is the hated one’s.” To understand the statement “And [the firstborn son] is,” etc.:

הוא ע"פ מ"ש הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] בשער הקדושה שיש לכל אחד ואחד מישראל שתי נפשות וכמ"ש ונשמות אני עשיתי לשון רבים נפש אחת נקרא נפש החיונית והבהמית ומלובשת בדם האדם להחיות הגוף כמ"ש במ"א

It is according to what Rabbi Chaim Vital wrote in Shaar HaKedushah: that each and every one of Israel has two souls, as it is written, “And the souls (neshamos) I have made,” in the plural. One soul is called the vital and animal soul, and it is clothed in a person’s blood to give life to the body, as is explained elsewhere.

והיא נשתלשלה ממקום גבוה על ידי אמצעים רבים ודרך שרים ומזלות כמאמרם ז"ל [זכרוננו לברכה / זכרונם לברכה] אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה שמכה בו ואומר לו גדל

It descended in a chain of stages from a high place, through many intermediaries and by way of [heavenly] princes and mazalos (constellations), as our Sages, of blessed memory, said: “There is no blade of grass below that has no mazal above that strikes it and says to it, ‘Grow!’”

כי גבוה מעל גבוה וגוי וגבוהים עליהם ועל ידי ריחוקה מאור ה' בהשתלשלות ממדרגה למדרגה ומעילה לעלול בהסתרים וצמצוצים רבים עד שנתלבשה בגוף האדם בשר ודם

“For one higher than the high,” etc., “and there are higher ones over them.” And through its distance from the light of G-d, in the chain of descent (hishtalshelus) from level to level and from cause to effect, through many concealments and contractions (tzimtzumim), until it was clothed in a human body of flesh and blood,

לכן היא כלולה מ טוב ורע וממנה באות לאדם מדות רעות מיסודות הרעים שבה וגם שכל אנושי

therefore it is composed of good and evil. From it come to a person evil traits (middos), from the evil elements within it, and also human intellect.

כי כל נפש כלולה מחב"ד [מחכמה בינה ודעת] ומדות ומצדה יכול האדם להיות מעוברי רצונו ח"ו [חס ושלום] כמ"ש ונפש

For every soul is composed of Chochmah (wisdom), Binah (understanding) and Daas (knowledge), and of the emotive attributes (middos). Because of it a person can be among those who transgress His will, G-d forbid, as it is written, "And a soul,

כי תחטא כי מחמת ריבוי ההסתרים וצמצומים המכסים ומעלימים אור א"ס ב"ה נראה לאדם שהוא יש ודבר בפני עצמו.

if it sins." For because of the many concealments and contractions that cover and hide the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, it seems to a person that he is something (yesh), a thing unto himself.

ונפש השנית בישראל נקרא נפש אלהית חלק אלוה ממעל והיא הבאה לאדם בלי אמצעים כלל כמ"ש והאלהים עשה את האדם ישר

The second soul in Israel is called the G-dly soul, "a part of G-d above." It is the one that comes to a person without any intermediaries at all, as it is written, "And G-d made man upright (yashar)"

(בקהלת סס"י [סוף סימן ז']) וכמ"ש ואתה נפתחה בי ואתה ממש בלי ממוצעים ויפח באפיו נשמת חיים וגו' (in Koheles, at the end of chapter 7), and as it is written, "And You breathed it into me": You Yourself, without intermediaries; and "He breathed into his nostrils the breath of life," etc.,

כמשל הבל האדם שיוצא ממנו ואעפ"כ [ואף על פי כן] היא מיוחדת עמו בלי הפסק כי אין לך דבור שחוצ' ממנו כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים]

like the analogy of a person's breath, which goes out from him and nevertheless is united with him without interruption; for there is no speech that is outside of Him, as is explained in Sefer Shel Beinonim [the Tanya].

לכן תמיד היא מיוחדת במאצילה בתכלית היחוד ומצדה לא היה באפשריות האדם לחטוא כלל ולהיות מעוברי רצונו אחרי

Therefore it is always united with its Emanator in the ultimate unity, and from its side it would not be possible for a person to sin at all and to be among those who transgress His will, since

שהיא מיוחדת תמיד במאצילה זולת שהנפש הבהמית מלביש אותה ומכסה ומעלים מהביט באור א"ס ב"ה כמבואר בלקוטי אמרים

it is always united with its Emanator; except that the animal soul clothes it, and covers and conceals [it] from gazing at the Infinite Light, blessed be He, as is explained in Likkutei Amarim.

(ושתי נפשות אלו נקרא בכתוב בצלמנו כדמותנו שהנפש האלהית היא בחי' צלם והחיונית היא בחי' דמות)

(And these two souls are called in Scripture "in Our image, after Our likeness": the G-dly soul is the level of tzelem (image), and the vital [soul] is the level of demus (likeness).)

והנה ירידת נפש אלהית בעולם היתה בכדי להתלבש בנפש החיונית הבהמית ולהלחם אתה ולבררה להפריד הטוב מן הרע ולהעלותה לה' להפכא חשוכא לנהורא וכו' לכן נקרא בשם ישראל כמ"ש

Now, the descent of the G-dly soul into the world was in order to be clothed in the vital, animal soul, to wage war with it and to refine it, to separate the good from the evil and raise it up to G-d, "to turn darkness into light," etc. Therefore it is called by the name Yisrael, as it is written,

כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל פי' שהנפש אלהית תשתרר על החיונית הבהמית להפוך כל מחשבותיה ומדותיה אשר לא לה' המה מרע לטוב והמדות נקראו אלהים כמ"ש ויראו ויראו בני האלהים וגו'

"For you have striven with Elokim and with men, and have prevailed." That is: the G-dly soul is to rule over the vital, animal [soul], to turn all its thoughts and its middos, which are not G-d's, from evil to good. And the middos are called Elokim, as it is written, "And the sons of Elokim saw," etc.,

ותרגומו בני רברביא ועם אנשים בחינת מעשה אנוש אנוש הוא ולהפוך אותם מרע לטוב ע"י נפש אלהית המיוחדת במאצילה בלי הסתר פנים

and its Targum is "the sons of the great ones (bnei ravrevaya)." "And with men" is the level of deed: the deed of enosh, [for] he is enosh (mortal man). And to turn them from evil to good through the G-dly soul, which is united with its Emanator without hiding of the Face

כלל המכררה ומעלה את נפש החיונית להבטל ולהכלל באור ה' וזו בחי' ישראל ישר אל ואל הוא לשון חוזק וממשלה לנצח מלחמתה עם נפש החיונית

at all, which refines and raises up the vital soul to be nullified and included in the light of G-d. And this is the level of Yisrael: yashar El; and El is a term of strength and dominion, to win its war with the vital soul.

וזהו שכתוב ימי שנותינו בהם שבעים שנה בהם דייקא בשתי הנפשות שבכל יום הוא מלחמה חדשה ולפיכך א ין חיותם שוה שזה חי יותר

And this is what is written, "The days of our years, in them, are seventy years": "in them," specifically, in the two souls, for every day is a new war. And therefore their lives are not equal: this one lives longer

וזה חי פחות והכל תלוי לפי ערך המלחמה שצריך ללחום עם נפשו הבהמית לפי חלק הרע שבה כמה שנים שצריך ללחום עמה עד שתתהפך לטוב

and that one lives less. It all depends on the measure of the war that he must wage with his animal soul, according to the portion of evil within it: how many years he must fight with it until it is turned to good.

וזהו פי' הכתוב ועתה ישראל שעתה דוקא בזמן הזה שהרע מעורב בטוב נקרא' [נקראת] הנשמה בשם ישראל שצריכה להשתרר ולנצח את נפש הבהמית ולא הפכא מרע לטוב

And this is the meaning of the verse "And now, Yisrael": that now specifically, in this time when evil is mixed with good, the soul is called by the name Yisrael, for it must rule over and defeat the animal soul and turn it from evil to good.

אבל לעתיד נאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ולא יהיה הרע כלל ולא תצטרך ללחום עוד

But of the Time to Come it is said, "And I will remove the spirit of impurity from the land," and there will be no evil at all, and it will no longer need to fight,

ולא יקרא בשם ישראל (ואפשר הענין כדאיתא בגמ' [בגמרא] פ"ה דב"ב [דבבא בתרא]) (דע"ה ב') ע"פ כל הנקרא בשמי ע"ש בפרש"ם [בפירוש רשב"ם].

and it will not be called by the name Yisrael. (And perhaps the matter is as stated in the Gemara, chapter 5 of Bava Basra) (folio 75b), on [the verse] "Everyone who is called by My Name"; see there in the Rashbam's commentary.

ולהבין תכלית ירידת שתי הנפשות למלחמתם בעוה"ז אחרי שגם נפש החיונית טרם שירדה בהסתר וצמצומים רבים היתה במקורה בטלה באור ה' ולמה ירדה כ"כ [כל כך] שעל

Now, to understand the purpose of the descent of the two souls to their war in this world: since the vital soul too, before it descended into concealment and many contractions, was nullified in the light of G-d in its source, why did it descend so far that, on

ידה הוצרך לרדת גם הנפש האלהית לבררה ולהעלותה צריך להקדים תחלה ענין המלחמה וזמנה המבואר בזהר שעתא דקרבא היא שעתא דצלותא כו' מאן דקטיל לחויה יהבין ל"י ברתא דמלכא דא צלותא.

its account, the G-dly soul also had to descend, to refine it and raise it up? We must first preface the matter of the war and its time, which is explained in the Zohar: "The time of battle is the time of prayer," etc.; "Whoever kills the serpent is given the King's daughter" — this is prayer.

2 וביאור הענין שבפסוקי דזמרה האדם מפריד הרע מהטוב שבנפשו הבהמית כמ"ש רוממות אל בגרונו וחרב פיפיות בידם כו'

The explanation of the matter: in Pesukei deZimrah a person separates the evil from the good in his animal soul, as it is written, "The high praises of G-d are in their throat, and a two-edged sword (cherev pifyos) in their hand," etc.:

שתי פיות להעלות הטוב למעלה ולהפריד הרע למטה ועיין ברע"מ [ברעיא מהימנא] ר"פ שופטים והוא כשמתבונן האדם בגדולת ה' איך

two edges (piyos), to raise the good upward and to separate the evil downward; and see the Raaya Mehemna at the beginning of Parshas Shoftim. And this is when a person contemplates the greatness of G-d: how

שהוא מחיה את כולם ומהווה את כולם וכולם בטלים אצלו ית' וכולא קמ"י [קמיה] כלא חשיב כמ"ש לך ה' הגדולה וכי שכל המדות העליונות בטלים אצלו ית' כמ"ש [כמו שכתוב] בתיקונים ולא מכל מדות אל"ן כלל.

He gives life to them all and brings them all into being, and they are all nullified before Him, may He be blessed, and "all before Him is considered as nothing"; as it is written, "Yours, Havayah, is the greatness," etc.: that all the supernal attributes (middos) are nullified before Him, may He be blessed, as is written in the Tikkunim, "and not of any of these middos at all."

3 והוא נעלה מעלה מהם רבבות מדרגות אין מספר והמלאכים אומרים קדוש כו' קדוש פי' מופרש ומובדל למעלה מעלה מגדר ממלא וסובב כל עלמין כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו שאע"פ [שאף על פי] שלגדולתו

And He is exalted far above them, by myriads of levels without number. And the angels say "Holy," etc. "Holy" means set apart and separate, far above the bounds of "filling all worlds" and "encompassing all worlds" (memalei and sovev kol almin), as our Sages, of blessed memory, said: "In the place where you find His greatness, there you find His humility." For although "His greatness

אין חקר על כל זה הוא רם ומתנשא מבחי' גדולתו עד שמדת גדולה נחשב ענוה ושפלות לפניו ית' וכאשר יעמיק האדם מחשבתו בהתבוננות זו וכיוצא בה ממילא יתפרדו כל פועלי און בחי' הרע שבנפשו בהיות

is unsearchable," for all that, He is high and exalted above the level of His greatness, until the attribute of greatness is considered humility and lowliness before Him, may He be blessed. And when a person deepens his thought in this contemplation and others like it, then of itself "all the workers of iniquity will be scattered," the aspect of the evil in his soul, it being the case

כי הרע וסט"א [וסטרא אחרא] אין להם חיות כלל מצד עצמם זולת שמקבלים חיותם מאחוריים דקדושה עיי' שס"ה ל"ת [לא תעשה]

that the evil and the sitra achra (the other side) have no life-force (chayus) at all of their own; they only receive their life-force from the back (achorayim) of holiness, through the 365 prohibitions.

ולכן הם בטלים אל הקדושה כביטול החושך מפני אור אך לא די להפריד הרע לבד אלא שצריך לבטלה מכל וכל.

Therefore they are nullified before holiness, as darkness is nullified before light. But it is not enough only to separate the evil; rather, it must be nullified completely,

כמ"ש החרם תחרימם ולהפכא חשוכא לנהורא וזהו עיי' ק"ש [קריאת שמע] כמ"ש ויקח רמח בידו שית תיבין דיחודא שבפסוק שמע ישראל עם כללות רמ"ח תיבין דק"ש [דקריאת שמע] הם נקראים רומח וע' בספר מאורי אור אות ריש סט"ו.

as it is written, "You shall utterly destroy them," and "to turn darkness into light." And this is through the Shema, as it is written, "And he took a spear (romach) in his hand": the six words of the unity in the verse Shema Yisrael, together with the 248 words of the Shema as a whole, are called romach. And see the book Me'orei Or, the letter reish, section 15.

4 והיינו כמו שע"י הרומח הוא נטילת חיות האדם לגמרי כך ע"י ק"ש [קריאת שמע] מבטלים ומחרימים הרע מכל וכל.

That is: just as through a spear a person's life is taken away entirely, so through the Shema we nullify and utterly destroy the evil completely.

וביאר הדבר צ"ל ענין שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. פי' אחר שנבראו עולמים שיך לומר לשון אחד שפירושו א"ח ד' שהוא אחד בח' בז' רקיעים וארץ וד' ד' רוחות העולם

The explanation of this: we need to understand the matter of "Hear, O Israel, Havayah is our G-d, Havayah is One." That is: after worlds were created, the term "One" (echad) applies, which means alef-ches, dalet: that He is One in the ches, in the seven heavens and the earth, and [in] the dalet, the four directions of the world.

וכן למעלה לאחר שנאצלו מדות עליונות שיך לומר לשון אחד בח' ז' מדות הגדולה והגבורה וכו' וד' חיות פני אריה וכו' ודמות פניהם וכו' ואיהו מייחד להון שכולם בטלים אליו ית'

So too above: after the supernal attributes (middos) were emanated, the term "One" applies, in the ches, the seven middos, "the greatness and the might," etc., and the dalet, the four chayos, "the face of a lion," etc., "and the likeness of their faces," etc.; and He unites them, for they are all nullified to Him, may He be blessed.

אבל לגבי מהותו ועצמותו קודם שנבראו לא שיך לשון אחד כלל שאינו בגדר עלמין כלל וכמבואר בספר יצירה לפני אחד מה אתה סופר שמהותו ועצמותו נעלה מעלה רבבות עד אין קץ מבחי' סיפור

But in relation to His Being and Essence, before they were created, the term "One" does not apply at all, for He is not within the bounds of worlds at all; as is explained in Sefer Yetzirah, "Before one, what do you count?" For His Being and Essence is exalted by endless myriads above the level of counting.

וזה הוא בחי' הוי' ראשונה ה' אלקינו דייקא שאפילו המלאכים אינם משיגים ואומרים קדוש ושואלים איה מקום כבודו זולת נשמות ישראל שנמשכו משם

And this is the level of the first Havayah, "Havayah our G-d," specifically, which even the angels do not grasp, and they say "Holy" and ask, "Where is the place of His glory?"; except for the souls of Israel, which were drawn from there,

כמו שמבואר לעיל בלי הסתר והלעם כלל חלק הוי' כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] מי גילה רז זה לבני שהוא בחינת סוד העליון ישת חושך סתרו שנעלם אפילו מעיני המלאכים.

as explained above, without any concealment and hiding at all: "a part of Havayah." As our Sages, of blessed memory, said, "Who revealed this secret to My children?": it is the level of the supernal secret, "He made darkness His hiding place," which is hidden even from the eyes of the angels.

5 והנה שמע פי לשון הבנה כשיתבונן המשכיל ויתקע מחשבתו בחוזק איך שהניח עליונים ותחתונים להיות הוי' אלקינו ממש.

Now, Shema ("hear") is a term for understanding: when the thoughtful person contemplates and fixes his thought firmly on how He set aside the higher and lower beings to be truly "Havayah our G-d."

והנשמה ירדה ממקום גבוה כ"כ [כל כך] חלק אלוה למקום נמוך מאד להתלבש תוך נפש החיונית אשר לזה יאות שתכלה אליו נפשו ורוחו

And the soul, "a part of G-d," descended from so high a place to a very low place, to be clothed within the vital soul; in view of which it is fitting that his soul and spirit should pine away for Him.

אזי יגיע לבחינת ואהבת את ה' אלקיך שהוא פועל עומד שתרצה שיהיה הויה אלהיך וגם פועל יוצא שתעשה האהבה למעלה כמ"ש אהבתי אתכם אמר ה'

Then he will reach the level of "You shall love Havayah your G-d," which is an intransitive verb (po'el omed), that you will want Havayah to be your G-d, and also a transitive verb (po'el yotze), that you will make the love above, as it is written, "I have loved you," says Havayah.

והיינו שתתלהב נפשו באהבה עזה כרשפי אש שלהבת להבטל וליכלל באורו ע"י האהבה הבאה מלמעלה כמ"ש הגידה לי שאהבה נפשי ומזה יעלה ויגיע לבחי' בכל מאדך מאד בלי גבול ותכלית אהבה שלמעלה מהדעת

That is: that his soul will blaze with a powerful love, like "flashes of fire, a flame," to be nullified and included in His light, through the love that comes from above, as it is written, "Tell me, you whom my soul loves." And from this he will rise and reach the level of "with all your might (me'odecha)": me'od (very much), without limit or end, a love that is above Daas (knowledge).

וזהו שאמר מגלה עמוקות מני חושך ויוציא לאור צלמות פי' שע"י שמגלה בלבו עמוקות מני חושך בחינת הוי' אלקינו מבחי' ישת חשך סתרו ממילא נתהפך חשוכא לנהורא ויוציא לאור צלמות בחינת הרע שבנפשו שנהפך לטוב.

And this is what is said: "He reveals deep things out of darkness, and brings the shadow of death out to light." That is: by revealing in his heart "deep things out of darkness," the level of "Havayah our G-d," from the level of "He made darkness His hiding place," darkness is of itself turned into light, "and He brings the shadow of death out to light": the aspect of the evil in his soul, which is turned to good.

6 והנה בדורות הראשונים שלא היה הרע גובר בהם כ"כ [כל כך] היה די להם לבטל הרע שלהם מכל וכל בקי"ש [בקריאת שמע] לבדו לא כן עתה בעקבות משיחא שהרע מתגבר מאד ובלתי אפשר לבטלו

Now, in the early generations, in whom evil did not prevail so much, the Shema alone was enough for them to nullify their evil completely. Not so now, in the footsteps of Mashiach (ikvesa diMeshicha), when evil grows very strong, and it is impossible to nullify it

מכל וכל בקי"ש [בקריאת שמע] לבדה לזאת תקנו שמונה עשרה ברכות וברוך הוא לשון השפעה והמשכה שאנו מבקשים שיומשך ויושפע בחי' אתה לנוכח הויה אלהינו שיהיה בנו בהתגלות לבנו וממילא יבוטל הרע מכל וכל כביטול החושך כו'

completely through the Shema alone. Therefore [the Sages] instituted the eighteen blessings. And baruch ("blessed") is a term for flow and drawing down: we ask that the level of "You" (Atah), in direct address, Havayah our G-d, be drawn down and flow, so that it be within us, revealed in our hearts; and then, of itself, the evil will be nullified completely, as darkness is nullified, etc.,

כנ"ל ובברכת סלח לנו אין פירושו מפני יראת העונש שיסלח לנו בשביל שלא יענוש אותנו ח"ו [חס ושלום] אך פירושו כמשל אדם המבקש מחבירו מחילה וסליחה שיתגלה רצונו אליו ע"י התעוררות רחמנותו.

as mentioned above. And in the blessing "Forgive us," the meaning is not out of fear of punishment, that He forgive us so that He not punish us, G-d forbid. Rather, its meaning is like the analogy of a person who asks his fellow for pardon and forgiveness: that his will toward him be revealed through the arousal of his compassion.

כן אנחנו מבקשים התגלות רצונו ע"י י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] ונקרא בלשון י"ג נהרא אפרסמונא דכ"א המבררים ומלבנים עונותיהם של ישראל ולא יהיו מסכים מבדילין בהתגלות רצונו ית'.

So we ask for the revelation of His will through the Thirteen Attributes of Mercy, which are called "thirteen rivers of pure balsam," which purify and whiten the sins of Israel, so that there will be no separating screens in the revelation of His will, may He be blessed.

7 והנה ימי אלול מיוחדים להתעוררות י"ג מדות הרחמים וביום הכפורים הוא התגלות הרצון כמו בעת שחטאו ישראל בעגל נתבשר להם סליחה ביום הכפורים כי אז הוא התגלות הרצון

Now, the days of Elul are set apart for the arousal of the Thirteen Attributes of Mercy, and on Yom Kippur there is the revelation of the Will; as when Israel sinned with the Calf, forgiveness was announced to them on Yom Kippur, for then is the revelation of the Will.

והנה בחי' אהבה רבה הנ"ל בחינת ככל מאדך היא ביתר שאת ועוז הגבה למעלה מאהבת הנשמה טרם בואה לעוה"ז

Now, the level of the great love (ahavah rabbah) mentioned above, the level of "with all your might," is of greater eminence and power, far higher than the love of the soul before it came into this world.

והיא באה דוקא על ידי התבררות נפש החיונית וביטול הרע שבה כמ"ש מגלה עמוקות מני חושך וכיתרון האור מן החושך דוקא

And it comes specifically through the refinement of the vital soul and the nullification of the evil within it, as it is written, "He reveals deep things out of darkness," and like "the advantage of light from darkness," specifically,

וכמו שכתוב במ"א וזהו תכלית ירידת הנשמה בעולם הזה לברר וללכך הרע שבנפש הבהמית בכדי שתגיע לאהבה רבה זו.

as is explained elsewhere. And this is the purpose of the soul's descent into this world: to refine and whiten the evil in the animal soul, so that it will attain this great love.

8 וביאור הדבר בהיות ששרש נפש החיונית היא מדרגה גבוהה מאד כמ"ש ואלה המלכים כו' בארץ אדום לפני מלך מלך לבנ"י [לבני ישראל] רק שנפלה בשבירת הכלים בהסתרים וצמצוצים רבים שמכסה ומסתיר יחוד אור א"ס ב"ה

The explanation of this: since the root of the vital soul is a very high level, as it is written, "And these are the kings," etc., "in the land of Edom, before any king reigned over the children of Israel," only it fell, in the breaking of the vessels, into many concealments and contractions (tzimtzumim), which cover and hide the unity of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He,

ולכן כאשר נתברר ונפרד בחינת הרע שבה ע"י נפש האלהית ממילא תגיע לאהבה רבה הנ"ל ביתר שאת

therefore, when the aspect of the evil in it is refined and separated out through the G-dly soul, it will of itself reach the great love mentioned above, with greater eminence,

כמו קודם ירידתה וזהו והיה הבן הבכור לשניאה שדוקא מנפש הבהמית שהיא שנואה והיה הבן הבכור לפני מלך מלך.

as before its descent. And this is [the meaning of] "and the firstborn son is the hated one's": that specifically from the animal soul, which is "hated," there comes to be "the firstborn son," "before any king reigned."

והנה לשניאה כתיב ביו"ד לשון דבר אחר והיינו הר סיני שירדה שנאה לעכומ"ז [לעבודת כוכבים ומזלות] למאוס הרע בתכלית על ידי התגלות הרצון ואהבה שלמעלה מהדעת:

Now, lasniah ("the hated one's") is written with a yud, an expression that points to something else. And this is Mount Sinai, from which hatred descended to the worshippers of stars and constellations: to despise evil utterly, through the revelation of the Will and the love that is above Daas (knowledge).

ולא אבה הוי' אלהיך לשמוע אל בלעם ויהפוך...

“But Havayah your G-d was not willing to listen to Bilam”

1 ולא אבה הוי' אלהיך לשמוע אל בלעם ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כו'.

“But Havayah your G-d was not willing to listen to Bilam, and Havayah your G-d turned the curse into a blessing for you,” etc.

להבין מהו הפלא הגדול ועצום מה שלא אבה לשמוע בקול איש בליעל כבלעם הרשע וגם מהו ויהפוך ה' את הקללה לברכה מאחר שלא שמע אל בלעם כלל.

[We need] to understand: what is the great and tremendous wonder in His not being willing to listen to the voice of a base man such as the wicked Bilam? And also, what is [the meaning of] “Havayah turned the curse into a blessing,” since He did not listen to Bilam at all?

הענין הוא שיש מקטרגים שמקטרגים על ישראל שלכך נוטלין שופר בר"ה [בראש השנה] לערבב הקטגור והוא שמחפש אחר עוונות בני ישראל ומדקדק אחריהם ללמד עליהם חובה

The matter is that there are accusers who accuse Israel, which is why the shofar is taken up on Rosh HaShanah, to confound the accuser; and he is the one who searches out the sins of the Children of Israel and scrutinizes them, to argue for their guilt.

וזהו נקי' בחי' בלעם שכך היה דרכו של בלעם ג"כ שהיה מחפש ג"כ למצוא מקום עון לישראל ראש הפעור הנשקפה ע"פ הישימון וישת אל המדבר פניו מקומות שהיו עתידים שם ישראל לחטוא כו'

And this is called the level of Bilam, for such was also Bilam's way: he too searched to find a place of sin for Israel, “the top of Peor, which looks out over the wasteland,” and “he set his face toward the wilderness,” places where Israel were destined to sin, etc.

וזהו השבח ששיבח הכתוב כי אע"פ [אף על פי] שבא בטענה אעפ"כ [אף על פי כן] ולא אבה הוי' אלהיך לשמוע ופ"י שלא אבה לשמוע אל דבריו כלל

And this is the praise that the verse offers: that although he came with a claim, nevertheless "Havayah your G-d was not willing to listen." And the meaning is that He was not willing to listen to his words at all;

ולא שיש להשיב על דבריו תשובה נצחת מטעם ודעת המושג ומובן רק שאין מקבלין ושומעין את דבריו כלל בלי טעם ודעת.

not that there is a conclusive answer to give in reply to his words, from reason and knowledge that can be grasped and understood, but only that his words are not received or listened to at all, without reason and knowledge.

2 וכ"כ [וכמו כן] למה ביאר הכתוב ולא אבה הוי' אלהיך כי הוי' הוא אלהיך ממש שבכל נפש מישראל יש בחי' והארה משם הוי' וכמ"ש

And so too, [this is] why the verse spelled out, "But Havayah your G-d was not willing": because Havayah is truly your G-d. For in every soul of Israel there is an aspect and a radiance of the Name Havayah, and as it is written,

כי חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו שהם חלק והארה משם הוי' ממש [ועמ"ש מזה בד"ה ראה אנכי].

"For Havayah's portion is His people; Jacob is the lot of His inheritance": that they are a portion and a radiance of the very Name Havayah. [And see what is written about this in the discourse beginning "See, I set before you."]

3 וביאור ענין זה הוא כי הנה בכל נפש מישראל יש בחי' אהבה הטבעית המיוסדת ומוטבעת בטבע נפשו האלהית

And the explanation of this matter is that in every soul of Israel there is the level of the natural love, founded and implanted in the nature of his G-dly soul:

שלא להיות נפרד מיחודו ואחדותו ית' ואין אדם עובר עבירה אא"כ [אלא אם כן] נכנס בו רוח שטות המטעה אותו לומר שאף על פי כן עודנו ביהדותו כו'

not to be separated from His unity and oneness, may He be blessed. And a person does not commit a sin unless a spirit of folly enters him, which misleads him into saying that even so he is still within his Judaism, etc.

אבל ליפרד מיחודו ית' הרי אפי' [אפילו] קל שבקלים מוסר נפשו על ק"ה [קידוש השם] כו' מחמת טבע נפשו נר ה' נשמת אדם כנר הדולק שהשלהבת עולה מאליה כו'

But to be separated from His unity, may He be blessed: even the most unworthy of the unworthy gives up his life for the sanctification of G-d's Name, etc., because of the nature of his soul, "The lamp of Havayah is the soul of man," like a burning lamp, whose flame rises of itself, etc.,

כלי טעם ודעת אלא שהיא מסותרת ומכוסה בלבוש שק הוא הגוף הגשמי וממנו בא הרוח שטות כו' without reason and knowledge; except that it is hidden and covered by a garment of sackcloth, which is the physical body, and from it comes the spirit of folly, etc.

אבל כשמעורר את האהבה עד שתחפץ לצאת מלבושיה הרי הוא בא לידי יראת חטא שלא לעבור אפי' [אפילו] על דבר קל של ד"ס כי חמורים ד"ס יותר מד"ס [מדברי תורה] שלכן נקראו סופרים כי

But when he arouses the love, until it desires to go out of its garments, then he comes to the fear of sin: not to transgress even a light matter of the words of the Scribes (divrei sofrim), for the words of the Scribes are more stringent than the words of Torah; which is why they are called Sofrim, for

הנה יש בחי' סופר וספור ספר הוא בחי' תשב"כ [תורה שבכתב] וסופר הוא העושה את הספר היא בחי' תשבע"פ [תורה שבעל פה] א"ח [אשת חיל] עטרת בעלה כו'

there are the levels of sofer (scribe), sefer (book) and sippur (telling). The sefer is the level of the Written Torah, and the sofer is the one who makes the sefer, which is the level of the Oral Torah: "A woman of valor is the crown of her husband," etc.

[ועמ"ש מזה בד"ה ושאתם מים בששון וכד"ה שחורה אני ונאווה] ובחי' אהבה זו הוא בחי' קוצו של יו"ד של שם הוי'

[And see what is written about this in the discourse beginning "You shall draw water with joy" and in the discourse beginning "I am black, yet comely."] And this level of love is the level of the tip of the yud of the Name Havayah;

כי הקוץ שעל היו"ד פונה למעלה ורומז שהוא נמשך למעלה לא"ס ב"ה שהוא למעלה מגדר ההשגה ולית מחשבה תפיסא ביה וכולא קמ"י [קמיה] כלא חשיב כי אני ה' לא שניתי כו'

for the tip atop the yud points upward, and alludes to its being drawn upward, to the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, who is above the bounds of comprehension, and "no thought can grasp Him," and "all before Him is accounted as nothing"; "For I, Havayah, have not changed," etc.

וכך הוא ענין אהבה זו שהיא בלי טעם ודעת היא מצד השראת אור א"ס ב"ה ממש המלוכש בחכמה שמחיה את הנפש שהיא למעלה מגדר ההשגה כו'

And such is the matter of this love, which is without reason and knowledge: it stems from the indwelling of the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is clothed in the Chochmah (wisdom) that gives life to the soul, which is above the bounds of comprehension, etc.

ולכן היא כשלהבת העולה מאליה ומעצמה כו' רק לפי שהיא מסותרת צריך האדם לעוררה ובאתעדל"ת [ובאתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] להיות ג"כ ולא אבה לשמוע מבחי'

Therefore it is like a flame that rises of itself and on its own, etc.; but because it is hidden, a person must arouse it. And through an arousal from below (isarusa dilesata) there is an arousal from above (isarusa dile'eila), so that there is also "He was not willing to listen," from the level

שהיא למעלה מן הטעם והדעת [ועיין בשע"ק [בשערי קדושה] להרח"ו [להרבי חיים ויטאל] ח"ג [חלק ג'] שער א' כי קוצו של יו"ד כו' ע"ש וע"ש שער ב' ויחידה כו']:

that is above reason and knowledge. [And see Sha'arei Kedushah by Rabbi Chaim Vital, Part III, Gate 1: "for the tip of the yud," etc.; see there. And see there, Gate 2: "and Yechidah," etc.]

4 ב וביאור ענין היו"ד של שם הוי' איך הוא בנפש הנה היו"ד הוא בחי' חכמה כח מ"ה [מה] שהיא בחי' הצמצום שאינה אלא בחי' נקודה כו'

2. And the explanation of the matter of the yud of the Name Havayah, how it is in the soul: the yud is the level of Chochmah (wisdom), ko'ach mah (the potential of "what"), which is the level of the tzimtzum (contraction), for it is only the level of a point, etc.

והענין כי הנה נודע שלהיות התהוות בחי' חכמה שהיא ראשית גילוי ההשתלשלות מאור א"ס ב"ה

The matter is this. It is known that the coming into being of the level of Chochmah, which is the beginning of the revelation of the chain of descending worlds (hishtalshelus), from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He,

שהוא למעלה מעלה מבחי' וגדר ההשתלשלות הוא ע"י כמה צמצומים וירידת האור בהעלם אחר העלם עד שירדה ונמשכה הארה מועטת ומצומצמת

which is far, far above the level and bounds of the chain of descent, is through many contractions and the descent of the light in concealment after concealment, until there descended and was drawn forth a radiance that is slight and contracted

מאד כדמיון הארה היוצאת דרך שערות הראש שצומחין ויונקין מן המוחין שבראש דרך הגולגלתא החופפת על המוחין שמעלמת ומסתרת את המוחין עצמן שלא יהיו בגילוי

exceedingly, like the radiance that comes out through the hairs of the head, which grow and draw nourishment from the brain in the head through the skull that overarches the brain, which conceals and hides the brain itself so that it should not be revealed,

כדי שעי"ז תצמחנה השערות מעצם הגולגלתא החופף ומכסה על המוחין והארה ההיא היא מצומצמת מאד עד שאין לה ערך ויחוס עם הארת המוחין עצמן כמו שאין ערך ויחוס לשערות עם המוחין

so that, through this, the hairs may grow from the bone of the skull that overarches and covers the brain. And that radiance is exceedingly contracted, to the point that it has no comparison or relation to the radiance of the brain itself, just as the hairs have no comparison or relation to the brain;

שהרי אפילו אם מגלחין את השערות לא ירגיש כאב במוחין כלל כך ככל המשל הזה ויותר מזה לאין קץ הוא ענין התהוות החכמה מלמעלה מן החכמה מאור א"ס ב"ה

for even if the hairs are shaved off, no pain at all is felt in the brain. So, entirely like this analogy, and endlessly more so, is the matter of the coming into being of Chochmah from what is above Chochmah, from the Infinite Light, blessed be He,

שהוא רם ונשא כו' יותר מהתהוות המדות אהוי"ר [אהבה ויראה] מן החב"ד [החכמה בינה ודעת] שעצמיות החב"ד [החכמה בינה ודעת] הן מלוכשות במדות

which is high and exalted, etc., more so than [in] the coming into being of the emotive attributes (middos), love and awe, from Chochmah, Binah (understanding) and Daas (knowledge), for the very essence of Chochmah, Binah and Daas is clothed in the emotive attributes.

אבל התהוות החכמה מאור א"ס ב"ה אין עצמיות אור א"ס ב"ה מלוכש בה אלא הארה מועטת ומצומצמת מן ההעלם

But in the coming into being of Chochmah from the Infinite Light, blessed be He, the essence of the Infinite Light, blessed be He, is not clothed in it; only a slight and contracted radiance, from the concealment,

דהיינו לאחר ההעלם וההסתר עצמיות אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה וכמ"ש ישן חשך סתרו שמסתתר בבחי' חשך והעלם להיות גילוי הארה בבחי' חכמה ראשית גילוי ההשתלשלות וזהו ה' מלך גאות לבש כו'

that is, after the concealment and hiding of the essence of the Infinite Light, blessed be He. As it is written, "He made darkness His hiding place": He hides Himself in the level of darkness and concealment, so that there may be a revelation of the radiance in the level of Chochmah, the beginning of the revelation of the chain of descent. And this is [the meaning of] "Havayah reigns; He is clothed in majesty," etc.,

אף תכון תבל כו' שכדי להיות תכון תבל הוצרך להתלבש אור א"ס ב"ה בבחי' לבוש וכסוי שלא יאיר ויתגלה כמו שהוא אלא בבחי' צמצום כו'

"the world, too, is firmly established," etc.: in order that "the world be firmly established," the Infinite Light, blessed be He, had to clothe itself in the level of a garment and covering, so that it would not shine and be revealed as it is, but only in the level of tzimtzum, etc.

וז"ש [וזהו שכתוב] בראשית ברא אלקים כו' בראשית בגילוי בחי' ראשית הגילוי היא בחי' חכמה ברא אלקים במדת הצמצום וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] בתחלה עלה במחשבה לברא במדה"ד [במדת הדין] כו'

And this is [the meaning of] what is written, "In the beginning Elokim created," etc.: "Bereshis," with the revelation of the level of the beginning of revelation, which is the level of Chochmah; "Elokim created," with the attribute of tzimtzum. And as our Sages, of blessed memory, said, "At first it arose in [His] thought to create [it] with the attribute of judgment," etc.

כי היא הארה מצומצמת כדי להיות ראשית הגילוי בהשתלשלות העולמות כי החכמה ראשית גילוי ההשגה וההבנה באור א"ס ב"ה המתגלה בבחי' בינה

For it is a contracted radiance, so that it may be the beginning of revelation in the chain of descent of the worlds; for Chochmah is the beginning of the revelation of the comprehension and understanding of the Infinite Light, blessed be He, which is revealed in the level of Binah,

שהיא ה' עילאה בחי' התפשטות אורך ורוחב כו' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע כו' אלא שבחכמה
ההשגה ההיא בבחי' העלם שאינה מאירה ומתגלה

which is the upper hei, the level of expansion, in length and breadth, etc., of the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), etc. Except that in Chochmah that comprehension is in a state of concealment, for it does not shine and become revealed

אלא ככרך המבריק במוח שכלו של אדם עד"מ ובלתי צמצום אור א"ס ב"ה והתלבשותו בבחינת חכמה
לא היה יכול להיות התפשטות בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע שהיו העולמות בטלים במציאות
לגמרי והיו אין ואפס ממש

except like lightning that flashes in the mind of a person's intellect, by way of analogy. And without the tzimtzum of the Infinite Light, blessed be He, and its being clothed in the level of Chochmah, there could not have been the expansion of the level of the light that fills all worlds and the light that encompasses all worlds; for the worlds would have been utterly nullified out of existence, and would have been truly nothing and naught.

כי גם עכשיו אחר שנבראו העולמות הרי קמ"י [קמיה] כולא כלא אלא שהוא כלא בכ"ף הדמיון ולא לא
ממש ואף גם זאת אינו אלא קמ"י [קמיה] ולא לגבי הנבראים.

For even now, after the worlds have been created, “before Him all is as nothing”; but it is “as nothing” (kelo), with the kaf of comparison, and not actually “nothing” (lo); and even this is only before Him, and not in relation to the created beings.

אבל אם היה אור א"ס ב"ה מתגלה כמו שהוא היו בטלים ממש והיו אין ולא ממש

But if the Infinite Light, blessed be He, were revealed as it is, they would be truly nullified, and would be nothing (ayin) and actually “nothing” (lo).

ולכן אמרו"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בשעה שקטרגו המלאכים ואמרו מה אנוש כו' הושיט אצבעו
הקטנה ב יניהן ושרפן פי' שהושיט והמשיך גילוי עצמותו ית' יותר מכדי מדה ושיעור המצומצם
בהשגת המלאכים מעט מזעיר בחי' אצבעו הקטנה

Therefore our Sages, of blessed memory, said that when the angels accused and said, “What is man,” etc., “He stretched out His little finger among them and burned them.” The meaning is that He extended and drew forth a revelation of His essence, may He be blessed, beyond the contracted measure and limit of the angels' comprehension: a tiny bit, the level of “His little finger”

(וע' בפרדס בתחלתו בשם ספר יצירה עשר ספירות בלי מה מספר עשר אצבעות כו' ובזח"ב [ובזהר חלק ב'])
ר"פ יתרו)

(And see Pardes at its beginning, citing Sefer Yetzirah: "Ten Sefiros without 'what' (beli mah), the number of the ten fingers," etc.; and Zohar, Part II, at the beginning of Parshas Yisro.)

ואזי ושרפן שנשרפו ונתבטלו במציאות לגמרי והיו כלא היו רק הצמצום הוא הגורם התהוות העולמות.

And then "and burned them": they were burned and utterly nullified out of existence, and were as though they had never been. It is only the tzimtzum that brings about the coming into being of the worlds.

והנה תחלת בריאת העולמות היה מפני כי חפץ חסד הוא אך מה שכטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית מחדש בבחי' יש מבחי' חכמה וצמצום בכל יום

Now, the beginning of the creation of the worlds was because "He desires kindness." But [the fact] that "in His goodness He renews each day, continually, the work of Creation," renewing [it] as existence (yesh) from the level of Chochmah and tzimtzum each day,

כי בכל יום מתחדשת הארה אחרת [וגם בכל שעה מתחדש צירוף שם הוי' כו'] באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] תליא מילתא וצ"ל צמצום והעלם זה גם באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] והוא להיות בחי' בטל רצונך כו'

since each day a different radiance is renewed [and also each hour a combination of the Name Havayah is renewed, etc.], depends on the arousal from below (isarusa dilesata). And this tzimtzum and concealment must also be in the arousal from below: namely, to be the level of "Nullify your will," etc.;

דהיינו לצמצם ולכבוש את כל רצונותיו אשר לא לה' המה הן במחשבה רבות מחשבות בלב איש that is, to contract and subdue all his desires that are not for G-d: whether in thought, "Many are the thoughts in a man's heart,

ועצת ה' היא תקום והן בדבור שלא להיו' [להיות] דבורו ורוח פיו כרצונו והן במעש' עוצם עיניו מראות ברע ולא תתורו אחרי לבבכם כו'

but the counsel of Havayah, it shall stand"; or in speech, that his speech and the breath of his mouth not be as he wishes; or in action, "he shuts his eyes from seeing evil," and "you shall not stray after your heart," etc.;

בין באיסור בין בהיתר כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] קדש א"ע [את עצמו] במותר לך והוא בכל שיעור קומה של אדם להשליך נפשו ורצונו מנגד כו'

whether in what is forbidden or in what is permitted, as our Sages, of blessed memory, said, "Sanctify yourself in what is permitted to you." And this is in the entire stature of a person: to cast aside his soul and his will, etc.

וביטול זה הוא בבחי' חכמה כי בחכמה אתברירו לברר הטוב מהרע ולבטל רצון הרע מפני הטוב בכח החכמה שבנפש

And this self-nullification (bittul) is in the level of Chochmah, for "through Chochmah they were refined": to sift the good from the evil and to nullify the will for evil before the good, by the power of the Chochmah in the soul.

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] קדש א"ע [את עצמו] כו' כי קדש הוא בחכמה כמו קדש לי כל בכור כו'.

Therefore our Sages, of blessed memory, said, "Sanctify yourself," etc.; for kodesh (holiness) is in Chochmah, as in "Sanctify to Me every firstborn," etc.

5 וע"י בחי' ביטול זה שבאתעדל"ת [שבאתערותא דלתתא] שמבטל ומסלק א"ע [את עצמו] ורצונו ליבטל אליו ית' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] להיות ביטול וסילוק עצמיות אור א"ס ב"ה שלא יאיר ויתגלה

And through this level of self-nullification (bittul) in the arousal from below (isarusa dilesata), in which he nullifies and removes himself and his will so as to be nullified to Him, may He be blessed, there is an arousal from above (isarusa dile'eila): that there be a nullification and withdrawal of the essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, so that it does not shine and become revealed

אלא בבחי' צמצום בהעלם אחר העלם בבחינת ישת חשך סתרו חשך ולא אור ויהי' [ויהיה] גילוי בחי' יו"ד שהיא חכמה כו' ע"י בחי' יו"ד חכמה שבנפש:

except in the level of tzimtzum (contraction), in concealment after concealment, in the mode of "He made darkness His hiding place," darkness and not light. And there will be a revelation of the level of the yud, which is Chochmah (wisdom), etc., through the level of the yud, the Chochmah, that is in the soul.

6 ג וענין ההי של שם הוי' שבנפש הוא כי הנה ה' ראשונה היא בחי' בינה עילאה בחי' התפשטות ההי באורך ורוחב ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע מן צמצום הנקודה כו'

3. And the matter of the hei of the Name Havayah in the soul is this: the first hei is the level of supernal Binah (understanding), the level of the expansion of the hei, in length and breadth, of the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), from the tzimtzum (contraction) of the point, etc.

ובנפש הוא התפשטות והתרחבות ההשגה מן ברק המבריק במוח שהיא בחי' נקודה כו' להיות מרחיב דעתו ובינתו בגדולת א"ס ב"ה איך שהוא ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע בהארה אחת מצומצמת כו'.

And in the soul it is the expansion and broadening of comprehension from the lightning that flashes in the brain, which is the level of a point, etc.: that he broaden his knowledge and understanding in the greatness of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, how He fills all worlds and encompasses all worlds with one contracted radiance, etc.

7 ועי"ז יהיה ג"כ ההתפשטות וההתגלות בלב והתלהבות והתלהטות רשפי אש האהבה וכן שמחת הנפש בה' עושה הוא ע"י התרחבות

And through this there will also be the expansion and revelation in the heart, and the flaming and blazing of the fiery flashes of love; and likewise the soul's joy in G-d, its Maker, comes through the broadening

ההתכוננות בלב אם הבנים שמחה ואתעדל"ת [ואתערותא דלתתא] לגילוי בחי' ה' זו היא בחי' תשובה עילאה ממטה למעלה [וזהו תשובה תשוב ה'] ויצעקו אל ה' בצר להם

of contemplation in the heart: "a joyful mother of children." And the arousal from below (isarusa dilesata) for the revelation of this level of hei is the level of the higher teshuvah (return), from below upward [and this is "teshuvah": tashuv hei, "the hei shall return"]: "and they cried out to Havayah in their distress,"

כי הירידה מאור פניו ית' הוא בבחי' צר בבחי' הארה מועטת ומצומצמת וכפרט אם ישים אשם נפשו מכל מעשיו דבוריו ומחשבותיו אשר לא לה'

for the descent from the light of His countenance, may He be blessed, is in the level of "distress" (tzar, narrowness), in the level of a slight and contracted radiance; and especially if he holds his soul guilty for all his deeds, words and thoughts which are not for G-d,

המה אשר בהבל בא ובחשך ילך ואי לזאת ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף לדבקה בו ית' ממש ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח כו'.

he who “came in vanity and goes in darkness.” And therefore “he sets his heart toward Him; his spirit and his soul he gathers to Him,” to cleave to Him, may He be blessed, truly; and “spirit brings spirit and draws spirit,” etc.

8 ועדי' סובב הולך כל ענין התפלה להתבונן בירידת והשתלשלות אור א"ס ב"ה בהארה מועטת ומצומצמת בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע עד שיהללו את שם ה' כו' בחי' שם בלבד וישתבח שמך לעד כו'

In the same way, the whole matter of prayer revolves around this: to contemplate the descent of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, and its chain of descent (hishtalshelus), in a slight and contracted radiance, the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), until “they praise the Name of Havayah,” etc., the level of a name alone, and “May Your Name be praised forever,” etc.;

ככדי שעיי' יבא לקיום ואהבת בק"ש [בקריאת שמע] את הוי' אלהיך ממש להיות גילוי אור א"ס ב"ה ממש ואותה אנו מבקשים שיהי' [שיהיה] בבחי' גילוי ההתפשטות באורך ורוחב בלב ונפש

so that through this he will come to fulfill, in the Shema, “You shall love Havayah your G-d,” truly: that there be a revelation of the very Infinite Light, blessed be He. And this is what we ask for: that it be in the level of a revealed expansion, in length and breadth, in the heart and soul.

וזהו והחזירנו בתשובה שלימה לפניך פי' להיות המשכת פניך פנימיותך דהיינו בחי' אור א"ס ב"ה ממש וכמ"ש יאר ה' פניו כו'.

And this is [the meaning of] “Bring us back in complete teshuvah (return) before You (lefanecha)”: the meaning is that there be a drawing-down of “Your face” (panecha), Your inner dimension (pnimiyus), that is, the level of the very Infinite Light, blessed be He; as it is written, “May Havayah make His face shine,” etc.

9 וענין הוי"ה בנפש הוא להיות גילוי ההמשכה בתורה ומצות בקיום המעשה בפו"מ [בפועל ממש] כי התורה היא בחי' וי"ו קול קורא במדבר פנו דרך ה'

And the matter of the vav and the [final] hei in the soul is that there be a revelation of the drawing-down in Torah and mitzvos, in the fulfillment of the deed in actual practice. For the Torah is the level of the vav: “A voice calls in the wilderness: Clear the way of Havayah,”

להיות המשכת קול התורה קורא דרך ה' וגילוי אורו ית' אפי' [אפילו] בבחי' מדבר שהוא העוה"ז שיהי' [שיהיה] בו כן בקדש חזיתך המשכת קודש עליון [ועמ"ש בד"ה]

that there be a drawing-down of the voice of the Torah, calling “the way of Havayah,” and a revelation of His light, may He be blessed, even in the level of “wilderness,” which is this world: that in it there be “So have I beheld You in holiness,” a drawing-down of supernal holiness. [And see what is written in the discourse beginning

כי תשמע בקול פ' ראה] והמשכה זו היינו בה' תתאה היא בחי' המעשה והיה מעשה הצדקה מעשה דייקא וצדקה היא כללות המצות כי

“When you hearken to the voice,” Parshas Re’eh.] And this drawing-down is in the lower hei, which is the level of action: “And the deed of charity (tzedakah) shall be,” “deed” specifically. And charity is the general and collective expression (klalus) of the mitzvos; for

כמו שצדקה הוא להחיות רוח שפלים כו' כך כללות המצות הן להיות המשכת חיות ואור א"ס ב"ה למטה בעולם השפל הגשמי ונגלה כבוד ה' למטה כו'

just as charity is “to revive the spirit of the lowly,” etc., so the mitzvos, in their general and collective expression, are for drawing down life-force and the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, below, into the lowly physical world, “and the glory of Havayah shall be revealed” below, etc.

והוא בחי' ה' כי צדק מלאה ימינך שנק' צדק בלא ה' וכשמלאה ימינך התפשטות והמשכות החסד

And this is the level of the hei; for “Your right hand is full of tzedek (righteousness)”: it is called tzedek, without a hei; and when “Your right hand is full,” [that is,] the expansion and drawings-down of Chesed (kindness),

אזי הוא נק' בתוספת ה' צדקה (וע' בזהר פ' בחקתי דק"ג ע"ב ובפ"י הרמ"י [הרב משה זכות] שם ובאדר"י [ובאדרא זוטא] דרצ"א סע"ב [סוף עמוד ב] ודרצ"ב ע"א). והנה גילוי זה שבבחי' המעשה הוא ע"י בחי' הוי"ו שהוא ענין ההמשכה כו':

then, with the addition of a hei, it is called tzedakah. (And see the Zohar, Parshas Bechukosai, folio 113b, and the commentary of the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) there; and the Idra Zuta, folio 291, end of side b, and folio 292a.) Now, this revelation in the level of action comes through the level of the vav, which is the matter of drawing down, etc.

10 ד אך הנה כ"ז [כל זה] הוא ענין בחי הוי"ה שבנפש האלקית שיש לה בחי התלכשות בגוף ונפש הבהמית אבל יש בחי הוי' הנמשך מלמעלה וזהו כי אהבך ה' אלקיך.

4. However, all this is the matter of the level of Havayah in the G-dly soul, which is clothed in the body and the animal soul. But there is a level of Havayah that is drawn from above; and this is [the meaning of] "because Havayah your G-d loved you."

פי' אהבך לשון פועל יוצא שהוא הממשיך כך מדת האהבה הבאה מלמעלה שהיא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלפני אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ומשם ויהפוך ה' לך את הקללה לברכה שזדונות נעשו זכויות ממש.

The meaning: "loved you" (ahevcha) is a transitive form: that He is the one who draws into you the attribute of love that comes from above, which is the arousal from above (isarusa dile'eila) that precedes the arousal from below (isarusa dilesata). And from there [comes] "Havayah turned the curse into a blessing for you": that intentional sins become literally like merits.

11 וביאור ענין זה הוא כי הנה גדול כח בע"ת [בעלי תשובה] דמשכין ליה בחילא יתיר כו' והיינו ע"י בחי' ובכל מאדך למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת הן במס"נ [במסירות נפש] בפו"מ [בפועל ממש] כמעשה דר"א [דרכי אלעזר] ב"ד [בן דורדיא] כו'

And the explanation of this matter is that great is the power of baalei teshuvah (penitents), "who draw Him down with greater strength," etc. And this is through the level of "with all your might," beyond what his soul can bear: whether through self-sacrifice (mesirus nefesh) in actual fact, as in the episode of Rabbi Elazar ben Durdaya, etc.,

והן בבחי' ביטול אליו ית' וכלות הנפש בק"ש [בקריאת שמע] וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא וגוי' ובחי' ובכל מדך הוא המתגלה בבע"ת [בבעלי תשובה] יותר מבצדיקים שבצדיקים היא בחי' ובכל נפשך כו'

or in the level of self-nullification (bittul) to Him, may He be blessed, and the expiry of the soul in the Shema, as it is written, "To You, Havayah, I lift up my soul," etc. And the level of "with all your might" is what is revealed in baalei teshuvah more than in the most righteous of the righteous, which is the level of "with all your soul," etc.

והיינו לפי שיתרון האור הוא הבא מתוך החשך דוקא שע"י הזדונות שישים אשם נפשו איך שבהכל בא כו' ונגעה בו עד הנפש.

This is because the advantage of light is that which comes out of the darkness specifically: through the intentional sins, when he holds his soul guilty, how he "came in vanity," etc., and it touches him to the soul.

אי לזאת יצעק אל ה' בצר לו מאד ותהי' [ותהיה] הצעקה גדולה לאלקים למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת וזהו ענין י"ה עם שמי שס"ה כו'

Therefore he will cry out to Havayah in his very great distress, and the cry will be great unto G-d, beyond what his soul can bear. And this is the matter of "Yah with Shemi (My Name) is 365," etc.:

שהל"ת [שהלא תעשה] הן בשם י"ה למעלה מבחי' עשה שהן בשם ו"ה וכמ"ש בארץ לא זרועה שבחי' לא הוא הנזרע כו'

for the prohibitions are in the Name Yah, above the level of the positive [commandments], which are in the Name vav-hei; and as it is written, "in a land not (lo) sown," that the level of lo ("not") is what is sown, etc.,

כמ"ש במ"א כי לפי ששם י"ה הוא למעלה משם ו"ה א"א בכח הנפש להמשיך משם בבחי' המשכה שהוא בקיום מ"ע [מצות עשה] רק בשמירת הל"ת [הלא תעשה]

as is explained elsewhere. For since the Name Yah is above the Name vav-hei, it is impossible, by the power of the soul, to draw down from there in the mode of drawing-down, which is through fulfilling the positive commandments; only through keeping the prohibitions,

שהוא ענין עקירת הרצון מן ההיפך ועיקרה זו שמן ההיפוך תגדל מאד עד שיבא ויגיע לבחי' ובכל מאדך למעלה מכדי שתוכל הנפש שאת.

which is the matter of uprooting the will from the opposite; and this uprooting, from the opposite, will grow very great, until he comes and reaches the level of "with all your might," beyond what the soul can bear.

12 והנה ע"ז נאמר ממעמקים קראתיך הוי' כי יש יו"ד עמקים שהם כנגד עשר בחינות הנפש ז' מדות וג'

שכליים והעומק שלהן הוא השרש שבכל בחי' שנק' עומקא דחשוכא

Now, about this it is said, "From the depths I have called You, Havayah." For there are ten depths, which correspond to the ten levels of the soul, seven emotive attributes (middos) and three intellectual ones, and their depth is the root in each level, which is called "the depth of darkness" (umka dechashucha):

דהיינו בחי' החשך שעדיין לא בא לידי גילוי בנפש שאין בו בחי' התלבשות בגוף ונפש הבהמית הוא מהמדות עליונות הבאות מלמעלה שהן למעלה מכוחות המתגלות בנפש

that is, the level of the darkness that has not yet come into revelation in the soul, in which there is no aspect of being clothed in the body and the animal soul. It is from the supernal attributes that come from above, which are above the powers that are revealed in the soul.

רק ע"י בחי' ובכל מאדך מתגלה בחי' ממעמקים ומשם קראתיך הוי' להיות התחדשות בחי' הוי' בנפש ולהיות בנפש הוי' זו של בחי' ממעמקים

Only through the level of "with all your might" is the level of "from the depths" revealed; and from there, "I have called You, Havayah": that there be a renewal of the level of Havayah in the soul, and that there be in the soul this Havayah of the level of "from the depths,"

שעדיין לא היתה בגילוי הנפש וע"ז ויהפוך ה' את הקללה לברכה שמשם נמשך מחילת וסליחת העוונות וזרקתי עליכם מים טהורים כו' מחיתי כעב פשעך כו'

which was not yet revealed in the soul. And through this, "Havayah turned the curse into a blessing": for from there is drawn the forgiveness and pardon of sins, "And I will sprinkle pure water upon you," etc.; "I have wiped away your transgressions like a thick cloud," etc.

ולכן אומרים בעשיית [בעשרת ימי תשובה] מזמור זה ממעמקים שבכל יום ממשך עומק א' עד שביוהכ"פ [שביום הכפורים] לפני הוי' תטהרו לפני הוי' המתגלה בנפש שמשם נמשך להיות תטהרו:

Therefore, during the Ten Days of Teshuvah, we say this psalm, "From the depths"; for each day one draws down one depth, until on Yom Kippur: "Before Havayah you shall be purified," before the Havayah that is revealed in the soul, from which it is drawn down that "you shall be purified."

ביאור ולא אבה

An Explanation of “But He Did Not Want”

1 ביאור ולא אבה

An explanation of [the discourse] “But He did not want.”

2 להבין שרש הדברים הנה קוצו של יו”ד רומז לכתר שהוא אהבה מסותרת שבלב כל ישראל

To understand the root of the matters: now, the tip of the yud alludes to Keser (the Crown), which is the hidden love in the heart of every Jew.

והיינו מפני שהיא נלקחה ממקום גבוה מאד נעלה לכך הוא בכל ישראל שהוא ממל’ דא”ס שהוא בבחי’ עצמי [עצמיות] דא”ס ואינו בגדר ההשגה ולכך היא באה בלב כל ישראל אף מי שאינו יודע

That is, because it was taken from a very high, exalted place, it is therefore in every Jew; for it is from the Malchus (sovereignty) of the Infinite One (Ein Sof), which is in the level of the very essence of the Infinite One and is not within the bounds of comprehension. And therefore it comes into the heart of every Jew, even one who does not know how

להבין כ”כ [כל כך] בשכלו ובינתו ולכן קוצו של יו”ד הוא בחי’ רמז בלבד שרומז לא”ס בלבד ברמז בעלמא בלי שום תפיסא

to understand so much with his intellect and understanding. And therefore the tip of the yud is the level of a hint alone, which alludes to the Infinite One only by a mere hint, without any grasp;

כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל אלא ברעותא דלבא מקרב איש ולב עמוק ועיין מ”ש בד”ה וישב יעקב.

for “no thought can grasp Him at all,” but only through “the desire of the heart,” from “the inward part of a man, and a deep heart.” And see what is written in the discourse beginning “And Yaakov dwelt.”

3 והיו"ד הוא בחי' חכמה כי חכמה ראשית גילוי ההשגה וההבנה שבבחי' בינה והמשכת החכמה שבבחי' בינה נקי' נקודה בהיכלא אלא שהחכמה היא בבחי' ההעלם בבחי' ברק המבריק במוח והבינה היא ההשגה באורך וברוחב.

And the yud is the level of Chochmah (wisdom); for Chochmah is the first revelation of the comprehension and understanding that are in the level of Binah (understanding), and the drawing-forth of Chochmah into the level of Binah is called "a point in a palace." Only, Chochmah is in a state of concealment, the level of a lightning flash that flashes in the mind, while Binah is the comprehension in length and breadth.

4 והנה להיות גילוי אפי' [אפילו] בחי' חכמה עילאה השכל הנעלם מכל רעיון הגם שזה נאמר על הכתר מ"מ גם החכמה הוא בחי' השכל הנעלם מכל רעיון כמ"ש בד"ה לך לך כי

Now, for there to be a revelation even of the level of supernal Chochmah (wisdom), "the intellect hidden from all thought" — although this is said of Keser (the Crown), nevertheless Chochmah too is the level of "the intellect hidden from all thought," as is explained in the discourse beginning "Lech Lecha" (Go forth) — for

הנה מבריאה ולמטה הוא בחי' גילוי החכמה עד שבא לכלל גילוי בשכל והשגת הנבראים מלאכים ונשמות

from the World of Beriah (Creation) downward there is the level of the revelation of Chochmah, until it comes to be revealed in the intellect and comprehension of the created beings, angels and souls.

אבל באצילות ולמעלה מאצילות לא שייך שם חכמה כלל רק מ"מ הוא מקור לחכמה וזהו ענין חכים

But in the World of Atzilus (Emanation) and above Atzilus, Chochmah does not apply there at all, except that it is nevertheless a source of Chochmah. And this is the meaning of "wise,

ולא בחכמה ידיעא כמ"ש בד"ה פתח אליהו וכדי להיות בחינת גילוי חכמה זו הוא ע"י כמה בחי' צמצומים ואפילו כדי להיות בחינת חכמה סתימאה הוא ע"י צמצום

but not with a known wisdom," as is explained in the discourse beginning "Patach Eliyahu" (Elijah opened). And for there to be the revelation of this Chochmah, it is through several levels of contractions (tzimtzumim); and even for there to be the level of the hidden Chochmah (chochmah sti-ma'ah), it is through tzimtzum:

דהיינו שבחינת גבורה דע"י [דעתיק יומין] מתלבש בח"ס [בחכמה סתימאה] גבורה הוא בחי' צמצום וכדי שיהיה נמשך משם בחכמה דאצילות הוא ע"י צמצום עצום שנמשך ויורד דרך שערות ומזלות אבא יונק ממזל החי כו'

that is, the level of Gevurah (restraint) of Atik Yomin is encloded in the hidden Chochmah, and Gevurah is the level of tzimtzum. And for [the light] to be drawn from there into the Chochmah of Atzilus, it is through an immense contraction, in that it is drawn and descends through hairs and mazalos: "Abba is nourished from the eighth mazal," etc.

ומשל השערות הוא כי השערות יונקין מן המוחין שבראש ע"י שחופף על המוחין הגולגלתא המסתיר ומעלים את המוחין ודרך הגולגלתא צומחין השערות שהם הארה מן המוחין ואין להם ערך ויחוס עם המוחין

And the analogy of the hairs is this: the hairs are nourished from the brain (mochin) in the head by way of the skull (gulgaltā) covering over the brain, which hides and conceals the brain; and through the skull the hairs grow, which are a glimmer from the brain, and they have no comparison or relation to the brain,

רק הארה בעלמא כך להיות מלמעלה מהאצי' בחי' האצי' אין ערוך כלל משא"כ מחכמה להיות בינה ומבינה מדות הוא ענין דרך וסדר ההשתלשלות שיש להם יחוס זע"ז [זה עם זה / זה על זה]

only a mere glimmer. So too, for the level of Atzilus to come from above Atzilus, there is no comparison at all; whereas for Chochmah to become Binah (understanding), and for Binah [to become] the emotive attributes (middos), is a matter of the way and order of the chain of descending worlds (hishtalshelus), in which they have a relation to each other.

אבל מלמעלה מן האצי' להיות אצילות אינו רק דרך הארה כדמיון שערות הראש היוצא דרך הגולגלתא החופפת ומעלמת ומסתרת בחי' ישת חשך סתרו

But for Atzilus to come from above Atzilus is only by way of a glimmer, like the hairs of the head that emerge through the skull, which covers, conceals and hides: the level of "He made darkness His hiding place."

וזהו ה' מלך גאות לבש כמו לבוש המסתיר ומעלים להיות נמשך גאות בחי' השערות כו' כי גאות הם ת"י נימין כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] ובלק"ת [ובלקוטי תורה (להאריז"ל)].

And this is [the meaning of] “Havayah reigns; He is clothed in majesty (gei’us)”: like a garment that hides and conceals, so that gei’us, the level of the hairs, may be drawn down, etc. For gei’us is [in numerical value] the 410 strands, as is written in Pri Etz Chaim and in the Likkutei Torah of the Arizal.

5 והנה גילוי בחי' חכמה זו הוא בחי' צמצום ודין ל"ב אלקים דעובדא דבראשית הם בחי' ל"ב נתיבות חכמה שהחכמה מתחלקת לל"ב נתיבות והם בחי' צמצום והעלם להיות גילוי ההתפשטות ממלא וסובב

Now, the revelation of this level of Chochmah (wisdom) is the level of tzimtzum (contraction) and judgment: the thirty-two [mentions of the Name] Elokim in the work of creation are the level of the thirty-two paths of Chochmah, for Chochmah divides into thirty-two paths; and they are the level of contraction and concealment, so that there may be a revelation of the expansion of [the light that] fills and encompasses [all worlds] (memalei and sovev).

כי להיות ההתפשטות א"א בלי צמצום כי אפילו כשהושיט אצבעו הקטנה כו' וגם עכשיו כולא קמיה כלא חשיב

For the expansion is impossible without tzimtzum; for even when He extended His little finger, etc. And even now, “all before Him are considered as nothing,”

אלא שהוא כלא בכף הדמיון ואף גם זאת קמ"י [קמיה] דוקא ולא אצלנו אבל אם היה התפשטות עצמותו בלי צמצום והעלם היה לא ממש.

but it is “as nothing,” with the kaf of comparison; and even this is specifically “before Him,” and not in relation to us. But were there an expansion of His essence without contraction and concealment, it would be literally nothing.

6 ולהיות בחי' צמצום והעלם זה הוא ע"י אתערותא דלתתא בטל רצונך כו' כי יש ב' ביטולים הא' קוצו של יו"ד למעלה מן הדעת אינו רוצה בטבע ליפרד כו'

And for this level of contraction and concealment to come about, it is through an arousal from below: “Nullify your will,” etc. For there are two [kinds of] self-nullification (bittul). The first is [that of] the tip of the yud, above Daas (knowledge): one does not want, by nature, to be separated, etc.

והביטול הבי' בחכמה בטל רצונך בחכמה ודעת כי ענין בטל רצונך הוא לברר הטוב מן הרע בחי' בירורים ובחכמה אתברירו שע"י החכמה מברר משא"כ בקוצו של יו"ד

And the second self-nullification is in Chochmah (wisdom): "Nullify your will" with Chochmah and Daas. For the meaning of "Nullify your will" is to separate the good from the evil, the level of refinements (beirurim), and "through Chochmah they are refined," for it is through Chochmah that one refines; which is not so with the tip of the yud,

שהוא למעלה מן הדעת שם עדיין אין רע כלל ולא שייך שם בירור רק מעה"ד [מעץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] כו'

which is above Daas: there, there is as yet no evil at all, and refinement does not apply there; [it applies] only from the Tree of Knowledge of good and evil, etc.

וע"י ביטול זה שבאתערותא דלתתא שהוא סילוק עצמותו נעשה בחי' ביטול וסילוק מלמעלה להיות בחי' העלם והתלבשות האור ה' מלך גאות לבש ובחי' עתיק יומין שהוא כענין המעתיק הרים והמתנשא מימות עולם כדי שיהיה התהוות כו'

And through this self-nullification in the arousal from below, which is a withdrawal of one's own self, there is brought about from above a level of nullification and withdrawal, so that there is the level of concealment and the enclothing of the light — "Havayah reigns; He is clothed in majesty" — and the level of Atik Yomin, which is like the matter of "Who removes (ha-ma'tik) mountains" and "Who is exalted from the days of old," so that there may be a coming-into-being, etc.

[ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה שלהיות המשכת הרצון מא"ס ב"ה זהו הנק' ביטול וסילוק עצמותו כביכול שמצד עצמו הרי אם צדקת מה תתן לו כו']

(And see what is written in the discourse beginning "Go forth and see," that for there to be a drawing-down of the will from the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, this is what is called the nullification and withdrawal of His essence, as it were; for from His own standpoint, "If you are righteous, what do you give Him?" etc.

ולכן יי"ל [יש לומר] שע"י הביטול רצון בנפש שבבחי קש"י [קוצו של יו"ד] ממשיכים להיות המשכת הכתר ורצון עליון והיינו ע"י בחי עתיק יומין כ"ו וע"י הביטול רצון שבחכמה ממשיכים להיות גאות לבש שיומשכו בחי השערות.

Therefore it can be said that through the nullification of will in the soul that is at the level of the tip of the yud, one draws down the drawing-forth of Keser (the Crown) and the supernal will, that is, through the level of Atik Yomin, etc.; and through the nullification of will that is in Chochmah, one draws down "He is clothed in majesty," so that the level of the hairs may be drawn down.

7 ועמשי"ש [ועיין מה שכתוב שם] בענין ביטול שבבחי נעשה ושבבחי נשמע וזהו כענין קש"י [קוצו של יו"ד] ויו"ד כו'. והה' הוא ענין ההתפשטות באורך ורוחב ממלא וסובב הוא בחי בינה תשובה עילאה

And see what is written there on the self-nullification of the level of "we will do" and of the level of "we will hear"; and this is like the matter of the tip of the yud and the yud, etc.) And the hei is the matter of the expansion in length and breadth, [the light that] fills and encompasses [all worlds] (memalei and sovev): it is the level of Binah (understanding), the higher teshuvah (return),

שהוא בחי התפשטות שכלב שמבחי ברק גילוי החכמה שהוא בחינת צמצום ונעשה אח"כ התלהבות והתלהטות הלב כו'

which is the level of the expansion in the heart: from the level of the lightning flash of the revelation of Chochmah (wisdom), which is the level of contraction, there afterwards comes about the fervor and blaze of the heart, etc.,

ושמחה שהיא ג, כ התפשטות כלב אם הבנים שמחה וע"י תשובה מלמטה למעלה נעשה למעלה ג"כ התפשטות הגילוי באורך ורוחב ממלא וסובב

and joy, which is also an expansion in the heart: "a joyful mother of children." And through teshuvah from below upward, there comes about above, too, an expansion of the revelation in length and breadth, [the light that] fills and encompasses [all worlds].

והיינו ע"י ויצעקו בצר להם שהכל מקום צר שאינה אלא הארה מועטת ואפילו ג"ע [גן עדן] ועוה"ב [ועולם הבא] אינו

That is, through "They cried out in their distress (batzar lahem)": that everything is a narrow (tzar) place, for it is only a scant glimmer; and even Gan Eden and the World to Come are nothing

אלא זיו ועיי"כ [ועל ידי כך] מי לי בשמים כו' והי"ו הוא המשכת תורה והה' הוא בחי' מעשה המצות שעיי' תורה נעשה המשכה במצות.

but a radiance; and through this, "Whom have I in heaven?" etc. And the vav is the drawing-down of Torah, and the [last] hei is the level of the performance of the mitzvos, for through the Torah a drawing-down comes about in the mitzvos.

8 והנה וי"ה הוא עיי' המשכה משא"כ י"ה אינו עיי' המשכה כי היו"ד עצמה מתגלה בה'

Now, vav-hei is through a drawing-down, whereas yud-hei is not through a drawing-down; for the yud itself is revealed in the hei.

ולכן אין שם וי"ו שהה' הוא גילוי בחי' ממלא וסובב שנעשה מבחי' נקודה חדא מבחי' הצמצום עצמו שבלא צמצום א"א להיות התפשטות כו' והצמצום הוא להיות ההתפשטות וכל בחי' א'

Therefore there is no vav there; for the hei is the revelation of the level of [the light that] fills and encompasses [all worlds] (memalei and sovev), which comes about from the level of a single point, from the level of the contraction itself — for without contraction there can be no expansion, etc., and the contraction is for the sake of the expansion — and it is all one level.

וכן באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] הכל ענין א' הוא אלא שכאשר מתבונן בגילוי ממלא וסובב דהיינו איך שבחי' נקודה חדא נעשה בחינת ההתפשטות ממלא וסובב הוא בחי' הה'

And likewise in the arousal from below, it is all one matter; only, when one contemplates the revelation of [the light that] fills and encompasses [all worlds], that is, how the level of a single point becomes the level of the expansion of [the light that] fills and encompasses [all worlds], this is the level of the hei;

אבל כשמתבונן על הצמצום דהיינו איך שכל ההתפשטות הוא רק מנקודה חדא הוא בחי' יו"ד

but when one contemplates the contraction, that is, how the entire expansion is only from a single point, this is the level of the yud.

והרי ה' ויו"ד הכל ענין א' שהיו"ד עצמו בא לכלל גילוי הה' [וזהו הבן בחכמה וחכם בבינה].

Thus the hei and the yud are all one matter, for the yud itself comes to be revealed as the hei. (And this is [the meaning of] "Understand with wisdom, and be wise with understanding.")

משא"כ ו"ה הוי"ו הוא המשכת הקול המחבר המדות אל ה' היא בחי' הדבור להיות בחי' אותיות ודיבורים וכמשל הדיבור

Whereas with vav-hei, the vav is the drawing-down of the voice that joins the emotive attributes (middos) to the hei, which is the level of speech, so that there are letters and words; as in the analogy of speech,

שהוא לפי המדות אם באהבה כו' והרי הדבור הוא ענין ומהות אחר שהוא צירוף אותיות

which follows the emotive attributes, whether with love, etc.; and yet speech is a different matter and essence, for it is a combination of letters,

אלא שנמשך בהם הוי"ו מן המדות להיות הדבור נמשך אחר המדות וכך הוא למעלה בחי' ה' עלמא דאתגליא כו' שנשתנה למהות אחר כו' [ועמ"ש בביאור ע"פ והיה מספר בניי [בני ישראל] בפ"י כיום ההוא יהיה]:

only that the vav from the emotive attributes is drawn into them, so that the speech follows the emotive attributes. And so it is above: the level of the hei, "the revealed world" (alma de'isgalya), etc., which has changed into a different essence, etc. (And see what is written in the explanation on the verse "And the number of the children of Israel shall be," on the meaning of "On that day [Havayah] shall be [One].")

9 ב אך הנה כל זה הוא הוי"ה שבנאצלים אבל כי אהבך הוי' אלקיך בפועל יוצא ממשיך להיות כך אהבה

2. However, all this is the Name Havayah within the emanated [levels]. But "For Havayah your G-d loves you" (ahevcha) [is read] as a transitive verb: He draws down love to be in you;

וגם אהבך אוהב אותך והא בהא תליא שנעשה מע"ס [מעשר ספירות] שבמאציל עצמו [ע"ס [עשר ספירות]

דא"ק [דאדם קדמון] ועיין ברבות

and also, ahevcha [means] He loves you; and the one depends on the other. [This] comes about from the ten Sefiros within the Emanator Himself (the ten Sefiros of Adam Kadmon. And see in the Midrash Rabbah

כי תשא ר"פ מ"ט בענין ואוהב את יעקב ובסדר וישב ר"פ פ"ו ובשה"ש [ובשיר השירים] רבה ס"פ שימני כחותם ובפסוק מים רבים וס"פ השבעתי אתכם מענין אהבתי אתכם.

on Ki Sisa, at the beginning of chapter 49, on the subject of "And I loved Yaakov"; and on the sidrah of Vayeshev, at the beginning of chapter 86; and in Shir HaShirim Rabbah, at the end of [the section on] "Set me as a seal," and on the verse "Many waters," and at the end of "I adjure you," on the subject of "I have loved you."

זח"ג [זהר חלק ג] (ס"ב ב' קכ"ח א') ואתחנן (רס"ז ב') ובתד"א [ובתנא דבי אליהו] (ח"א [חלק א'] פכ"ח ח"ב [חלק ב'] פי"ט) ועיין מ"ש בד"ה וירא ישראל כפ' בשלח בענין שיש ב' בחי' שמות הוי' וע' באד"ר [באדרא רבא] (דקל"ח ע"ב)

The Zohar, Part III (62b; 128a), [and] Va'eschanan (267b), and in Tanna DeBei Eliyahu (Part I, chapter 28; Part II, chapter 19). And see what is written in the discourse beginning "And Israel saw," in Parshas Beshalach, on the matter that there are two levels of the Name Havayah. And see in the Idra Rabba (folio 138b):

חז לז"א ולד לעתיקא ועד"ז יובן כאן] באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא ובאתעדל"ע [ובאתערותא דלעילא] אתערותא דלתתא ומשם ויהפוך את הקללה לברכה זדונות נעשו כזכיות.

"one for Z'eir Anpin and one for Atika"; and in the same way it is to be understood here.) Through an arousal from below, an arousal from above; and through an arousal from above, an arousal from below. And from there [comes] "He turned the curse into a blessing": willful sins become like merits.

וביאור ענין זה כי הנה להיות תשובה בשם י"ה הגם שנמשך כך מלמעלה למטה מ"מ האדם שהוא מקושר למטה האיך יכול לבא לזה

And the explanation of this matter: for there to be teshuvah (return) in the Name Yah — although it is drawn down thus from above to below — nevertheless, how can a person, who is bound below, come to this?

אך הוא ע"י בכל מאדך לצאת מן הכלי שלו הגם שלגבי בחינה שלמעלה ממנו גם אור אהבה זו הוא בבחינת כלי אך מ"מ למטה צ"ל בכל מאדך מאד שלך

But it is through "with all your might" (bechol me'odecha): to go out of one's own vessel. Although, relative to a level above it, even the light of this love is in the category of a vessel, nevertheless, below there must be "with all your might" — a "might" of your own.

והנה בכל מאדך מתגלה בבע"ת [בבעלי תשובה] דוקא ע"י הזדונות שהוא ע"י ההיפך וכענין בארץ לא זרועה שע"י לא הוא נזרע כו' והענין כי שמי עם י"ה שס"ה כו'.

Now, "with all your might" is revealed specifically in baalei teshuvah (penitents), through the willful sins, which is through the opposite; as in the matter of "in a land not sown," that through the "not" it is sown, etc. And the explanation is that "My Name" together with Yah is [in numerical value] 365, etc.

שהל"ת [שהלא תעשה] למעלה מן העשה לפי שע"י קיום הל"ת [הלא תעשה] שהוא עקירת הרצון מן ההפך ע"י הוא מגיע לבחי' בכל מאדך ובחי' מס"נ [מסירות נפש] הן בפו"מ [בפועל ממש] כמעשה

For the prohibitions are above the positive [commandments], because through keeping the prohibitions, which is the uprooting of the will from the opposite, through this one reaches the level of "with all your might" and the level of self-sacrifice (mesirus nefesh): whether in actual deed, as in the incident of

ר"א [רבי אלעזר] בן דרודי'א הן במס"נ [במסירות נפש] בתפלה ויצעקו אל ה' בצר להם על רחוקו מה' שעל יסוד זה מיוסד ענין התפלה לבא לקיום ואהבת בק"ש [בקריאת שמע]

Rabbi Elazar ben Durdaya, or in self-sacrifice in prayer, "They cried out to Havayah in their distress," over one's distance from G-d; for on this foundation the matter of prayer is founded: to come to the fulfillment of "And you shall love" in the recital of the Shema.

והנה על ידי בכל מאדך זדונות נעשו כזכויות שממעמקים קראתיך כו' עומקא דחשוכא בחי' גלגלתא דחפיא על מוחא

Now, through "with all your might," willful sins become like merits; for "Out of the depths I called You," etc.: "the depth of darkness," the level of the skull (gulgalta) that covers over the brain.

כי המוחין חב"ד [חכמה בינה ודעת] הם בג' חללי דגולגלתא ועליהם חופף הגולגלתא שמעלים ומסתיר שלא יהיה גילוי כ"א דרך שערות כו'

For the intellect (mochin), Chochmah, Binah and Daas, is in the three cavities of the skull, and over them the skull covers, concealing and hiding, so that there should be no revelation except through hairs, etc.

ועיי בכל מאדך דמשכין להי בחילא יתיר בא לבחיי ממעמקים ויש י' עומקים דהיינו כתר שבכל בחיי מי"ס [מיי ספירות]

And through “with all your might” — “who draw Him down with greater strength” — one comes to the level of “out of the depths.” And there are ten depths: that is, the Keser (Crown) in each level of the ten Sefiros.

והנה י"ס [י' ספירות] הנאצלים שכבר באו לידי גילוי דרך השערות שם היה אחיזה ויניקת הקליפות ועשתה את צפרניה דרך הצפרניים ומאחורי העור דנוק' [דנוקבא] בין גומא לגומא כו' דהיינו בבחי' הכלי ולא באורות עצמן

Now, in the ten emanated Sefiros, which have already come to revelation through the hairs, there the kelipos (husks) had a hold and drew nourishment — “and she shall do her nails” — through the nails, and from behind the skin of Nukva, between pore and pore, etc.; that is, in the vessel and not in the lights themselves.

אבל מ"מ האור הוא מלובש בכלים ששם אחיזה ויניקה ולכן א"א להיות מחיתי כעב פשעיך ובחי' רחיצה לרחוץ עוונות כו'

But nevertheless, the light is enclothed in the vessels, where there is a hold and drawing of nourishment; and therefore it is impossible for there to be “I have wiped away your transgressions like a thick cloud,” and the level of washing, to wash away sins, etc.

שהרחיצה היא מלמעלה מעלה מעומקא דחשוכא מי"ס [מיי ספירות] שבמאציל וממעמקים קראתיך הוא להמשיך בחיי גילוי הוי' מחדש מבחי' עומקא אשר עדיין לא בא האור הזה לידי גילוי ולא נתלבש בכלים

For the washing is from far, far above, from “the depth of darkness,” from the ten Sefiros within the Emanator. And “Out of the depths I called You” is to draw down a revelation of Havayah anew from the level of “depth,” where this light has not yet come to revelation and has not been enclothed in vessels.

והיינו על ידי בכל מאדך כד אתכפייא סט"א [סטרא אחרא] אסתלק יקרא דקב"ה [דקודשא בריך הוא] פי' אסתלק שנתרומם למעלה בבחי' ע"י המעתיק הרים והמתנשא מימות עולם

And this is through “with all your might”: “When the sitra achra (the other side) is subdued, the glory of the Holy One, blessed be He, ascends (istalek).” The meaning of “ascends” is that it is raised up on high, in the level of Atik Yomin, “Who removes mountains” and “Who is exalted from the days of old,”

דהיינו בבחינת העלם ומשם נמשך בחי' הוי' מחדש גילוי הוי' שלפני האצילות וזהו והחזירנו בתשובה שלימה לפניך. לפניך לפני הוי' שבאצילות ששם הוא בחי' תשובה שלימה כנ"ל.

that is, in a state of concealment. And from there the level of Havayah is drawn down anew: a revelation of the Havayah that is before Atzilus. And this is [the meaning of] “Bring us back in complete teshuvah before You”: “before You,” before the Havayah that is in Atzilus, where there is the level of complete teshuvah, as mentioned above.

10 והנה בהמשכת י' עומקים בכל עשיית [עשרת ימי תשובה] אזי ביוהכ"פ [ביום הכפורים] לפני הוי' תטהרו והוא בנעילה שסוף היום מכפר

Now, with the drawing-down of the ten depths during all the Ten Days of Teshuvah, then on Yom Kippur, “before Havayah you shall be purified”; and this is at Ne'ilah, for the end of the day atones,

כדאיתא בגמ' [בגמרא] שסמוך לשקיעת החמה ולכן איתא במשנה פב"ת [פרק בתרא] דכריתות מי שבא על ידו ספק עבירה ביוהכ"פ [ביום הכפורים] אפילו עם חשכה פטור שכל היום מכפר שמתכפר לו בסוף היום

as is stated in the Gemara, that [Ne'ilah is] close to sunset. And therefore it is stated in the Mishnah, in the last chapter of Kereisos: “One through whom a doubtful transgression came about on Yom Kippur, even at dusk, is exempt, for the whole day atones”; that is, he is atoned for at the end of the day,

שהוא העיקר שאז הוא זמן נעילה עילוי המל' בכתר עילוי שאין למעלה הימנו ונקר' [ונקרא / ונקראת / ונקראות] לפני הוי' ואז תטהרו שמשם נמשך טהרה ורחיצה וכל העוונות מתכפרים [ועמ"ש במ"א ע"פ הזח"ג [הזהר חלק ג] פ' אמור (דף ק' ע"ב)]

which is the main [time]; for then is the time of Ne'ilah, the elevation of Malchus (sovereignty) into Keser (the Crown), an elevation above which there is none, and [this] is called “before Havayah”; and then “you shall be purified,” for from there purity and washing are drawn down and all the sins are atoned. (And see what is written elsewhere on [the passage of] the Zohar, Part III, Parshas Emor (folio 100b),

בענין אתכפיא ואתהפכא שבבחי' אתכפיא נמשך ממוחין דאימא אך בשבת שהוא מוחין דאבא נמשך להיות אתהפכא חשוכא לנהורא כו'

on the matter of subjugation (iskafya) and transformation (is'hapcha): that the level of subjugation is drawn from the intellect (mochin) of Imma, but on Shabbos, which is the mochin of Abba, there is drawn down the transformation of darkness into light, etc.

ועמ"ש בפ' מטות בענין ושמא אביה את נדרה כו'. אך כ"ז [כל זה] הוא אתהפכא חשוכא דקליפת נוגה שממנה הנפש הבהמית שבאדם הכלולה מטו"ר [מטוב ורע].

And see what is written in Parshas Mattos on the matter of "And her father hears her vow," etc. But all this is the transformation of the darkness of kelipas nogah, from which [comes] the animal soul in man, which is composed of good and evil.

אבל התשובה בכל מאדך הוא שהזדונות שלמטה מטה מנוגה יהיו נעשים כזכיות זהו ענין ויהפוך את הקללה ממש לברכה וזהו ע"ש מ"ש במ"א ע"פ ויאבק איש עמו שהעלו אבק עד כסה"כ [כסא הכבוד].

But teshuvah (return) "with all your might" is that the willful sins that are far below nogah become like merits; this is the matter of "He turned the curse," literally, "into a blessing." And this is — see there — what is written elsewhere on the verse "And a man wrestled with him": that "they raised dust up to the Throne of Glory."

שגם בחי' אבק דאשתאר מן נורא שהוא המדרגה התחתונה שבקליפות נתכלל למעלה בכסה"כ [בכסא הכבוד] וזהו בחי' תשובה

That is, even the level of "dust that remains from fire," which is the lowest level among the kelipos (husks), was included above, in the Throne of Glory; and this is the level of teshuvah.

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] גדולה תשובה שמגיע עד כסא הכבוד מלי דאצילות שהיא הנקי ברכה ולשם מגיע התשובה

Therefore our Sages, of blessed memory, said, "Great is teshuvah, for it reaches up to the Throne of Glory": Malchus of Atzilus, which is what is called "blessing," and teshuvah reaches there;

דהיינו שמהקללה נהפך לברכה וז"ש [וזהו שכתוב] שהעלו לשון רבים כו' ע"ש וזהו שיוהכ"פ [שיום הכפורים] נקי שבת שבתון דאפילו לגבי שבת הוא בחי' שבתון

that is, from the curse it is turned into a blessing. And this is [the meaning of] what is said, "they raised," in the plural, etc.; see there. And this is why Yom Kippur is called "Shabbos Shabbason" (a Shabbos of complete rest), for even relative to Shabbos it is the level of Shabbason;

כי שבת הוא כמ"ש שבת להוי' שבששת ימי המעשה הוא בחי' שם אלקים ושבת הוא התגלות שם הוי' מוחין דאבא והחכמה תחיה שהיא בחי' יו"ד דשם הוי' וכי' ומזה נמשך שיוכל להיות אתהפכא חשוכא לנהורא

for Shabbos is, as it is written, "a Shabbos unto Havayah": for in the six days of work there is the level of the Name Elokim, and Shabbos is the revelation of the Name Havayah, the mochin of Abba — "and wisdom gives life" — which is the level of the yud of the Name Havayah, etc. And from this it follows that there can be the transformation of darkness into light.

אך מוחין דאבא הוא בחי' אצילות וא"כ הוא שם הוי' שבנאצלים ולכן נמשך מזה להיות אתהפכא חשוכא דק"נ [דקליפת נוגה] לנהורא.

But the mochin of Abba are the level of Atzilus, and if so, it is the Name Havayah within the emanated [levels]; therefore what is drawn from this is the transformation of the darkness of kelipas nogah into light.

אבל להיות ויהפוך את הקללה שלמטה מטה מק"נ [מקליפת נוגה] לברכה זהו בחי' לפני הוי' תטהרו דהיינו שם הוי' שבמאציל כנ"ל וזהו ענין יוהכ"פ [יום הכפורים] שנק' שבת שבתון כו'

But for there to be "He turned the curse" — which is far below kelipas nogah — "into a blessing," this is the level of "before Havayah you shall be purified," that is, the Name Havayah within the Emanator, as mentioned above. And this is the matter of Yom Kippur, which is called "Shabbos Shabbason," etc.

ועמ"ש במ"א ע"פ הוי' יחתו מריביו כו' ועי"ז ויתן עוז למלכו והיינו ג"כ כענין ויהפוך כו'. ועמ"ש מענין זה בד"ה ויושט המלך לאסתר]:

And see what is written elsewhere on the verse "Havayah, His adversaries shall be shattered," etc., and through this "He will give strength to His king"; and this too is like the matter of "He turned," etc. And see what is written on this subject in the discourse beginning "And the king extended to Esther.")

כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא...

“For the mountains shall depart and the hills shall totter,
but My kindness...”

1 כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא ימושו וברית שלומי לא תמוט אמר מרחמך ה'.

“For the mountains shall depart and the hills shall totter, but My kindness shall not depart from you, nor shall My covenant of peace totter, says the One who has compassion on you, Havayah.”

הנה הרים נקראו האבות (כן הוא ברבות בחקתי ס"פ ל"ו על פסוק זה דכי ההרים ימושו).

Now, the Patriarchs are called “mountains” (so it is in [Midrash] Rabbah, Bechukosai, at the end of chapter 36, on this verse, “For the mountains shall depart.”

ועוד נזכר פסוק זה ברבות פ' עקב גבי ד"א [דבר אחר] ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד. ובגמרא פרק לפני אידיהן דף י"ז ע"א) וכמ"ש שמעו הרים את ריב ה' והאיתנים מוסדי ארץ והוא עד"מ

This verse is also mentioned in [Midrash] Rabbah, Parshas Eikev, at “Another explanation: ‘And Havayah your G-d will keep for you the covenant and the kindness’”; and in the Gemara, chapter Lifnei Eideihen, folio 17a). And as it is written, “Hear, O mountains, the controversy of Havayah, and you mighty ones, foundations of the earth.” And this is by way of analogy:

כמו הר שיוצא מכדור הארץ שהוא שטח שווה וממנו משפע ועולה עד לשמים כמו ההרים הגבוהים אשר תחת כל השמים כך

like a mountain that rises out of the globe of the earth, which is a level surface, and from it slopes and rises up to the heavens, like “the high mountains that are under all the heavens.” So too,

הנה האבות הם בחיי הרים לכנס"י [לכנסת ישראל] שהוא בחיי הארץ הדום רגלי לנטלה ולנשאה עד רום המעלות. וע"ז נאמר מי יעלה בהר ה' כו'.

the Patriarchs are the level of "mountains" for Knesses Yisrael (the Congregation of Israel), which is the level of "the earth," "My footstool," to lift her up and carry her to the loftiest heights. And of this it is said, "Who shall ascend the mountain of Havayah?" etc.

2 והנה אין קורין אבות אלא לשלשה שהם אברהם יצחק ויעקב שהג' בחיי אלו הם המנשאים ומעלים את כנס"י [כנסת ישראל] שהם כללות כל נשמות ישראל להתכלל באור א"ס ב"ה ממש.

Now, "only three are called Patriarchs": Avraham, Yitzchak and Yaakov. For these three levels are what lift up and raise Knesses Yisrael, which is the general and collective expression (klalus) of all the souls of Israel, to be included in the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He.

וכמ"ש שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני שבחינת שמאל הוא בחינת רשפי אש האהבה היא המעלה
As it is written, "His left hand is under my head, and His right hand embraces me." The level of "left" is the level of the fiery flames of love; it is this that raises

את הראש ומוחין של כנ"י [כנסת ישראל] ובחי' ימינו תחבקני כמשל המחבק את חברו מגבו והיינו שמגביה ומעלה אפי' [אפילו] בחי' אחוריים וחיצוניות של נשמותיהם.

the head and the intellect (mochin) of Knesses Yisrael. And the level of "His right hand embraces me" is like the analogy of one who embraces his fellow from behind; that is, it lifts and raises even the level of the back (achorayim) and the outer dimension (chitzoniyus) of their souls.

והנה אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] (פ"ק [פרק קמא] דברכות ד"ד ע"ב) מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי מפני שיש בה מפתן של שונאי ישראל שנאמר נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל כו'

Now, our Sages, of blessed memory, said (Berachos, first chapter, folio 4b): "Why is there no nun in Ashrei? Because it contains the downfall of the enemies of Israel, as it is said, 'She has fallen, she shall no more rise, the maiden of Israel,'" etc.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] חזר דוד וסמכה ברוח הקדש שנאמר סומך ה' לכל הנופלים (עיי' זח"א [זוהר חלק א] בראשית דף ג' ע"א וזוהר הרקיע שם וזוהר פ' שמיני דף מ' ע"א)

"Even so, David went back and supported her by the holy spirit, as it is said, 'Havayah supports all who fall'" (see the Zohar, Part I, Bereshis, folio 3a, and the Zohar HaRakia there, and the Zohar, Parshas Shemini, folio 40a).

והענין דכתיב ותפול לפני רגליו שבזמן שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים כנס"י [כנסת ישראל] היא בבחי' נפילה (וע' בד"ה כי אהרבם לא ידענו גבי פורים).

The explanation is what is written, "And she fell before his feet": when the Holy Temple is not standing, Knesses Yisrael is at the level of falling (and see the discourse beginning "For Avraham did not know us," regarding Purim).

והנה להבין זה איך הוא למעלה בכנסת ישראל דלעילא אין די באר אך למטה בכללות נשמות ישראל בירידתה להתלבש בגוף האדם בנפש הבהמית יובן כי

Now, to understand how this is above, in the supernal Knesses Yisrael, it cannot be adequately explained [here]; but below, in the souls of Israel as a whole, in their descent to be clothed in the human body, in the animal soul, it can be understood. For

הנה במ"ת [במתן תורה] כתיב פנים בפנים דיבר הוי"ו כו' שהיה הקב"ה עם כנס"י [כנסת ישראל] בבחינת פנים בפנים.

at the Giving of the Torah it is written, "Face to face Havayah spoke," etc.; for the Holy One, blessed be He, was with Knesses Yisrael at the level of "face to face."

וכן היה כל זמן בהמ"ק [בית המקדש] (אך לא היה בבחי' דיבר הוי"ו). ופנים של הנפש דהיינו

And so it was throughout the time of the Holy Temple (though not at the level of "Havayah spoke"). And the "face" of the soul means:

כמו עד"מ בגשמיות שרואים בחוש שבפנים מתגלה ונראה כל החושים ראייה שמיעה כו' לפי שהוא גילוי עיקר חיותו של האדם.

just as, by way of analogy, in the physical, we see with our senses that in the face all the senses are revealed and seen, sight, hearing, etc., because it is the revelation of the main life-force of the person;

משא"כ באחוריים שלו אינה מתגלה כ"א חיות מועט כך עד"מ בנפש האדם מה שהוא עיקר חיותה ושם רצונה וחפצה האמיתי בטבעה נק' בחי' פנים משא"כ מה שאינו כ"כ [כל כך] חפץ ורצון הנפש

whereas in his back only a little life-force is revealed. So too, by way of analogy, in the human soul: that which is its main life-force, where its true will and desire lie by its nature, is called the level of "face"; whereas what is not so much the desire and will of the soul,

אלא על צד ההכרח או אגב גררא ובקרירות הרי זה נקי בחיי אחריים של הנפש שאין שם אלא חיות מועט.

but [is done] out of necessity, or incidentally, and with coldness, this is called the level of the “back” (achorayim) of the soul, where there is only a little life-force.

3 והנה בזמן בהמ”ק [בית המקדש] היה כללות נפשות ישראל בטבעם נמשכים לעבודת ה' לאהבה אותו ולדבקה בו מרצונם וחפצם האמיתי שזה עיקר וחיות הנפש

Now, in the time of the Holy Temple, the souls of Israel as a whole were drawn by their nature to the service of G-d, to love Him and to cleave to Him, out of their true will and desire, which is the essence and the life-force of the soul.

ושאר צרכי העוה”ז הגם שהיה ג”כ אכילה ושתייה ומו”מ [ומשא ומתן] מ”מ לא היה אצלם כ”א על צד ההכרח ודרך עראי ובקרירות שלא היה חיות הנפש בזה

And the other needs of this world, although there was also eating and drinking and business, nevertheless were for them only out of necessity, in a passing way and with coldness, so that the life-force of the soul was not in this

אלא דבר מועט משא”כ בזמן שאין בהמ”ק [בית המקדש] קיים הוא להיפך ממש כי טבע נפש האדם לימשך אחר צרכי הגוף ועניני עוה”ז ואפילו מה שעושה טוב

except in a small measure. Whereas when the Holy Temple is not standing, it is the very opposite: for the nature of a person’s soul is to be drawn after the needs of the body and the affairs of this world; and even when he does good

וסר מרע ומעורר את האהבה לה' לדבקה בו ובתורתו הוא מצד יגיעת הנפש שמייגע בעמל ויגיעה להתבונן בגדולת ה' ולהטות לבבו לעורר את האהבה ונקי לעשותה לאהבה כו'

and turns from evil, and arouses love for G-d, to cleave to Him and to His Torah, it comes from the toil of the soul: he wearies himself with labor and toil to contemplate the greatness of G-d and to incline his heart to arouse the love. This is called “to do it (la’asosah), to love,” etc.,

שהאהבה זו היא ע"י קדימת עשייה בלב ונקרא בחי' זו אחור בפנים וכו' כי פנו אלי עורף פי' אפילו מה שפנו אלי לפנימיות שלי הוא בבחי' עורף

for this love comes through a prior "doing" in the heart. This level is called "back to face," etc. "For they have turned to Me the back of the neck": that is, even what they have turned to Me, to My inner dimension (pnimiyus), is at the level of the "back of the neck" (oref),

שהוא בחי' חיצוניות ואחוריים שאין שם אלא חיות מועט (ועיין מזה בד"ה וארא אל אברהם כו')

which is the level of the outer dimension and the back, where there is only a little life-force (and see on this in the discourse beginning "And I appeared to Avraham," etc.).

והנה בחינה זו נקרא בחי' נפילה לגבי מהות הנפש שמצד טבעה לפי מקור חוצבה ראויה להיות בטבעה כשלהבת העולה מאליה לדבקה בו

Now, this level is called the level of "falling" relative to the essence of the soul, which by its nature, according to the source from which it was hewn, ought by its nature to be like a flame that rises of itself, to cleave to Him.

אלא כל זה הוא לפי שנפלה וירדה בסתר המדרגות תחת ממשלת הגוף ונפש הבהמית והיא אצלם במאסר ובגלות

But all this is because it has fallen and descended into the hidden recesses of the levels, under the dominion of the body and the animal soul, and it is with them in imprisonment and in exile

(וע' מזה בד"ה וידבר ה' אל משה במדבר סיני כו') והנה יש בזה ב' בחינות נופלים וכפופים כפופים הוא עד"מ כאדם שכופף ראשו וקומתו

(and see on this in the discourse beginning "And Havayah spoke to Moshe in the wilderness of Sinai," etc.). Now, there are two levels in this: "the fallen" and "the bowed down." "Bowed down" is, by way of analogy, like a person who bends his head and his stature,

אבל רגליו על עמדם עומדים כך יש שהראש ומוחין שלו כפופים למטה ונמכיכם אחר צרכי הגוף ועניני עולם הזה.

but his feet stand in their place. So too, there is one whose head and intellect are bowed downward and drawn after the needs of the body and the affairs of this world;

אבל בחינת הרגלים שבו דהיינו מדרגה אחרונה שבו שהוא ענין המעשה בסור מרע ועשה טוב

but the level of the feet in him, that is, the last level in him, which is the matter of action, in “turn from evil and do good”

בפוי"מ [בפועל ממש] עדיין עומדים על עמדם בשלימות להזהר בתכלית מן הרע עד קצה האחרון אפילו מה שאדם דש בעקביו כגון שקר וגסות הרוח כו'.

in actual deed, still stand in their place in completeness: to guard himself utterly from evil, to its very last extreme, even [in] what a person tramples with his heels, such as falsehood and haughtiness of spirit, etc.

4 וגם בועשה טוב בשמירת כל המצות בתכלית כל פרטיהן ודקדוקיהן ודקדוקי סופרים. אבל כשגם בחינה זו אינה בשלימות אפילו בדבר קל ודקדוק קל מדקדוקי סופרים הרי זה נקרא מן הנופלים שנפל מן רגליו לגמרי:

And also in “do good”: in observing all the mitzvos to the utmost, in all their details and fine points, and the fine points of the Scribes. But when this level too is not complete, even in a light matter, a light fine point of the fine points of the Scribes, this is called one of “the fallen,” for he has fallen from his feet entirely.

5 ב והנה עיני כל אליך ישכרו מצפים ומקוים לישעו שעדיין יש תוחלת ותקוה שיהי [שיהיה] החזרת פנים בפנים [עמ"ש בפ"י עיני כל בד"ה יחיינו ימומים].

2. Now, “The eyes of all look with hope to You”: they wait and hope for His salvation, for there is still expectation and hope that “face to face” will be restored [see what is written on the meaning of “The eyes of all” in the discourse beginning “He will revive us after two days.”

בגמרא נזכר פסוק זה (פ"ו דכתובות דס"ז ב') ובהזר בפ' ויגש (דרי"ח א') בשלח (דס"ב א') אחרי (נ"ח א') פינחס (רכ"ו א').

This verse is mentioned in the Gemara (Kesubos, chapter 6, folio 67b) and in the Zohar, Parshas Vayigash (folio 208a), Beshalach (folio 62a), Acharei (58a), Pinchas (226a)].

אך צריך לשית עצות בנפשו איך יומשך הארה זו בנפשו להיות פנימית הנפש אליו ית' ולא יהא מונע מבית ומבחוץ.

But one must “take counsel in his soul” how this illumination may be drawn into his soul, so that the inner dimension (pnimiyus) of the soul be [turned] to Him, may He be blessed, and that there be no hindrance from within or from without.

והעצה היעוצה לזה הוא כמאמר אשר קדשנו במצותיו. והענין כי הנה הוא יתברך קדוש ומובדל כו'.

The counsel offered for this is as the saying, “Who has sanctified us with His commandments.” The explanation: He, may He be blessed, is holy and separate, etc.

לאו דאית לך צדק ידיעא ולא מכל מדות אלין כלל אלא לאחזאה איך אתנהג עלמא לאחזאה דייקא שהוא רק כמו דמיון ומראה לעיני השגת המקבלים כדי לאתנהג עלמא

“Not that You have a known righteousness, nor any of these attributes at all, but to show how the world is conducted.” “To show,” precisely: it is only like an image and a vision to the eyes of the comprehension of the recipients, in order to conduct the world.

אבל הוא יתברך רם ונשא עד אין קץ ואינו בגדר מדות ואפי' [ואפילו] בחי' חכמה היא כעשייה גשמיית נחשבת

But He, may He be blessed, is high and exalted without end, and is not within the bounds of attributes; and even the level of Chochmah (wisdom) is considered like physical action,

וכמאמר אנת חכים ולא בחכמה ידיעא שאין ערוך אליו ית' ולית מחשבה תפיסא ביה כלל

as the saying goes, “You are wise, but not with a known wisdom”; for there is no comparison to Him, may He be blessed, and “no thought can grasp Him” at all.

כי הוא ית' למעלה מן החכמה והרצון ומה שמחיה את העולמות וכולם בחכמה עשית הוא רק מבחי' מלך בלבד ומלך הוא העולם.

For He, may He be blessed, is above wisdom and will; and that which gives life to the worlds, and “You have made them all with wisdom,” is only from the level of “King” alone, and “King” is [in relation to] the world.

אבל הוא ית' בכבודו ובעצמו הוא קדוש ומובדל למעלה מכל הבחינות ומדרגות עד אין קץ ואינו

But He, may He be blessed, in His glory and His essence, is holy and separate, above all the levels and grades without end; and He is not

כמו הנשמה המחיה את הגוף שעם היות שקודם ירידתה להתלבש בו היא מאד נעלה במקור חוצבה מ"מ בירידתה היא מתלבשת בתוך הגוף ומקושרת בו שמתפעלת ממקרי הגוף.

like the soul that gives life to the body: although before its descent to be clothed in it, it is very exalted in the source from which it was hewn, nevertheless in its descent it is clothed within the body and bound to it, so that it is affected by what happens to the body.

אבל מדת הקב"ה אינו כן כי אני הו"י לא שניתתי כתיב שכולם אין תופסים מקום אצלו כלל דוכלא קמיה כלא חשיב כו'

But the way of the Holy One, blessed be He, is not so; for it is written, "I, Havayah, have not changed," for they all take up no place at all before Him, as "all before Him is considered as nothing," etc.

וחיות ושפע שמשפיע לעולמות עליונים ותחתונים הוא בבחי' מלך בלבד ולאחזאה בלבד שעליו נאמר המשפילי לראות בשמים ובארץ שמצד עצמותו ומהותו ית' כתיב

And the life-force and flow that He bestows on the upper and lower worlds is at the level of "King" alone and "to show" alone, of which it is said, "Who lowers [Himself] to look upon the heavens and the earth." For from the perspective of His essence and being, may He be blessed, it is written,

כי כל בשמים ובארץ ששמים וארץ שוין לפניו שלא שייך לפניו ית' מעלה ומטה כלל

"For all in the heavens and on the earth": heaven and earth are equal before Him, for above and below have no relevance before Him, may He be blessed, at all;

אלא שהוא השמפילי בירידה גדולה וצמצום גדול שיתהווה בחי' שמים כו' ופ"י שמים שם מים

but He is the One "who lowers [Himself]," in a great descent and a great tzimtzum (contraction), so that the level of "heavens," etc., should come into being. And the meaning of shamayim (heavens) is sham mayim ("there is water"),

כי מים הוא ים החכמה כו' ולהיות התלבשות אור א"ס ב"ה בחכמה היא ירידה אצלו כי כולם בחכמה עשית שהיא נחשבת כעשייה גשמיות כו'.

for water is the sea of Chochmah, etc. And for the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to be clothed in Chochmah is a descent for Him, for "You have made them all with wisdom," which is considered like physical action, etc.

וירידה והשפלה זו הוא ע"י בחיי שמים תורה שבכתב וארץ היא בחיי תושבע"פ [תורה שבעל פה] שהם כללות כל התורה והמצוות (וכמ"ש מזה בד"ה כי עמך מקור חיים גבי חנוכה)

And this descent and lowering comes through the level of "heavens," the Written Torah, and "earth," which is the level of the Oral Torah; and these encompass all the Torah and the mitzvos (as is explained on this in the discourse beginning "For with You is the source of life," regarding Chanukah).

והיינו על ידי התורה והמצוות שהאדם עושה למטה ע"י אתערותא דלתתא אתערותא דלעילא וכמ"ש אשר יעשה אותם האדם.

That is, through the Torah and the mitzvos that a person does below: through an arousal from below [comes] an arousal from above. As it is written, "which a person shall do."

פ"י ע"ד מ"ש ועשיתם אתם כתיב שהאדם עושה אותן למצוות וחי בהם שממשיך בהם בחיי חיים מחיי החיים ב"ה.

The meaning is along the lines of what is said on "And you shall do them": it is written atem ("you"), that a person makes them into mitzvos; "and shall live in them," that he draws into them the level of life from the Life of all life, blessed be He.

וזהו ענין עושים רצונו של מקום שממשיכים בחיי רצונו יתברך שלמעלה מעלה מבחי מקום לבחי מקום להיות רצון העליון שורה ומתגלה גם בבחי מקום (ועמ"ש בפ' בשלח בד"ה ויאמר משה אכלוהו היום)

And this is the meaning of "doing the will of Makom (the Omnipresent)": that they draw the level of His will, may He be blessed, which is far above the level of "place" (makom), into the level of "place," so that the Supreme Will rests and is revealed in the level of "place" as well (and see what is written in Parshas Beshalach, in the discourse beginning "And Moshe said, 'Eat it today'").

ודרך כלל נחלקים לג' בחיי ימין ושמאל ואמצע שהם ג' בחיי תורה ועבודה וגמ"ח [וגמילות חסדים] שמזה נמשך להיות אלקי אברהם אלקי יצחק ואלהי יעקב.

In general they divide into three levels, right, left and center, which are the three levels of Torah, service and acts of kindness (gemilus chassadim); and from this it comes about that there is "the G-d (Elokei) of Avraham, the G-d of Yitzchak and the G-d of Yaakov."

פִּי אֱלֹקֵי לֶשׁוֹן צִמְצוּם וִירִידָה שִׁיּוּרָד וּמִשְׁפִּיל אֵ"ע [את עצמו] לִהְיוֹת בְּחַיִּי אֱלֻקוֹת שׁוֹרָה וּמִתְגַּלָּה בְּמִדַּת אֲבֵרָהּ וַיִּצְחַק כּו'.

The meaning: Elokei is a term of contraction and descent: He descends and lowers Himself so that the level of G-dliness rests and is revealed in the attribute of Avraham and of Yitzchak, etc.

6 וְזֶהוּ וְאַתָּה נֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכָלָם בְּעֵתוֹ בְּעֵתָם לֹא נֹאמַר אֲלֵא בְּעֵתוֹ. פִּי בְּעֵתוֹ שֶׁל הַמֶּאֱכָל

And this is [the meaning of] “And You give them their food in its time”: it does not say “in their time,” but “in its time,” that is, in the time of the food.

וְהַעֲנִין כִּי הֵנָּה כְּנֶסֶס [כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל] נִקְרָא רַעֲיָתִי פֶּרְנָסָתִי וְכַמֵּאֲמַר רַז"ל [רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָם לְבִרְכָּהּ] יִשְׂרָאֵל מִפְּרָנְסִין לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים וְהֵיִינוּ שֶׁהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת נִקְרָא לֶחֶם מֵאֲכָל.

The explanation: Knesses Yisrael is called “My beloved” (ra’yasi), [that is,] “My sustainer” (par-nasasi), as our Sages, of blessed memory, said, “Israel sustain their Father in heaven.” That is, the Torah and the mitzvos are called bread, food.

7 וְכַמֵּ"שׁ אֶת קֶרְבְּנִי לֶחֶמִי. וְכָתִיב לְכוּ לֶחֶמוּ בִלְחָמִי שֶׁבַעַת שִׁישְׂרָאֵל מִסְגְּלִין תּוֹרָה וּמִצְוֹת לְמַטָּה שֶׁהֵם בְּחַיִּי רָצוֹן הָעֲלִיּוֹן מִתְעוֹרָר לְמַעְלָה גִּ"כ עַת רָצוֹן.

As it is written, “My offering, My bread”; and it is written, “Come, eat of My bread.” For at the time when Israel acquire Torah and mitzvos below, which are the level of the Supreme Will, there is aroused above as well a time of will (eis ratzon).

וְכַמֵּ"שׁ בְּעַת רָצוֹן עֲנִיתִךְ וְעֵ"כ כֵּן נֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכָלָם הַשְּׁפַעְתָּם וּפּוֹתַח אֶת יָדֶיךָ. פִּי יוֹדִי"ךְ שֶׁמִּבְּחַיִּי גִ' יוֹדִי"ן מִתְפַּתְחִין וְנִמְשָׁכִין גִּ' ווִי"ן

As it is written, “In a time of will I have answered you.” And through this, “He gives them their food,” their flow of influence. And “You open Your hand (yadecha)”: the meaning is yudecha (“Your yuds”), that from the level of three yuds there open out and extend three vavs,

שֶׁהֵם גִּ' פַּעֲמִים קָדוֹשׁ בּוִי"ו הוּא הַמִּשְׁכָּה מִקֹּדֶשׁ הָעֲלִיּוֹן וְכָל הַמִּשְׁכָּה מִלְּמַעְלָה אֵ"א לִירֵד לְמַטָּה כִּי"א עֵ"י בְּחַיִּי צִמְצוּם כּו'

which are the three times “holy” (kadosh): with a vav, it is a drawing down from the supernal Kodesh (holiness). And any drawing down from above cannot descend below except through the level of tzimtzum (contraction), etc.,

שהוא בחי' יו"ד שהמשכה הנמשכת למטה אין ערוך למה שהיתה במקורה ושרשה למעלה ולא תוכל להיות למטה

which is the level of yud: for the flow that is drawn down below bears no comparison to what it was in its source and root above, and it could not be below

אלא ע"י בחי' צמצום כו' [ועיין מזה בפ' וחי ע"פ חכלילי כו' בגמרא נזכר פסוק פותח את ידיך פ"ק [פרק קמא] דברכות (דף ד' ב')

except through the level of tzimtzum, etc. [And see on this in Parshas Vayechi, on the verse "Chachlili," etc. The verse "You open Your hand" is mentioned in the Gemara: Berachos, first chapter (folio 4b),

ופ"ק [ופרק קמא] דתענית (דף ב' ע"ב ודף ח' ע"ב). רבות בראשית (פ"ג. פ"ך קרוב לסופה) ויצא (פ"ג). וחי (פ"ז).

and Taanis, first chapter (folio 2b and folio 8b); [Midrash] Rabbah: Bereshis (chapter 13; chapter 20, near its end), Vayetzei (chapter 73), Vayechi (chapter 97),

בשלח (פכ"ה). ובפ' כי תבא ובזהר בפ' פנחס (דרכ"ו א') וירא (ק"ז א') בשלח (ס"ב א') תרומה (קנ"ז ב').

Beshalach (chapter 25); and in Parshas Ki Savo; and in the Zohar, Parshas Pinchas (folio 226a), Vayera (107a), Beshalach (62a), Terumah (157b)].

ומשביע לכל חי רצון פי' שהרצון עליון נמשך לכל בחי' חי כי בחי' חי נקרא השפעת והמשכת אור א"ס ב"ה מעילה לעילה כו'

"And You satisfy every living thing [with] will (ratzon)": that is, the Supreme Will is drawn to every level of "living" (chai); for the flow and drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, from cause to cause, etc., is called the level of "living."

והשפעה והמשכה זו שמעילה לעילה הוא מבחינת צדיק שהוא בחינת התקשרות עולם בעולם כדי שיוכל התחתון לקבל מן העליון

And this flow and drawing down from cause to cause is from the level of tzaddik (the righteous one), which is the level of the binding of world with world, so that the lower can receive from the higher.

ולכן נקרא צדיק איש חי וכמ"ש ובניהו בן יהוידע בן איש חי (בשמואל ב' ס"י כ"ג כ')

Therefore a tzaddik is called "a living man" (ish chai), as it is written, "And Benayahu son of Yehoyada, son of a living man" (II Samuel, chapter 23, [verse] 20);

והיינו לפי שממשיך חיות מעולם לעולם (ע"י מזה בגמרא רפ"ג [ריש פרק ג'] דברכות ד"ח סע"א [סוף עמוד

א] ובזהר בראשית ד"ו ע"א ויצא קס"ד א' ויגש ר"ז ב') וכמה עולמות דרגין על דרגין וכולהון איקרון חי

that is, because he draws life-force from world to world (see on this in the Gemara, beginning of chapter 3 of Berachos, folio 18, end of side a; and in the Zohar, Bereshis, folio 6a, Vayetzei 164a, Vayigash 207b). And there are several worlds, "levels upon levels, and all of them are called 'living.'"

ועל ידי פתיחת היודי"ן משביע רצון בחי' חי מעולם ועד עולם להיות שורה ומתגלה רצון העליון בכל הבחינות ומדרגות. וזהו צדיק ה' בכל דרכיו צדיק הוא בחינת התקשרות שמעולם ועד עולם.

And through the opening of the yuds, He satisfies with will the level of "living," from world to world, so that the Supreme Will rests and is revealed in all the levels and grades. And this is [the meaning of] "Havayah is righteous (tzaddik) in all His ways": tzaddik is the level of the binding that is from world to world.

וכמאמר רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] עמוד אחד בעולם וצדיק שמו שהוא בחינת עמוד המחבר מעלה ומטה להיות שורה ומתגלה רצון ה' אפילו בבחינת עשיה גשמיות כו'.

As our Sages, of blessed memory, said, "There is one pillar in the world, and Tzaddik is its name": it is the level of a pillar that joins above and below, so that the will of G-d rests and is revealed even at the level of physical action, etc.

(ועמ"ש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] פרשת ראה סד"ה כי תשמע בקול. וד"ה לויתן זה) רק שקרוב ה' לכל אשר יקראוהו באמת דוקא דהיינו שישים אליו לבו כו'

(And see what is written above in Parshas Re'eh, at the end of the discourse beginning "When you hearken to the voice," and the discourse beginning "This Leviathan.") Only, "Havayah is near to all who call upon Him in truth," specifically [in truth]: that is, that one sets his heart to Him, etc.

(ע' [עיינן] מענין קרוב כו' יקראוהו באמת ברבות פ' קדושים ר"פ י"ז נשא פ"א [פרק י"א] גבי ד"א [דבר אחר] ישא ה' פניו ובמדרש איכה בפסוק טוב ה' לקויו ובמדרש מגלת אסתר בפסוק עם על המלך טוב ובזהר חקת) (דקפ"ג סע"ב [סוף עמוד ב]) בשלח (נ"ז א') אחרי (נ"ח ב') האזינו (רצ"ז א').

(See on the subject of "Near..., call upon Him in truth" in [Midrash] Rabbah, Parshas Kedoshim, beginning of chapter 17; Naso, chapter 11, at "Another explanation: May Havayah lift up His face"; and in Midrash Eichah on the verse "Havayah is good to those who hope in Him"; and in Midrash Megillas Esther on the verse "If it please the king"; and in the Zohar, Chukas) (folio 183, end of side b), Beshalach (57a), Acharei (58b), Haazinu (297a).

ועי"ז רצון יראיו יעשה פ"י שנעשה גם למטה רצון אצל יראיו להיות גילוי פנימית הרצון ופנימית הלב להיות אליו ית' בבחי' פנים בפנים (ועי"ן בזה"א [בזהר חלק א] מק"ץ)

And through this, "He will do (ya'aseh) the will of those who fear Him": that is, that will is made below as well, in those who fear Him, so that there be a revelation of the inner dimension of the will and the inner dimension of the heart, to be [turned] to Him, may He be blessed, at the level of "face to face" (and see the Zohar, Part I, Mikeitz)

(קצ"ד ב') ע"פ רוצה ה' את יראיו ובפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] שם שמשפיע בהם אור רצונו העליון ועושה אותם מושפעים ומלאים מאור רצונו יתברך עכ"ל [עד כאן לשונו].

(folio 194b), on the verse "Havayah desires those who fear Him," and in the commentary of the Ramaz there: "that He bestows upon them the light of His supreme will, and makes them receive His flow and be filled with the light of His will, may He be blessed"; end of quote.

וזהו אשר קדשנו במצותיו שעל ידי מצותיו שהם מבחינת רצון העליון שהוא קדוש ומוכדל כו'

And this is [the meaning of] "Who has sanctified us with His commandments": through His commandments, which are from the level of the Supreme Will, which is holy and separate, etc.,

קדשנו להיות אנחנו ג"כ בבחי' רצון העליון קדוש כו' והוא בחי' רעותא דליבא פנימית נקודת הלב מבחי' פכ"פ [פנים בפנים].

He "has sanctified us," that we too be at the level of the Supreme Will, holy, etc. And this is the level of "the desire of the heart" (re'usa deliba), the inner dimension of the point of the heart, of the level of "face to face."

8 וזהו מצות צריכות כוונה להיות מכוון למטה כמו למעלה שבמצות הוא גילוי פנימיות רצונו ית' וכך יהיה גילוי פנימית רצון נפשו לה'.

And this is [the meaning of] “Mitzvos require intention (kavanah)”: to be aligned (mechuvan) below as above. For in the mitzvos there is a revelation of the inner dimension of His will, may He be blessed, and so there should be a revelation of the inner dimension of the will of his soul for G-d.

וזהו כוונת המצות שבהם ועל ידם נמשך למטה גם בנפש האדם להיות גילוי בחי' רצון העליון

And this is the intent of the mitzvos: that in them and through them it is drawn down below, into the soul of man as well, so that there be a revelation of the level of the Supreme Will

(וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו גבי ואת מצותיו תשמרו וע"פ כי תצא בענין לך אמר לבי בקשו פני כו' ובד"ה והיה לכם לציצית ובד"ה מי מנה ובד"ה וידבר משה אל ראשי המטות ובד"ה חכלילי כו')

(as is explained above on the verse “After Havayah your G-d shall you walk,” regarding “and His commandments you shall keep”; and on the verse “When you go out,” on the subject of “Of You my heart has said, ‘Seek My face,’” etc.; and in the discourse beginning “And it shall be for you as tzitzis”; and in the discourse beginning “Who has counted”; and in the discourse beginning “And Moshe spoke to the heads of the tribes”; and in the discourse beginning “Chachlili,” etc.).

ורצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע הוא בחי' ויצעקו אל ה' בצר להם שעי"ז יושיעם וינטלם וינשאם למעלה מעלה:

And “He will do the will of those who fear Him, and He will hear their cry”: this is the level of “And they cried out to Havayah in their distress,” through which He will save them, and lift them up and carry them higher and higher.

9 ג אך הנה אמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין. פי' ואם לאו אע"פ [אף על פי] שלא יהיו עושי עבירה מכל מקום אין הדבר תלוי אלא בתשובה.

3. However, our Sages, of blessed memory, said: “If Israel do teshuvah (return), they are redeemed; and if not, they are not redeemed.” The meaning of “and if not”: even if they are not transgressors, nevertheless the matter depends only on teshuvah.

והענין כי אע"פ [אף על פי] שממשיכים במצות רצונו של מקום לגי' בחי' מקום ימין ושמאל ואמצע להיות אלקי אברהם ואלקי יצחק כו'

The explanation: although through the mitzvos they draw the will of Makom into the three levels of "place" (makom), right, left and center, so that there be "the G-d of Avraham and the G-d of Yitzchak," etc.,

מ"מ בזמן שאין בית המקדש קיים הם ענפין מתפרדין ואינן כמו שבזמן שבית המקדש היה קיים שהיו כל הגי' בחינות קשורים ואגודים יחד.

nevertheless, when the Holy Temple is not standing, they are separated branches, and not as when the Holy Temple was standing, when all three levels were bound and joined together.

10 וכמ"ש ואגודתו על ארץ יסדה שהיו בחינת אגודים כי הנה ישראל נחלקים גם כן לגי' בחי' כהנים לויים וישראלים והנה היו הכהנים בעבודתם ולויים בדוכנם וישראל במעמדם כולם אחודים וקשורים יחד באגודה אחת.

As it is written, "And He has founded His band (agudaso) upon the earth": for they were at the level of "banded together." For Israel, too, divide into three levels, Kohanim, Levites and Israelites; and the Kohanim were at their service, the Levites on their platform and the Israelites at their post, all united and bound together in one band.

משא"כ בזמן שאין בית המקדש קיים בנוי דאברהם בגלותא דאדום בנוי דיצחק בגלותא דישמעאל. וכתוב מפוזר ומפורד ולכך צריך תשובה דוקא.

Whereas when the Holy Temple is not standing, "the children of Avraham are in the exile of Edom, the children of Yitzchak in the exile of Yishmael"; and it is written, "scattered and dispersed." Therefore teshuvah specifically is needed.

וכמ"ש השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם פי' שיהיו בבחינת קדם ששם הוא בבחינת פנים בפנים דהיינו בבחי' פנימית גילוי רצון כו'

As it is written, "Bring us back to You, Havayah, and we shall return; renew our days as of old (kedem)." The meaning: that they be at the level of kedem, where it is at the level of "face to face," that is, at the level of the inner dimension of the revelation of will, etc.

(ואפשר שזהו הענין הנזכר בגמרא ובמדרש רבה בחקתי ס"פ ל"ו שיש מ"ד [מאן דאמר] תמה זכות אבות עד א"ר [אמר רבי] אחא לעולם זכות אבות קיימת דמ"ד [דמאן דאמר] תמה היינו לפי שאין הגילוי כמו בזמן שבהמ"ק [שבית המקדש] היה קיים כו'.

(It is possible that this is the matter mentioned in the Gemara and in Midrash Rabbah, Bechukosai, at the end of chapter 36: that there is an opinion that "the merit of the Patriarchs has ended," up to "Rabbi Acha said: The merit of the Patriarchs endures forever." The one who says it has ended [means] that the revelation is not as when the Holy Temple was standing, etc.

ועיין מענין ואגודתו על ארץ יסדה ברבות אמור ספ"ל ובפ' בהעלותך פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] גבי אספה לי שבעים איש ובגמרא פ"ג [פרק ג'] דמנחות (דכ"ז ע"א) ובפ"ק [ובפרק קמא] דכריתות (ד"ו ע"ב).

And see on the subject of "And He has founded His band upon the earth" in [Midrash] Rabbah, Emor, end of chapter 30; and in Parshas Behaaloscha, chapter 15, at "Gather to Me seventy men"; and in the Gemara, chapter 3 of Menachos (folio 27a), and the first chapter of Kerisos (folio 6b).

והיינו שע"ז דוקא הבונה בשמים מעליותיו ופ"י מעליותיו עיין במא"א [במאורי אור] אות ע' סל"ה בענין מעל שמים חסדך כו' על כל מים כו'

That is, it is specifically through this that "He builds His upper chambers (ma'alosav) in the heavens." For the meaning of ma'alosav, see Me'orei Or, letter ayin, section 35, on the subject of "Above the heavens is Your kindness," etc., "upon all waters," etc.,

ותתפלל חנה על הוי' ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג'] ס"פ צו (דל"ה א') ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם ועיין בפרדס ערך אגודה ובמאורי אור אות א' ס"י כ"ט משא"כ בזמן שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים איתא שם בזהר פ' ויקרא (ד"כ ע"ב)

"And Channah prayed al (upon) Havayah." And see the Zohar, Part III, end of Parshas Tzav (folio 35a), and the Mikdash Melech there; and see the Pardes, the entry "Agudah"; and Me'orei Or, letter alef, section 29. Whereas when the Holy Temple is not standing, it says there, in the Zohar, Parshas Vayikra (folio 20b):

קוב"ה [קודשא בריך הוא] סליק לעילא לעילא וע' מזה בזח"א [בזהר חלק א'] ויגש [דר"י ע"א] וארא [דכ"ט ע"ב] וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] ענין זה במ"א ע"פ וארא אל אברהם כו'

"The Holy One, blessed be He, ascended higher and higher." And see on this in the Zohar, Part I, Vayigash (folio 210a) and Va'era (folio 29b); and as this matter was explained elsewhere on the verse "And I appeared to Avraham," etc.;

ע"ש ועי' בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' וארא (דכ"ו א') בפ"י קלא אסתלק כו' וגם ובפשעיהם שולחה אמכם ואע"פ [ואף על פי] שע"י המצות ממשיכים רצון העליון ועמ"ש ע"פ יתום ואלמנה יעודד

see there. And see the Ramaz, Parshas Va'era (folio 26a), on the explanation of "The voice departed," etc. And also, "And for your transgressions your mother was sent away." And although through the mitzvos they draw down the Supreme Will (and see what is written on the verse "He relieves the orphan and the widow"),

אך כדי להיות הגילוי ממש למטה עצמיות בחינה זו דסליק לעילא לעילא הוא ע"י תשובה דוקא כדכתיב ממעמקים קראתיך כו'

still, in order that the very essence of this level, which "ascended higher and higher," be truly revealed below, it is through teshuvah specifically, as it is written, "Out of the depths I have called You," etc.

וגם שע"י התשובה הוא תשוב ה' תתאה מפילתה לעלות למעלה וזהו שהתשובה הוא ענין החזרת פנים בפנים ועי' בזהר ויקרא שם (ד"כ סע"ב [סוף עמוד ב])

And also, through teshuvah the lower hei returns (tashuv hei) from its fall, to ascend on high; and this is why teshuvah is the matter of restoring "face to face." And see the Zohar, Vayikra, there (folio 20, end of side b),

בפ"י מרחוק ה' נראה לי ופי' מרחוק היינו ע"י התשובה שהיא ענין לרחוק שנעשה קרוב כו'

on the explanation of "From afar Havayah appeared to me." And the meaning of "from afar" is through teshuvah, which is the matter of one who was far becoming near, etc.

וגם כמ"ש ע"פ ושקל בפלס הרים כו' המרירות שכנפשו על ריחוקו כו' בד"ה אתם נצבים.

And also as is explained on the verse "And weighed the mountains in a scale," etc., the bitterness in his soul over his distance, etc., in the discourse beginning "You are standing."

11 וז"ש [וזהו שכתוב] גבי ק"ש [קריאת שמע] זאת המצוה כו' לעשות בארץ כו' שמע ישראל ומבואר לעיל הקושיא דהא ק"ש [קריאת שמע] חובת הגוף היא. ועמ"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] מזה בד"ה וזאת המצוה ובד"ה וידעת היום.

And this is [the meaning of] what is written regarding the Shema: "This is the commandment," etc., "to do in the land," etc., "Hear, O Israel." The difficulty is explained above: the Shema is, after all, a personal obligation (chovas haguf). And see what is written above on this in the discourse beginning "And this is the commandment" and in the discourse beginning "And you shall know this day."

ומ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו דהיינו שקיום המצות בארץ ובפרט בזמן שבית המקדש קיים הוא בבחי' עליונה יותר מקיום המצות עתה

Nevertheless, "a verse does not depart from its plain meaning": that is, the fulfillment of the mitzvos in the Land, and especially when the Holy Temple is standing, is at a higher level than the fulfillment of the mitzvos now.

והיינו משום שיש כמה בחי' ומדרגות בענין ההמשכה שנמשך ע"י המצות וכמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית גבי וזכרתם את כל מצות הוי' ובד"ה ועשית בגדי קדש

That is because there are several levels and grades in the drawing down that is drawn through the mitzvos, as is explained in the discourse beginning "And it shall be for you as tzitzis," regarding "And you shall remember all the commandments of Havayah," and in the discourse beginning "And you shall make holy garments."

ועוד זאת כמ"ש במ"א בביאור ע"פ קול דודי שהמצות נקראו לבושים וגם נקראו פירות כמארו"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] מאי פירי מצות (בגמרא פ"ט דסוטה).

And furthermore, as is explained elsewhere, in the explanation on the verse "The voice of my Beloved," the mitzvos are called garments and are also called fruits, as our Sages, of blessed memory, said, "What are fruits? Mitzvos" (in the Gemara, chapter 9 of Sotah).

והיינו שעל שם היות על ידן המשכת רצון העליון שהוא אור מקיף סוכ"ע נקראים לבושים

That is: because through them comes the drawing down of the Supreme Will, which is an encompassing light (or makif), the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), they are called garments;

ועל שם בחי האור וההמשכה הנמשך על ידן מסוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין] בבחי אור פנימי נקי פרי

and because of the level of the light and flow drawn through them from the light that encompasses all worlds into the light that fills all worlds (memalei kol almin), as an inner light (or penimi), they are called fruit.

וזוהו בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק עי' [עיינן] זח"א [זהר חלק א] [דפ"ה ע"ב] ח"ב [חלק ב'] [דרכ"ג ע"ב] ועפ"י

[ועל פי זה] י"ל [יש לומר] שבחי אור מקיף נמשך ודאי גם עתה ע"י המצות מבחי סוכ"ע ורצון העליון ממש

And this is [the meaning of] "In his shade I delighted and sat, and his fruit is sweet"; see the Zohar, Part I (folio 85b), Part II (folio 223b). According to this, it can be said that the level of encompassing light is certainly drawn down now too through the mitzvos, from the level of the light that encompasses all worlds and the very Supreme Will;

אך בענין ההמשכה זו שבבחי פנימית יש הפרש גדול בין בזמן שבית המקדש קיים ובין עתה וכמ"ש

בזח"ב [בזהר חלק ב'] תרומה (דקס"ו סע"ב [סוף עמוד ב]) בענין ונהר יחרב כו'

but in this drawing down at the inner level, there is a great difference between when the Holy Temple is standing and now, as is written in the Zohar, Part II, Terumah (folio 166, end of side b), on the subject of "And the river shall be dried up," etc.:

גנתא לא עאל ביה ההוא גננא כו' ועיינן מזה בפרדס סוף שער שמיני פכ"ו ועיינן במק"מ [במקדש מלך]

והרמ"ז [והרב משה זכות] ובפ' בראשית (תחלת דף ו') גבי לרחוק דא יעקב כו' (וע"ב) גבי על נהר כבר.

"The garden: that gardener does not enter it," etc. And see on this in the Pardes, end of Sha'ar 8, chapter 26; and see the Mikdash Melech and the Ramaz; and in Parshas Bereshis (beginning of folio 6), at "To the far one': this is Yaakov," etc., (and side b) at "by the river Kevar."

ועי' בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער ספירת העומר פל"ג (ומכ"ז [ומכל זה] יובן ענין אם ישראל עושין תשוב

דוקא) ועל התשובה הנה אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] במקום שבע"ת [שבעלי תשובה] עומדין כו'.

And see the Pri Etz Chaim, Sha'ar Sefiras HaOmer, chapter 33. (And from all this, the matter of "If Israel do teshuvah," specifically, will be understood.) And concerning teshuvah, our Sages, of blessed memory, said, "In the place where baalei teshuvah stand," etc.

ועי' נאמר כי הנה ההרים ימושו כו' כי מה כתיב לעיל מיניה וברחמים גדולים אקבצך.

And of this it is said, "For behold, the mountains shall depart," etc.; for what is written just before it? "And with great compassion I will gather you."

פ"י רחמים גדולים כי מדתו של יעקב הוא מדת רחמנות הנמשך ממדת יצחק מדת הדין הקדשה ש"י שפוגע באדם מת הדין ח"ו [חס ושלום] נופל עליו שם רחמנות מחמת הרע שאירע לו.

The meaning of "great compassion": the attribute of Yaakov is the attribute of compassion, which is drawn from the attribute of Yitzchak, the holy attribute of judgment; for through the attribute of judgment striking a person, G-d forbid, the term "compassion" comes to apply to him, on account of the evil that befell him.

12 וכך מדת הרחמנות שבסדר השתלשלות העולמות שאין רחמנות נמשך אלא מצד הגבורות משא"כ במדה טובה וחסד לא שייך רחמנות כלל.

So too the attribute of compassion in the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus): compassion is drawn only from the side of the Gevuros (restraints); whereas with the good attribute and Chesed (kindness), compassion does not apply at all.

אבל מדת הקב"ה אינו כן כי הוא למעלה מגדר עלמין וכולא קמיה כלא כו'.

But the way of the Holy One, blessed be He, is not so, for He is above the bounds of worlds, and "all before Him is as nothing," etc.

13 וא"כ על כולם שייך ונופל רחמנותו שכולם אין ערוך אליו ית' וכולם רחוקים מאור א"ס ב"ה ממש.

If so, His compassion applies and falls upon them all, for none of them bears any comparison to Him, may He be blessed, and they are all far from the very Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He.

וכמאמר ברוך מרחם על הבריות שעל כל הבריות ועולמות עליונים שייך ונופל רחמנותו ית' והנה ענין התשובה באה ממדת רחמנות דהיינו שישוב אל ה' וירחמהו כביכול על ניצוץ אלקות שבנפשו

As the saying goes, "Blessed is He who has compassion on the creatures": upon all the creatures and the upper worlds His compassion, may He be blessed, applies and falls. Now, teshuvah comes from the attribute of compassion: that is, that he "return to Havayah and have compassion on Him," as it were, over the spark of G-dliness in his soul.

ועל ידי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מעורר למעלה בחי' רחמים גדולים ולכן במקום שבע"ת [שבעלי תשובה] עומדים צדיקים גמורים אין כו' דמשכין ליה בחילא יתיר.

And through the arousal from below [comes] an arousal from above: it arouses on high the level of "great compassion." Therefore "in the place where baalei teshuvah stand, perfect tzaddikim do not [stand]," etc., for "they draw it with greater strength."

כי צדיקים גמורים הם ממשיכים חיות ואור א"ס ב"ה דרך סדר ההשתלשלות מדרגה אחר מדרגה מעילה לעילה כו'.

For perfect tzaddikim draw down life-force and the Infinite Light, blessed be He, by way of the order of the chain of descent (hishtalshelus), level after level, from cause to cause, etc.

משא"כ ע"י תשובה יפה שעה א' כו' ובשעה א' ויצעק אל ה' בצר לו הרי הוא

Whereas through teshuvah, "better is one hour," etc.: in one hour "he cries out to Havayah in his distress," and he

בא ממטה מטה למעלה מעלה שלא בדרך הדרגה והיינו מפני שהוא בא למעלה מסדר ההשתלשלות כחי ברחמים גדולים אקבצך שמעלה ומטה שוין:

comes from the lowest depths to the highest heights, not by way of gradual steps. That is because he comes above the order of the chain of descent, [to] the level of "With great compassion I will gather you," where above and below are equal.

14 והנה אחר הדברים והאמת האלה כולם צריכין לתשובה ואפילו מי שלא חטא מימיו מ"מ ישוב אליו וירחמהו על ניצוץ אלקות שבנפשו שירד פלאים מטה מטה

Now, after these words and this truth, all need teshuvah; and even one who has never sinned in his life should nevertheless "return to Him and have compassion on Him" over the spark of G-dliness in his soul, which has come down astonishingly, lower and lower,

מאור פיו ית' דלית מחשבה תפיסא ביה וכל השגתו בגדולת ה' כל חד לפום שיעורא דיליה הוא כחי גשמיות לגבי אמיתית אור א"ס ב"ה בעצמו כי כולם בחכמה עשית והחכמה כעשיה גשמיות נחשבת כו'.

from the light of His mouth, may He be blessed, whom "no thought can grasp"; and all his comprehension of the greatness of G-d, "each one according to his own measure," is at the level of physicality compared to the true Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself; for "You have made them all with wisdom," and wisdom is considered like physical action, etc.

ועל תשובה שבכחי זו היא שתלויה ביאת המשיח. ולכן כתיב לע"ל [לעתיד לבוא] כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה כו'.

And it is on teshuvah of this level that the coming of Mashiach depends. Therefore it is written of the Time to Come, "For the mountains shall depart and the hills shall totter," etc.

15 והנה כתיב קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות. פירוש קול דודי שנמשך למטה היא כביכול שמדלג ממדרגה למדרגה ומעילה לעילה כו'

Now, it is written, "The voice of my Beloved! Behold, He comes, leaping over the mountains, skipping over the hills." The meaning: "the voice of my Beloved," which is drawn down below, is, as it were, leaping from level to level and from cause to cause, etc.,

לבחי' הרים ולבחי' גבעות שהן למטה מבחי' הרים והיינו דרך וסדר ההשתלשלות אבל כשיתגלה לע"ל [לעיתיד לבוא] בחי' רחמים גדולים

to the level of "mountains" and to the level of "hills," which are below the level of mountains; that is, the way and order of the chain of descent (hishtalshelus). But when, in the Time to Come, the level of "great compassion" is revealed,

אזי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה אלא וחסדי פ"י חסד שלי עצמו בחינת כי חפץ חסד הוא then "the mountains shall depart and the hills shall totter," except "My kindness": that is, My own kindness, the level of "for He desires kindness."

(ואפשר שעד"ז יש לפרש ג"כ ענין תמה זכות אבות אלא שיומשך מבחי' וחסדי כו' והמסקנא דלא תמה כי בחי' כי חפץ חסד הוא מתלבש בבחינת חסד לאברהם וזהו אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם וכמ"ש במ"א בד"ה הוי' יחתו מריבו.

(It is possible that along these lines one can also explain the matter of "the merit of the Patriarchs has ended": only that it will be drawn from the level of "My kindness," etc. And the conclusion is that it has not ended, because the level of "for He desires kindness" is clothed in the level of "kindness to Avraham"; and this is "which You swore to our fathers from the days of old (kedem)," as is explained elsewhere, in the discourse beginning "Havayah: those who contend with Him shall be shattered."

וזהו ג"כ פי' כי ההרים ימושו ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל הנביאים בטלים לעתיד דאין ר"ל [רוצה לומר] בטלים ממש ח"ו [חס ושלום] אלא שיהיו כנר בפני האבוקה לגבי גילוי הגדול שיהיה לעתיד ועד"ז הוא ג"כ ענין כי ההרים ימושו כו' לגבי גילוי בחינת חסדי מאתך לא ימוש כו').

And this too is the meaning of "For the mountains shall depart," along the lines of the saying of our Sages, of blessed memory, "All the Prophets will be nullified in the Future": this does not mean actually nullified, G-d forbid, but that they will be like a candle before a torch, compared to the great revelation that there will be in the Future. In the same way, too, is the matter of "For the mountains shall depart," etc., compared to the revelation of the level of "but My kindness shall not depart from you," etc.)

וברית שלומי הוא ברית עליון (וע' לעיל בפ' לך בד"ה בעצם היום הזה) המקשר מה שלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות לבוא לידי גילוי

And "My covenant of peace" is a supernal covenant (and see above, in Parshas Lech [Lecha], in the discourse beginning "On that very day"), which binds what is far above the order of the chain of descent, so that it comes to revelation,

ולא בחי' כל חי שמסדר ההשתלשלות לבד מעולם ועד עולם רק בחי' צדיק עליון שעליו נאמר או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי.

and not the level of "every living thing," which is of the order of the chain of descent alone, from world to world; but rather the level of the supernal Tzaddik, of whom it is said, "Or let him take hold of My strength, that he may make peace with Me; peace he shall make with Me."

וכמאמר עושה שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה שמעלה ומטה שוין בגילוי בחי' רחמים גדולים שלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות.

As the saying goes, "He makes peace in the household above and in the household below": for above and below are equal in the revelation of the level of "great compassion," which is far above the order of the chain of descent.

(וע' לעיל פ' נשא סד"ה כה תברכו. ועמ"ש סד"ה להבין מה שכתוב ביום השמיני עצרת)

(And see above, Parshas Naso, at the end of the discourse beginning "Thus shall you bless"; and see what is written at the end of the discourse beginning "To understand what is written, 'On the eighth day, an assembly.'")

ולכן כתיב נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל שלא יהיה בחיי קימה ועלייה ממטה למעלה אלא

Therefore it is written, “She has fallen, she shall no more rise, the maiden of Israel”: that there will not be the level of rising and ascent from below upward, but rather,

כדכתיב כי בועליך עושיך כו' אלקי כל הארץ יקרא שבכל הארץ הלזו הגשמית יהיה גילוי אלקות.

as it is written, “For your Husband is your Maker,” etc., “He shall be called the G-d of all the earth”: that in all this physical earth there will be a revelation of G-dliness.

וכמ"ש כי עין בעין יראו כו' ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] עתידין צדיקים שיאמרו לפניו קדוש
שלא כהיום שאומרים קדוש ממטה למעלה

As it is written, “For eye to eye they shall see,” etc. And therefore our Sages, of blessed memory, said, “In the future, ‘Holy’ will be said before the tzaddikim”: not as today, when “Holy” is said from below upward,

אלא יאמרו קדוש מלמעלה למטה לפי שגם למטה יהי [יהיה] גילוי אלקות וכל זה לפי שאמר מרחמך ה'
שכל זה נמשך מבחי' רחמים גדולים שמעלה ומטה שוין:

but “Holy” will be said from above downward, because below too there will be a revelation of G-dliness. And all this is because it is said by “the One who has compassion on you, Havayah”: for all this is drawn from the level of “great compassion,” where above and below are equal.

ביאור הדברים בענין בחי' בע"ת דמשכין ליה בחילא יתיר

An explanation of the level of baalei teshuvah, who “draw Him down with greater strength”

1 ביאור הדברים בענין בחי' בע"ת [בעלי תשובה] דמשכין ליה בחילא יתיר. כי הנה רמ"ח מ"ע [מצות עשה]

שהם רמ"ח אברים דמלכא הוא בחי' ז"א דאצילות ומז"א האורות מתלבשים בהכלים

An explanation of the matters concerning the level of baalei teshuvah (penitents), “who draw Him down with greater strength.” For, indeed, the 248 positive commandments, which are the 248 limbs of the King, are the level of Z'eir Anpin (the emotive attributes) of the World of Atzilus (Emanation); and from Z'eir Anpin [on], the lights are clothed in the vessels.

ולכן הצדיקים המקיימים המצות ממשיכים בחי' האורות להתלבש בכלים דז"א ודרך כלל מתחלקים לגי' קוין חז"נ [חכמה חסד נצח] מימין כו' והוא כנגד תורה ועבודה וגמ"ח [וגמילות חסדים] וזהו פותח את ידך ומשביע לכל חי.

Therefore the tzaddikim, who fulfill the mitzvos, draw down the level of the lights to be clothed in the vessels of Z'eir Anpin. In general, they divide into three lines: Chochmah (wisdom), Chesed (kindness) and Netzach (victory) on the right, etc.; and this corresponds to Torah, [divine] service and acts of kindness (gemilus chassadim). And this is [the meaning of] “You open Your hand and satisfy every living thing.”

חי הוא בחי' יסוד המקשר וממשיך ההשפעה מהעליון לתחתון ומז"א למקור נש"י [נשמות ישראל] ופי' כל חי היינו כנודע מענין ט"ו מעלות טובות שהוא מספר ט"ו יסודות שבחמשה פרצופי האצילות כמ"ש במ"ח.

“Living” is the level of Yesod (foundation), which connects and draws down the flow from the higher to the lower, and from Z'eir Anpin to the source of the souls of Israel. And the meaning of “every living thing” is, as is known from the matter of the fifteen “good degrees,” that this is the number of the fifteen Yesodos in the five partzufim (configurations) of Atzilus, as is written in Mishnas Chassidim.

עד שעייז נמשך רצון העליון לנו בגילוי היינו כדרך סדר ההשתלשלות מעולם ועד עולם דרך ט"ו יסודות כו'.

So that, through this, the supernal will is drawn down to us in a revealed way: that is, in the manner of the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus), from world to world, through the fifteen Yesodos, etc.

אבל בע"ת [בעלי תשובה] ע"י שמעורר רחמים גדולים הוא מבחי' י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] דא"א שהוא אורות שלמעלה מהכלים ומשם נמשך האור שלא כסדר ההשתלשלות כי מעלה ומטה שוין שם וע"ז נאמר

But as for baalei teshuvah, through their arousing great compassion, it is from the level of the thirteen tikkunim of the beard (tikkunei dikna) of Arich Anpin, which are lights that are above the vessels; and from there the light is drawn down not according to the order of the chain of descending worlds, for above and below are equal there. And about this it is said:

כי ההרים שהן חג"ת [חסד גבורה תפארת] דאצילות ימוש והגבעות נה"י [נצח הוד יסוד] תמוטינה וחסדי הוא חסד דעתיק מאתך לא ימוש וברית שלומי היא יסוד דעתיק המקשר ומחבר א"ס ב"ה בהנאצלים לא תמוט

“For the mountains” — which are Chesed, Gevurah (restraint) and Tiferes (beauty) of Atzilus — “shall depart, and the hills” — Netzach, Hod (splendor) and Yesod — “shall be shaken; but My kindness” — this is the Chesed of Atik — “shall not depart from you, and My covenant of peace” — this is the Yesod of Atik, which connects and joins the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, with the emanated [levels] — “shall not be shaken.”

היינו שיומשך גילוי זה מא"ס ב"ה גם למטה בעשייה שיומשך מלמעלה מסדר ההשתלשלות מא"ס ב"ה למטה ממש עד שיהיה פמליא של מטה ופמליא של מעלה שוין ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' בחקתי (דקי"ג ע"ב)

That is, that this revelation from the Infinite One, blessed be He, will be drawn down also below, into the World of Asiyah (Action): that it will be drawn from above the order of the chain of descending worlds, from the Infinite One, blessed be He, down to the very bottom, until the household below and the household above are equal. And see the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto), Parshas Bechukosai (folio 113b),

ע"פ ועשיתם אתם שאע"פ [שאף על פי] שאתם למטה בעוה"ז כו' תזכו למדרגות אצילות אפי' [אפילו] עד יחידה כו'

on the verse "And you shall do them": that although you are below, in this world, etc., you will merit the levels of Atzilus, even up to Yechidah, etc.

(משא"כ כשנמשך בדרך ההשתלשלות ע"י בחי' כל חי כו') אמר מרחמך הוי' שכ"ז [שכל זה] נמשך ע"י שישב אל ה' וירחמהו:

(which is not so when it is drawn down by way of the chain of descending worlds, through the level of "every living thing," etc.). "Says Havayah, who has compassion on you": that all this is drawn down through his "return to Havayah, and He will have compassion on him."

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

This edition contains the Hebrew text and the English translation.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com.
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

English translation: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week's parsha, the "Chassidishe Parsha," be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Why learn it, and the Rebbe's brachos: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

From likuteitorah.com/likutei-torah/ki-seitzei/

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok